

**ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ -
ΕΝΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ**

Σπουδάστρια

Τσιγιάννη Παναγιώτα

Υπεύθυνος εκπαιδευτικός

Πανταζάκα Αθανασία

Καθηγήτρια Εφαρμογών

Πτυχιακή εργασία για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.

Πάτρα 1996

Η επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής εργασίας

Μοσχοπούλου Ελένη

Καθηγήτρια εφαρμογών

Υπογραφή

Πανταζάκας Παντελής

Καθηγητής εφαρμογών

Υπογραφή:

Πανταζάκα Αθανασία

Καθηγήτρια εφαρμογών

Υπογραφή

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

1805

**ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ -
ΕΝΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ**

Σπουδάστρια

Τσιγιάννη Παναγιώτα

Υπεύθυνος εκπαιδευτικός

Πανταζάκα Αθανασία

Καθηγήτρια Εφαρμογών

Πτυχιακή εργασία για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματίων Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.

Πάτρα 1996

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	σελ.
<u>ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ</u>	I
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι</u>	
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	1
Το πρόβλημα	3
Σκοπός της μελέτης	5
Ορισμοί όρων	6
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ</u>	
<u>ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ</u>	
<u>ΜΕΡΟΣ Α:</u> 1. Η οικογένεια ως θεσμός-μορφές οικογένειας	7
2. Τύποι οικογένειας	10
<u>ΜΕΡΟΣ Β:</u> 1. Ορισμός μονογονεϊκής οικογένειας	13
2. Μονογονεϊκές οικογένειες στην Ελλάδα	16
3. Αίτια αύξησης του φαινομένου	19
4. Μονογονεϊκές με αρχηγό ανύπαντρο γονέα	21
5. Μονογονεϊκές συνεπεία διαζυγίου	26
6. Μονογονεϊκές συνεπεία θανάτου	32
7. Προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλες οι μορφές μονογονεϊκών	36
<u>ΜΕΡΟΣ Γ:</u> 1. Κοινωνικές παροχές σε άλλα κράτη	42
2. Κοινωνικές παροχές στην Ελλάδα και προγράμματα που εφαρμόζονται	68
3. Παρουσίαση συλλόγου μονογονεϊκών οικογενειών Βόλου	73
<u>ΜΕΡΟΣ Δ:</u> 1. Ρόλος κοινωνικού λειτουργού	78
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ</u>	
Συμπεράσματα - προτάσεις	82
Βιβλιογραφία	88
Παράρτημα Ι	94
Παράρτημα ΙΙ	159

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Το σύνολο των πληροφοριών έχει παρθεί από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους, το Σύλλογο των μονογονεϊκών οικογενειών του Βόλου και από τις βιβλιογραφικές πηγές πάνω στο θέμα.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους με κάθε τρόπο (ενθάρρυνση, βιβλιογραφία, συζητήσεις, υποδείξεις) με βοήθησαν στην προσπάθεια αυτή, καθώς και όλους τους Κοινωνικούς Λειτουργούς, που με υποστήριξαν στην προσπάθειά μου. Θα ήταν παράλειψη αν δεν ευχαριστούσα ιδιαίτερα τη σύμβουλο - καθηγήτριά μου κ. Αθ. Πανταζάκα, που μου έδωσε ερεθίσματα για την εργασία αυτή και που με το δικό της τρόπο συνέβαλε στην ολοκλήρωσή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

"Η οικογένεια είναι ένα ψέμα, επινοημένο από αυτούς που οργάνωσαν τους ανθρώπους για να εκμεταλλεύονται καλύτερα την υπακοή τους στους κανόνες και στους μύθους. Επαναστατεί κανείς ευκολότερα όταν είναι μόνος, υπακούει ευκολότερα όταν ζει με άλλους. Η οικογένεια δεν είναι παρά το φερέφωνο ενός συστήματος που δεν μπορεί να σου επιτρέψει την ανυπακοή: η ιερότητά της είναι ανύπαρκτη . . ." (Γράμμα σ' ένα παιδί που δεν γεννήθηκε ποτέ, Οριάνα Φαλάτσι, 1976, σελ. 45).

Η οικογένεια, θεσμός αμφιλεγόμενος για πολλούς, αποτελεί το χώρο μέσα στον οποίο ο άνθρωπος επιχείρησε τα πρώτα βήματα της ιστορικής ζωής και δράσης του και αποτελεί το πρωταρχικό κύτταρο της κοινωνίας που εμφανίστηκε με τις πρώτες ανθρώπινες ομάδες στη γη, είναι δε ένας θεσμός που τον χαρακτηρίζει το στοιχείο της καθολικότητας (Κοινωνιολογία Γ' Λυκείου, 1983, σελ. 97 - 98).

Σύμφωνα με τον Τσαούση (1991), η οικογένεια σαν τέτοιος θεσμός καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα βιοκοινωνικών λειτουργιών: α) τη λειτουργία της αναπαραγωγής, β) ένα πλέγμα ψυχολογικών λειτουργιών, γ) λειτουργίες οικονομικές και δ) λειτουργίες που οδηγούν στην κοινωνικοποίηση των μελών της με την εμπέδωση και μεταβίβαση αξιών.

Η οικογένεια είναι, επίσης, μία δομή σύνθετη και δεμένη με την ιστορία, τη θρησκεία και τη δυναμική εξέλιξη των κοινωνιών. Υπήρξε κατά καιρούς πολυγαμική, νόμιμη, μονογαμική, ανοιχτή, πυρηνική. Σ' αυτές προστίθεται ένα καινούριο σχήμα οικογένειας, η μονογονεϊκή.

Οικογένεια, που για τον καθένα μας είναι λιγότερο ή περισσότερο αποδεκτή.

Οικογένεια ακρωτηριασμένη από τη ζωή και το θάνατο.

Οικογένεια με ένα γονέα. Οικογένεια μονογονεϊκή.

Η κάθε μία έχει τα δικά της κοινωνικά, ψυχολογικά και οικονομικά προβλήματα. Όμως, όλες ανήκουν στον ίδιο χώρο των λιγότερο ευνοημένων

οικογενειών και έχουν ένα κοινό σημείο: την μοναξιά και την υπερφόρτωση του ενός γονέα με όλες τις ευθύνες.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός έχει χαρακτήρα αφενός δημόσιο, καθώς αφορά στην οργάνωση του συλλογικού βίου και συνδέεται με τη νομοθεσία και τον τρόπο παραγωγής, αφετέρου έχει χαρακτήρα ιδιωτικό, αφού αφορά στην οργάνωση του ιδιωτικού βίου.

Από νομική άποψη, οικογένεια είναι η αναγνωριζόμενη και ρυθμιζόμενη από το δίκαιο ομάδα που τα μέλη της συνδέονται μεταξύ τους με το γάμο ή τη σχέση καταγωγής και γενικότερα τη συγγένεια που πηγάζει από γάμο. Και βέβαια, η οικογένεια εξακολουθεί σήμερα, παρά την κρίση που περνά, να εξυπηρετεί σπουδαίους σκοπούς του ανθρώπινου γένους. Τώρα πια που απογυμνώθηκε από παλαιότερες οικονομικές λειτουργίες, επιτελεί μία σειρά σκοπών με ανθρωπιστικό χαρακτήρα, όπως τη διάπλαση της προσωπικότητας των μελών της, την εξασφάλιση για το άτομο ενός προστατευτικού φραγμού, ενός ασύλου εναντίον των κινδύνων που συνεπάγονται για την προσωπικότητά του το απόλυτο τεχνοκρατικό πνεύμα και η τάση για μαζικοποίηση της σύγχρονης κοινωνίας κ.λπ.

Ως γνωστό, η συμβατική μορφή της σύγχρονης οικογένειας είναι συζυγική, η πυρηνική οικογένεια. Λαμβάνεται ως δεδομένο ότι η οικογένεια στις σύγχρονες κοινωνίες αποτελείται από τους συζύγους - γονείς και τα παιδιά τους και διαβιώνει ως σχήμα ανεξάρτητα από άλλες συγγενικές πυρηνικές οικογένειες.

Ωστόσο, η ταχύτατη αλλαγή των συνθηκών και η ρευστότητα που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη συμβατική οικογένεια ως προς τη δομή και την κατανομή των ρόλων, καθώς και η αναγνώριση αυτής της ρευστότητας, δίνουν στο σύγχρονο άνθρωπο τη δυνατότητα να επιλέξει το σχήμα οργάνωσης του ιδιωτικού του βίου, που ανταποκρίνεται καλύτερα στις προσδοκίες του.

Η επιλογή, λοιπόν, της άρνησης της συζυγικής σχέσης, αλλά όχι και της γονεϊκής, διαμορφώνει ένα νέο εναλλακτικό σχήμα οικογένειας· τη μονογονεϊκή οικογένεια.

Στη δημιουργία της συμβάλλουν και η εξάλειψη των προκαταλήψεων σε βάρος των άγαμων μητέρων, η επιθυμία των γυναικών για αυτονομία, η αύξηση των διαζυγίων.

Όμως, σύμφωνα μ' όλες τις ενδείξεις, οικογένειες αυτού του τύπου και που στην πλειοψηφία τους έχουν αρχηγό γυναίκα, αντιμετωπίζουν σοβαρότατα προβλήματα, τα οποία συνίστανται σε οικονομικά, σε μειωμένες δυνατότητες ανεύρεσης ικανοποιητικά αμειβόμενης εργασίας από τις γυναίκες - αρχηγούς τους, σε κοινωνικό στιγματισμό και γενικά σε έλλειψη κρατικής μέριμνας προς τις οικογένειες αυτές. Σύμφωνα με το European Omnibus Survey (1987), τα μονογονεϊκά νοικοκυριά βρίσκονται στις χαμηλότερες εισοδηματικές κλίμακες σε σχέση μ' όλα τα νοικοκυριά. Το 66% των μονογονεϊκών βρίσκονται στις δύο χαμηλότερες εισοδηματικές κλίμακες σε σχέση με το 50% όλων των νοικοκυριών. Τα μονογονεϊκά νοικοκυριά με παιδιά κάτω των 16 ετών βρίσκονται σε χειρότερη οικονομική κατάσταση απ' ότι αυτά που έχουν μεγαλύτερα παιδιά.

Μία μόνη γυναίκα συναντά περισσότερες δυσκολίες από άλλες στην προσπάθειά της να συμβιβάσει τις οικιακές εργασίες με τη φροντίδα και την ανατροφή των παιδιών, κυρίως στις περιπτώσεις που οι βρεφονηπιακοί σταθμοί, τα νηπιαγωγεία και τα σχολεία με συνεχές ωράριο δεν επαρκούν ή είναι πανάκριβα.

Προβλήματα, όμως, κυρίως πρακτικά αντιμετωπίζουν και οι μονογονεϊκές οικογένειες με αρχηγό άνδρα, κι αυτό γιατί οι άντρες δεν προετοιμάζονται για το ρόλο του γονέα.

Πέρα απ' όλα αυτά, η μονογονεϊκή οικογένεια θεωρείται ως παθολογικό φαινόμενο από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο και ακόμη και νομικά έτσι αντιμετωπίζονται. Δηλαδή, ως τμήματα διαλυμένης οικογένειας και όχι ως μία "κανονική" οικογένεια (Μουσούρου, 1983). Κι αυτό ακριβώς είναι το σημείο απ' όπου δημιουργούνται τα προβλήματα για τη μονογονεϊκή οικογένεια και θα πρέπει να μας προβληματίσει και σε κοινωνικό και σε ανθρωπιστικό επίπεδο, γιατί όλοι οι άνθρωποι δικαιούνται να είναι μέλη "υγιών" οικογενειών, έστω και με ένα γονέα.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η εργασία αυτή έχει ως σκοπό να μελετηθεί ένα νέο σχήμα οικογένειας, η μονογονεϊκή οικογένεια, καθώς αυτή αποτελεί μια ιδιαίζουσα και λιγότερο ευνοημένη μορφή οικογένειας, συνοδευόμενη από μια σειρά κοινωνικών, ψυχολογικών και οικονομικών προβλημάτων που προσπαθεί να επιλύσει μέσα στην απαιτητική και απορριπτική, πολλές φορές, γι' αυτήν κοινωνία μας.

Επί μέρους στόχοι είναι:

- Να δοθεί μια όσο το δυνατό πληρέστερη εικόνα του τι είναι μονογονεϊκή οικογένεια.
- Τι είναι εκείνο που ωθεί στη δημιουργία της.
- Ποια είναι τα πολυσύνθετα και πολύπλοκα προβλήματα που αντιμετωπίζει.
- Τις αυξημένες ευθύνες που έχει καθώς και αυτές που έχουμε εμείς απέναντί της.

Τέλος, να αποτελέσει, σε όσους τη μελετήσουν, κίνητρο για περαιτέρω εκτεταμένη έρευνα πάνω σ' αυτό το είδος της οικογένειας στην Ελλάδα.

Επιπλέον:

- Να μελετηθεί η οικογένεια ως θεσμός.
- Να οριστεί ή οριοθετηθεί η μονογονεϊκή οικογένεια.
- Να αναφερθούν τα αίτια εμφάνισης του φαινομένου.
- Να αναφερθούν οι παροχές στην Ελλάδα και αλλού.

Επίσης, παραθέτονται προτάσεις για τη διευκόλυνση του τρόπου ζωής των μονογονεϊκών οικογενειών, γενικά.

Ορισμοί όρων

Σύμφωνα με τη Μαντζιάφου (1981), ο επικρατέστερος ορισμός της μονογονεϊκής οικογένειας είναι η οικογένεια, η οποία έχει απομείνει με έναν γονέα, συνεπεία θανάτου ή διαζυγίου, με βάρη παιδιών, όπως επίσης και η οικογένεια του άγαμου γονέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

A. 1. Η οικογένεια ως θεσμός - μορφές οικογένειας

Η οικογένεια αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κοινωνικούς θεσμούς. Ανεξάρτητα από τις μορφές με τις οποίες εμφανίζεται κάθε φορά, τη συναντάμε σ' όλες ανεξαιρέτα τις κοινωνίες, πράγμα που δείχνει ότι αποτελεί μια από τις κύριες μορφές της συλλογικής ζωής του ανθρώπου (Παπαϊωάννου, 1994).

Το γεγονός αυτό, ότι δηλαδή υπάρχει με παραλλαγή σε όλες τις κοινωνίες, οφείλεται στο ότι είναι ένας θεσμός που επιτελεί ταυτόχρονα πολλές λειτουργίες και έχει πολλούς σκοπούς. Οι λειτουργίες και οι σκοποί που εξυπηρετεί είναι τόσο σημαντικοί για την εκάστοτε κοινωνική ομάδα, που την καθιστούν κοινωνικό φαινόμενο.

Οι λειτουργίες που επιτελεί η οικογένεια, εξαρτώνται από τη μορφή της κοινωνίας, μέσα στην οποία αυτή υπάρχει. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Τσαούση (1991), στη γεωργική - αγροτική - παραδοσιακή κοινωνία, η οικογένεια εξασφαλίζει τη βιολογική αναπαραγωγή, την εκπαίδευση και κοινωνικοποίηση της νέας γενιάς, την κάλυψη προνομιακών αναγκών των μελών της (φροντίδα των ασθενών, των ηλικιωμένων κ.λπ.), την κάλυψη των συναισθηματικών αναγκών των μελών (αγάπη, ασφάλεια κ.λπ.). Τέλος, λειτουργεί ως πλήρης οικονομική μονάδα, δηλαδή ως μονάδα παραγωγής και κατανάλωσης.

Αντίθετα, όπως επισημαίνεται στο βιβλίο Κοινωνιολογίας Γ' Λυκείου (1983, σελ. 97 - 98), στη βιομηχανική - αστική - σύγχρονη κοινωνία, πολλές από τις λειτουργίες της παραδοσιακής οικογένειας έχουν εξασθενήσει, αλλοιωθεί ή αναληφθεί από άλλους εξειδικευμένους φορείς (νοσοκομεία, νηπιαγωγεία, γηροκομεία κ.λπ.) και τούτο γιατί ο εκσυγχρονισμός μιας κοινωνίας, δηλαδή η μετάβασή της από την παραδοσιακή μορφή στη σύγχρονη, επιβάλλει την προσαρμογή των θεσμών στη νέα μορφή. Χωρίς την προσαρμογή αυτή, οι θεσμοί χάνουν την αποτελεσματικότητά τους και αχρηστεύονται. Έτσι, λοιπόν, η σχετικά πρόσφατη αναθεώρηση του οικογενειακού δικαίου στη χώρα μας,

ανταποκρίνεται στις καινούριες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, που έχουν δημιουργηθεί και που συνεχώς διαμορφώνονται. Συνεχίζοντας, θα λέγαμε ότι στη σύγχρονη κοινωνία, η οικογένεια λειτουργεί ως ομάδα κατανάλωσης κατά κύριο λόγο και συνδέεται με την παραγωγή μέσω των μελών που έχουν επαγγελματική απασχόληση.

Η οικογένεια, λοιπόν, είναι ένας ζωντανός οργανισμός που μεταβάλλεται και διαφοροποιείται από αλλαγές - στη δομή και στη μορφή της - που άλλοτε προηγήθηκαν και άλλοτε ακολούθησαν τις κοινωνικές - οικονομικές - πολιτιστικές και ηθικές μεταβολές στην πορεία της ανθρωπότητας.

Μία από τις βασικότερες αλλαγές που έχει υποστεί η οικογένεια στη σημερινή εποχή είναι ότι άλλαξε μορφή και από "εκτεταμένη" έγινε "πυρηνική". Σ' αυτό το χαρακτηρισμό δείχνουν να συμφωνούν πολλοί συγγραφείς και μελετητές του θέματος.

Ειδικότερα, μετά από μελέτη που έγινε σε συγγραφικά έργα των Παπαϊωάννου (1994), Τσαούση (1991), Κατάκη (1988), Γεωργίου (1984), η εκτεταμένη οικογένεια, η οποία χαρακτήριζε τις παλαιότερες κοινωνίες και εξακολουθεί να χαρακτηρίζει έναν αριθμό αγροτικών οικογενειών, αποτελείται από τους δύο γονείς, τα παιδιά και από έναν κύκλο συγγενικών προσώπων, π.χ. θείους, ανίψια, ξαδέρφια. Παρέχει στα μέλη της ένα πλέγμα προνοιακών υπηρεσιών, άνοδο του βιοτικού επιπέδου, οικονομική επιβίωση και βοηθάει τα μέλη της να αποκτήσουν εμπειρίες, γνώσεις και αξίες.

Εντούτοις, ασκεί πίεση στα μέλη της, η ελευθερία περιορίζεται για το καλό του συνόλου και ο ρόλος του καθενός είναι προκαθορισμένος. Συνήθως ο πατέρας είναι ο αρχηγός. Αποφασίζει για τα οικονομικά της οικογένειας, ελέγχει τη σύζυγο και τα παιδιά, είναι ο "κουβαλητής" - εργαζόμενος. Χωρίς αυτό βέβαια να σημαίνει ότι η σύζυγος μαζί με τα παιδιά δεν βοηθούν και στα κτήματα. Τα παιδιά μένουν στο σπίτι και μεγαλώνουν κάτω από την επίβλεψη και τη φροντίδα των παππούδων. Το φύλο τους έχει σημασία για τη μεταχείρισή τους στο σπίτι, στις εξόδους, στο γάμο.

Εμβαθύνοντας, η Μαντζιάφου (1986) επισημαίνει ότι οι έννοιες μοναξιά, ηθική και υλική συμπαράσταση που πλήττουν την οικογένεια, από την οποία θα

λείπει ο ένας γονέας για διάφορους λόγους: θάνατος διαζύγιο, εγκατάλειψη, στη εκτεταμένη οικογένεια είναι άγνωστες, επειδή η ομάδα προσφέρει υποκατάστατα, π.χ. στην έλλειψη της μητέρας το υποκατάστατο θα είναι η γιαγιά, η θεία, η αδελφή. Στην έλλειψη πατέρα το υποκατάστατο θα είναι ο παππούς, ο θείος, ο αδελφός.

Έτσι, λοιπόν, στις παλαιότερες εποχές, που η οικογένεια ήταν εκτεταμένη, η μονογονεϊκή οικογένεια δεν είχε ιδιαίτερη σημασία ούτε από κοινωνική ούτε από ιστορική πλευρά. Το πρόβλημα παίρνει διαστάσεις στην εποχή μας, όπου η συνήθης μορφή οικογένειας είναι η πυρηνική.

Σύμφωνα πάντα με τους ίδιους συγγραφείς, πυρηνική είναι η οικογένεια που ως πυρήνα έχει ένα ζεύγος συζύγων. Συνηθέστερα, είναι συζυγική οικογένεια, την οποία αποτελούν το ζευγάρι των συζύγων και τα ανήλικα παιδιά του μέχρι να δημιουργήσουν τη δική τους οικογένεια. Σε πολλές κοινωνίες μέχρι να πάψουν τα παιδιά να συντηρούνται από τους γονείς τους.

Παράλληλα, πυρηνική οικογένεια θεωρείται και το ζευγάρι που είτε δεν απέκτησε παιδιά, είτε αυτά έπαψαν να αποτελούν μέλη της οικογένειας.

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι η πυρηνική οικογένεια, αντίθετα με την εκτεταμένη, εξασφαλίζει πιο εύκολα την ανάπτυξη της ελευθερίας, της προσωπικότητας, της ανεξαρτησίας των μελών της, την ισότητα και την αυτονομία, ενώ δεν της είναι εύκολο να εξασφαλίζει τους απαραίτητους όρους επιβίωσης, όταν ο θάνατος του ενός γονέα, το διαζύγιο ή η εγκατάλειψη, επιφέρει τη διάλυση του οικογενειακού κυττάρου.

2. Τύποι οικογένειας

Παράλληλα προς την παραδοσιακή συζυγική οικογένεια, εμφανίζονται καινούριες μορφές συζυγικής και οικογενειακής ζωής σύμφωνα με τις Μισέλ (1993) και Μαντζιάφου (1980 και 1981):

- Φυσική οικογένεια, που δεν έχει σα γενεσιουργό αιτία το γάμο αλλά τη γέννηση ενός παιδιού, του οποίου ο πατέρας ή η μητέρα κατά το χρόνο της σύλληψης ήταν δεμένος - ή ο ένας ή και οι δύο με τα δεσμά του γάμου με ένα τρίτο πρόσωπο.
- Οικογένεια εξ υιοθεσίας, που δημιουργείται με μία πράξη δικαστική, την υιοθεσία. Με την υιοθεσία δημιουργείται χωρίς κανέναν δεσμό αίματος μία νομική μορφή ενώσεως γονέων και τέκνων.
- Ελεύθερη ένωση εννοούμε τις σχέσεις που συνδέουν έναν άνδρα και μια γυναίκα, που έχουν, όμως, τα στοιχεία μιας κάποιας διάρκειας και σταθερότητας. Η ελεύθερη ένωση μπορεί να είναι μόνιμη και μπορεί να μην ακολουθήσει γάμος.
- Οικογένεια διπλής σταδιοδρομίας, που και οι δύο σύζυγοι έχουν επαγγελματική απασχόληση, έχουν αναλάβει από κοινού την ανατροφή των παιδιών τους και συμμετέχουν στις οικιακές εργασίες.
- Μεταγονεϊκές οικογένειες, που αποτελούνται από συζύγους χωρίς παιδιά, που φτάνουν στην τρίτη ηλικία.
- Νόμιμη οικογένεια, που περιλαμβάνει τη συζυγική και μερικές περιπτώσεις μονογονεϊκής οικογένειας π.χ. διάλυση του γάμου λόγω θανάτου του ενός συζύγου.
- Κοινόβια: Υπάρχουν δύο τύποι:
 - ⇒ συλλογικό νοικοκυριό που βασική μονάδα είναι η συζυγική οικογένεια που συμμετέχει με άλλες συζυγικές οικογένειες σε κοινές δραστηριότητες και την από κοινού χρησιμοποίηση των υλικών μέσων και των δυνατοτήτων που το συλλογικό νοικοκυριό διαθέτει.

⇒ Καθαυτό κοινοβιακό νοικοκυριό, όπου βασική μονάδα είναι το άτομο, που συμμετέχει με άλλα άτομα σε κοινές δραστηριότητες κ.λπ.

- "Οικογένεια που δεν υπόκειται σε κανέναν έλεγχο" και είναι προϊόν της ευσυνειδησίας, ευαισθησίας, υπευθυνότητας, ισότητας, ισονομίας και της πλήρους επικοινωνίας των μελών της.
- Συμβίωση πριν το γάμο, ομοφυλόφιλα ζευγάρια, "οικογένεια με ανοιχτή οικογενειακή ζωή" κ.λπ.
- Τέλος, η μονογονεϊκή οικογένεια, στην οποία θα αναφερθούμε εκτενέστερα παρακάτω.

Ωστόσο, σύμφωνα με την Μουσούρου (1983), για να προσδιορίσουμε αυτά τα εναλλακτικά σχήματα της συμβατικής οικογένειας, θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τρία κριτήρια. Το πρώτο είναι η άρνηση ή ανυπαρξία της μιας ή και των δύο σχέσεων, πάνω στις οποίες θεμελιώνεται η οικογένεια - δηλαδή της συζυγικής και της γονεϊκής. Με βάση το κριτήριο αυτό μπορούν να προκύψουν σχήματα, όπως αυτό της μονογονεϊκής οικογένειας και του άτεκνου ζευγαριού. Το δεύτερο κριτήριο είναι η ουσιαστική διαφοροποίηση της δομής μιας οικογενειακής μορφής, που κατά τ' άλλα εμφανίζεται συμβατική. Για παράδειγμα, οι δεύτεροι γάμοι, οι οικογένειες διπλής σταδιοδρομίας και η ελεύθερη ένωση, όταν δεν αποτελεί μία απλή άρνηση του γάμου, αλλά συνειδητή αναζήτηση μιας περισσότερο ουσιαστικής από τη συμβατική σχέση. Τέλος, το τρίτο κριτήριο είναι η αναζήτηση νέων σχημάτων οικογένειας εξαιτίας της άρνησης της συμβατικής οργάνωσης του ιδιωτικού βίου. Με αποτέλεσμα να δημιουργούνται τα κοινόβια, τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια κ.λπ.

Αυτοί οι καινούριοι τύποι δεν είναι απαραίτητο να θεωρηθούν ως μόνιμες μορφές οικογενειακής ζωής. Φαίνεται πως οι καινούριες γενεές καλούνται σήμερα να υιοθετήσουν τον τρόπο ζωής, που ταιριάζει σε κάθε φάση της ζωής τους. Για παράδειγμα, η ελεύθερη ένωση μπορεί να προηγηθεί ή ν' ακολουθήσει ενός παραδοσιακού γάμου ή ενός κοινοβίου. Να προηγηθεί, όταν πρόκειται για νέους που δεν νιώθουν ακόμα έτοιμοι να δεσμευθούν με γάμο, αλλά και ν' ακολουθήσει αν ο γάμος αυτός διαλύθηκε σαν συνέπεια του θανάτου

ενός εκ των συζύγων, της διάστασης ή του διαζυγίου. Επίσης, ο παραδοσιακός γάμος μπορεί να συνυπάρχει με την ένταξη του ζευγαριού σ' ένα κοινόβιο (Μισέλ, 1995).

Επειδή, λοιπόν, πρόκειται για διάφορες ομάδες ηλικιών και διαφορετικές συνθήκες δημιουργίας ενός από τους παραπάνω τύπους, συνεχίζει η συγγραφέας στο βιβλίο της, ο νομοθέτης θα 'πρεπε να επιδείξει ανεκτικότητα απέναντι στις καινούριες αυτές μορφές οικογενειακού βίου. Και τούτο για να βοηθηθεί η κοινή γνώμη να αποδεχτεί τον πλουραλισμό τρόπων ζωής. Αφού υπάρχει δημοκρατία, με πληθώρα πολιτικών ιδεολογιών, τότε είναι φυσικό και επόμενο να υπάρχει αποδοχή του πλουραλισμού στο χώρο της ιδιωτικής ζωής των πολιτών.

Εξάλλου, είναι τόσο γνωστές οι ανεπάρκειες της παραδοσιακής συζυγικής οικογένειας, ώστε θα πρέπει να μελετούνται όλες αυτές οι καινοτομίες των νέων γενεών και να υπάρχει η ανάλογη νομοθετική μεταχείριση. Είναι πολύ πιθανό, μελλοντικά, να συνυπάρχουν στην κοινωνία διάφορες οικογενειακές δομές (νόμιμες, μονογονεϊκές κ.λπ.). Το μόνο κοινό αυτών των δομών θα είναι πως το άτομο θα τις έχει αποδεχτεί και θα ασκεί ελεύθερα τη δυνατότητά του να επιλέξει ανάμεσα σ' αυτές εκείνη που ταιριάζει καλύτερα στις προσδοκίες και τον τρόπο ζωής του.

B. 1. Ορισμός μονογονεϊκής οικογένειας

• Σύμφωνα με τους Μαντζιάφου (1986), Μισέλ (1993), Τσαούση (1991), η μονογονεϊκή οικογένεια περιλαμβάνει έναν ενήλικα και τα ανήλικα τέκνα του. Αυτό είναι συνέπεια θανάτου ενός γονέα, διαζυγίου ή από γάμους που δεν λύθηκαν τυπικά - νομικά, αλλά οι σύζυγοι έχουν χωρίσει ή εγκαταλειφθεί από τον ένα γονέα, με αποτέλεσμα ο άλλος να αναλάβει τα παιδιά, όπως επίσης και η οικογένεια του άγαμου γονέα. •

Αντίθετα, στο βιβλίο της Λ. Μουσούρου, σελ. 85, η Εβελύν Συλλερό παρατηρεί ότι ο όρος μονογονεϊκή οικογένεια είναι λανθασμένος. Πρόκειται για μονογονεϊκό νοικοκυριό. Τα παιδιά έχουν πατέρα ή μητέρα που δεν αποτελεί πλέον μέλος του νοικοκυριού αλλά αποτελεί μέλος της οικογένειάς τους.

Η μονογονεϊκή μπορεί να είναι μητροκεντρική ή πατροκεντρική - ανάλογα με το ποιος από τους δύο γονείς αποτελεί τον αρχηγό της οικογένειας (Τσαούσης, 1991).

Εκτός απ' αυτές τις τυπικές μορφές μονογονεϊκών οικογενειών, υπάρχουν κι άλλοι τύποι, οι λεγόμενες "χωλές" ή "οιονεί", που στην πλειονότητα έχουν αρχηγό γυναίκα. πρόκειται για συζυγικές οικογένειες που έχουν διασπαστεί σε δύο κομμάτια, όχι γιατί δεν θέλουν οι σύζυγοι να ζουν μαζί αλλά λόγοι, όπως παρακάτω τους αναγκάζουν να ζουν χωριστά από την υπόλοιπη οικογένεια για μεγάλα χρονικά διαστήματα, π.χ. η μετανάστευση του ενός γονέα, το επάγγελμα του ναυτικού, η για μεγάλο χρονικό διάστημα φυλάκιση του ενός γονέα, ο εγκλεισμός για όλη τη ζωή ή για μακρύ χρονικό διάστημα σε ίδρυμα του ενός γονέα, η εργασία του ενός συζύγου ή και των δύο, που τους αναγκάζει να είναι μακριά κ.λπ.

Οι "χωλές" οικογένειες δεν έχουν τα ίδια προβλήματα και στην ίδια έκταση με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι τυπικά μονογονεϊκές οικογένειες, αλλά κοινά τους, θα μπορούσαμε να πούμε, ότι είναι η μοναξιά και η υπερευθύνη που έχει ο ένας γονέας.

Στην εργασία αυτή, δεν θα αγγίξουμε τις "χωλές" οικογένειες αλλά θα ασχοληθούμε με τις τυπικά μονογονεϊκές οικογένειες, δηλαδή τις οικογένειες εκείνες που προήλθαν από το θάνατο του ενός γονέα, το διαζύγιο, την εγκατάλειψη του ενός γονέα και τον / την άγαμο / η γονέα.

Εξετάζοντας, λοιπόν, τη μονογονεϊκή οικογένεια, θεωρούμε ότι είναι μία ειδική κοινωνική ομάδα, αφού βρίσκεται σε μια νομική, οικονομική και κοινωνική θέση αρκετά διαφοροποιημένη από τη θέση της παραδοσιακής οικογένειας, που είναι δομημένη με δύο γονείς.

Σ' αυτό το σημείο, κρίνεται σκόπιμο να γίνει μία αναφορά των μορφών μονογονεϊκής οικογένειας από νομικής πλευράς. Σύμφωνα με την Μαντζιάφου, λοιπόν, (1981), οι μονογονεϊκές οικογένειες διακρίνονται σε : 1) μονογονεϊκή "φυσική", 2) μονογονεϊκή "νόμιμη" και 3) μονογονεϊκή λόγω νομιμοποίησης του παιδιού ή υιοθεσίας.

Όσο αφορά στην πρώτη κατηγορία, μέχρι πριν λίγες δεκαετίες, τα αστικά δίκαια των δυτικών κοινωνιών έριχναν όλο το βάρος στη νόμιμη οικογένεια, αγνοώντας ή περιορίζοντας όσο το δυνατόν περισσότερο τη λεγόμενη "φυσική" οικογένεια. Με τις αλλαγές, όμως, στη μορφή και δομή της οικογένειας, τα δίκαια των σύγχρονων δυτικών κοινωνιών προσαρμόστηκαν με τα δεδομένα, γιατί η φυσική οικογένεια έπαιρνε διαστάσεις και οικονομικές και κοινωνικές. Το φυσικό ή "εξώγαμο" παιδί δεν ήταν νομικά κατοχυρωμένο. Δεν του αναγνωριζόταν νομικές σχέσεις ή σχέσεις συγγένειας με τον πατέρα του. Στην πραγματικότητα, λοιπόν, "φυσική" οικογένεια είναι η οικογένεια που αποτελείται από την άγαμη μητέρα, η οποία έχει ένα ή περισσότερα παιδιά, των οποίων ο βιολογικός πατέρας είναι για το νόμο άγνωστος ή ανήκει, με τα δεσμά του γάμου, σε μια άλλη "νόμιμη", όμως, οικογένεια.

Στην δεύτερη κατηγορία, ανήκει η μονογονεϊκή οικογένεια, η οποία έχει απομείνει μετά από ένα διαζύγιο ή έναν θάνατο. Η Μαντζιάφου (1981) εδώ παρατηρεί ότι η μονογονεϊκή συνεπεία θανάτου, κρίνεται πολύ πιο ευνοϊκά από το νόμο, γιατί ο εναπομείνας σύζυγος θεωρείται το θύμα κι όχι ο υπεύθυνος της δημιουργίας της μονογονεϊκής οικογένειας.

Τέλος, η νομιμοποίηση μπορεί να δημιουργήσει μια μονογονεϊκή τεχνητή οικογένεια με μια πράξη δικαστική, η οποία ακολουθεί μια συγγένεια φυσική, που δημιουργήθηκε ήδη. Και βέβαια, η αναγνώριση σε πολλά κράτη του δικαιώματος του μοναχικού προσώπου που δεν είναι έγγαμο να υιοθετήσει ένα παιδί, διευρύνει τη νόμιμη τεχνητή μονογονεϊκή οικογένεια (Μαντζιάφου, 1981).

Κρίνοντας, λοιπόν, από όλα τα παραπάνω, βγάζουμε το συμπέρασμα ότι το κοινό χαρακτηριστικό όλων των μορφών μονογονεϊκών οικογενειών είναι η ουσιαστική απουσία του άνδρα, αφού οι μονογονεϊκές στην πλειοψηφία τους είναι οικογένειες με αρχηγό γυναίκα. Προκειμένου ότι και οι "φυσικές" μονογονεϊκές οικογένειες κατά 90% είναι οικογένειες μητρικές (Μπάκα και Μπαρούχου, 1986) και στις περιπτώσεις θανάτου και διαζυγίου, η μητέρα είναι συνήθως εκείνη που μένει με τα παιδιά (Μαντζιάφου, 1986).

2. Μονογονεϊκές οικογένειες στην Ελλάδα

Και στη χώρα μας, όπως και σε όλες τις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, οι μονογονεϊκές οικογένειες διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες: την οικογένεια του χήρου ή της χήρας, την οικογένεια του διαζευγμένου ή της διαζευγμένης, στην οποία θα μπορούσαμε να εντάξουμε και την περίπτωση εγκατάλειψης από τον ένα γονέα και την οικογένεια της άγαμης μητέρας ή του άγαμου πατέρα.

Στην εποχή μας έχουν επέλθει βαθύτατες τομές στον οικογενειακό και κοινωνικό χώρο. Ο σύγχρονος έλληνα, ανεξάρτητα από την ηλικία του, το φύλο και την τάξη που ανήκει, έχει κι αυτός κάθε δικαίωμα να αναζητά την ευτυχία στο γάμο του. Το διαζύγιο έχει πάψει να αποτελεί έντονο κοινωνικό στίγμα για την ελληνίδα και ο όρος "ζωντοχήρα" τείνει σιγά - σιγά να εξαφανιστεί.

Σήμερα, με τις νέες αλλαγές στον οικογενειακό χώρο, οι σύζυγοι μπορούν, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, να λύσουν το γάμο τους, εάν και οι δύο το επιθυμούν. Το συναινετικό διαζύγιο έχει πλέον καθιερωθεί.

Από την άλλη πλευρά, η παραδοσιακή συζυγική οικογένεια αρχίζει να χάνει σιγά - σιγά έδαφος και τη θέση της να παίρνουν νέες μορφές συμβίωσης ακολουθώντας το παράδειγμα και άλλων χωρών (Κατάκη Χ., 1988).

Το στίγμα της άγαμης μητρότητας, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, άρχισε να υποχωρεί και το εξώγαμο παιδί διεκδικεί την πλήρη εξίσωσή του με το νόμιμο, όχι μόνο στα χαρτιά αλλά και στην ψυχή της ελληνικής κοινωνίας (Μαντζιάφου, 1986).

Όμως, ακόμα και σήμερα, οι διαζευγμένες είναι πολυπληθέστερες από τους διαζευγμένους, η επιμέλεια του παιδιού εξακολουθεί να ανατίθεται στη μητέρα σε μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό τι στον πατέρα, οι χήρες είναι πολυπληθέστερες από τους χήρους και η οικογένεια του άγαμου γονέα είναι στη χώρα μας αποκλειστικά και μόνο οικογένεια άγαμης μητέρας, συνεχίζει η ίδια συγγραφέας.

Έτσι και στη χώρα μας, το κύριο σώμα των μονογονεϊκών οικογενειών το αποτελούν οικογένειες με αρχηγό γυναίκα, που όσο τα ποσοστά των διαζυγίων

αυξάνουν, όσο ο θάνατος θερίζει βίαια και πρόωρα, όσο τα ήθη αλλάζουν και η ελληνίδα διεκδικεί περισσότερες ελευθερίες, θα αποτελούν ένα όχι και τόσο ευκαταφρόνητο ποσοστό στο σύνολο των οικογενειών.

Κάτω από τις νέες αυτές θεωρήσεις, η μονογονεϊκή οικογένεια στην Ελλάδα αποβαίνει σιγά μεν αλλά σταθερά μια αυτόνομη οικογενειακή μονάδα και αντιμετωπίζεται πλέον κάτω από ένα νέο πρίσμα, ενώ συστηματικά και μεθοδικά έχουν μπει οι βάσεις για τις αναγκαίες οικονομικές και κοινωνικές υποδομές, που θα εξασφαλίσουν έναν καλύτερο τρόπο ζωής και στον τύπο αυτό της οικογένειας στη χώρα μας.

Όμως, στην Ελλάδα, το θέμα των μονογονεϊκών οικογενειών σαν αυτόνομος και ξεχωριστός τύπος οικογένειας, δεν έχει ερευνηθεί. Υπάρχει μεγάλη δυσκολία στην ακριβή εκτίμηση του συνολικού αριθμού των μονογονεϊκών οικογενειών εξαιτίας επαρκών στατιστικών δεδομένων. Διαφορετικές προσεγγίσεις στην μέτρηση μονογονεϊκών οικογενειών μας δίνουν πολύ διαφορετικά αποτελέσματα. Σε επιχειρησιακό πρόγραμμα καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας για αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών (1995), βρίσκουμε ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 10% των οικογενειών με παιδιά είναι μονογονεϊκές. Στην Ελλάδα, το ποσοστό των γυναικών που ζουν μόνες με το παιδί του έφτανε το 1988 σε 4,7% (Eurostat, 1992). Εκτιμάται ότι το 2,6% των ενηλίκων ατόμων στην Ελλάδα ζουν σε μονογονεϊκά νοικοκυριά (European Omnibus Survey, 1987).

Εξάλλου, το 5% των νοικοκυριών με παιδιά κάτω των 18 ετών είναι μονογονεϊκά και έχουν στο μέγιστο ποσοστό τους αρχηγό γυναίκα (4%) (Eurostat, Labour Force Survey, 1989, Ειδική Ανάλυση από τη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων).

Συνοπτικά και σύμφωνα με το παραπάνω πρόγραμμα οι μονογονεϊκές οικογένειες εικονογραφούνται με τα εξής χαρακτηριστικά:

- Η πλειοψηφία των μόνων - γονέων είναι γυναίκες.

- Η κατηγορία των ανύπαντρων μητέρων είναι η μικρότερη (σύμφωνα με την ΕΣΥΕ: το 1986, 18,2 γεννήσεις στις 1000 ήταν εκτός γάμου, ενώ το 1990, 21,7 γεννήσεις στις 1000 ήταν εκτός γάμου).
- Η κατηγορία των διαζευγμένων / χωρισμένων είναι η μεγαλύτερη (το 1989 υπήρξαν 6.363 διαζύγια, δηλαδή 102,8 διαζύγια στους 1000 γάμους). Η αύξηση των διαζυγίων συνοδεύεται και με μία αύξηση του αριθμού των ζευγαριών που συμβιώνουν (δεν έχουμε στατιστικά δεδομένα).

3. Αίτια αύξησης των μονογονεϊκών οικογενειών

Αν και δεν έχουν ερευνηθεί αρκετά, με μία προσεκτική μελέτη της βιβλιογραφία, τα αίτια θα μπορούσαν να αναφερθούν ως τα εξής:

1. Η εξάλειψη των προκαταλήψεων ως προς τις άγαμες μητέρες.
2. Η επιθυμία των γυναικών για αυτονομία.
3. Η αύξηση των διαζυγίων.
4. Η μείωση της γαμηλιότητας και των δεύτερων γάμων.
5. Η ρευστότητα της συζυγικής σχέσης (Μισέλ, 1993).

Βέβαια, το διαζύγιο και ο χωρισμός βρίσκονται στην κορυφή του καταλόγου με τις αιτίες. Και τούτο γιατί έχουν αλλάξει οι απαιτήσεις των ανθρώπων από το γάμο. Παλαιότερα, οι ρόλοι των δύο φύλων ήταν σαφέστατα καθορισμένοι. Οι Ε. Σταυροπούλου, Τ. Κουσίδου, Μ. Σαχινίδη, Ι. Καπλάνη, σε σχετικό άρθρο τους (Απρίλιος 1986, σελ. 39) γράφουν ενδεικτικά:

"Οι κοινωνικές αλλαγές και η ισχυροποίηση του ρόλου της γυναίκας σαν άτομο και σαν εργατικό δυναμικό στις μέρες μας, συντέιναν ώστε και στη χώρα μας, πέρα από τον αριθμό των μονογονεϊκών οικογενειών των χηρών, που πάντα υπήρχαν, να έχουμε και ένα μεγαλύτερο από άλλοτε αριθμό διαζευγμένων γυναικών καθώς και ανύπαντρων μητέρων που αποφασίζουν να μεγαλώσουν μόνες τα παιδιά τους".

Ο άντρας κέρδιζε τα προς το ζην και η γυναίκα παρείχε φροντίδα. Σήμερα, όμως, η επαγγελματική απασχόληση της γυναίκας συνδέεται με την εκ μέρους της άρνηση των παραπάνω παραδοσιακών ρόλων. Με αποτέλεσμα, να διεκδικεί από το γάμο και τη συζυγική σχέση περισσότερη αυτονομία. Θέλει ισότητα, έναν καλό εραστή, έναν καλό φίλο, πιθανότητα σταδιοδρομίας και παιδιά επίσης.

Επιπρόσθετα, τα άτομα νεαρής ηλικίας βλέπουν το γάμο με δυσπιστία. Γι' αυτούς ο γάμος αντιπροσωπεύει δυσκολία, μείωση της προσωπικής τους ελευθερίας, περιττές επιπλοκές στη ζωή. Έτσι, μερικοί επιλέγουν να είναι

μεμονωμένοι γονείς, όπως στην περίπτωση της άγαμης μητρότητας ή κάποιοι άλλοι διστάζουν να τολμήσουν έναν δεύτερο γάμο, όπως στην περίπτωση του διαζυγίου (Μισέλ, 1993).

Η Μισέλ (1993) συνεχίζοντας, ενδεικτικά αναφέρει πως από το 1970, η συχνότητα των γάμων σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού μειώνεται σ' όλες τις χώρες της Δ. Ευρώπης, εκτός του Βελγίου και της Αγγλίας. Η μείωση αυτή παρατηρείται στην Αυστρία, Δανία, Φιλανδία, Σουηδία, Γαλλία, Ολλανδία και Νορβηγία. Σε δύο χώρες, τη Δ. Γερμανία και τη Σουηδία, η μείωση είναι σημαντική: στη Γερμανία, η συχνότητα των γάμων μειώνεται από 1% που ήταν το 1960 σε 0,6% το 1973. Στη Σουηδία, από 0,67% σε 0,47%.

Πρέπει, επίσης, να αναφερθεί ότι ένας σημαντικός παράγοντας αύξησης των μονογονεϊκών οικογενειών, ειδικά στη χώρα μας, είναι η αναμόρφωση του οικογενειακού δικαίου.

Στο συνέδριο για την οικογένεια και την οικογενειακή πολιτική (Δεκέμβριος 1994), επισημάνθηκε ότι αν και η ελληνική πολιτεία αναγνωρίζει ενός μόνο τύπου οικογένεια, εκείνη δηλαδή που επικυρώνεται από το γάμο ενός άνδρα και μιας γυναίκας, παρόλα αυτά, το νέο οικογενειακό δίκαιο περιέχει ορισμένες διατάξεις που αφορούν στην προστασία των παιδιών που έχουν γεννηθεί χωρίς γάμο των γονιών τους και την προστασία της μητρότητας, όταν δεν έχει επέλθει γάμος.

Έτσι, οι διατάξεις αυτές δίνουν τη δυνατότητα δημιουργίας μονογονεϊκής οικογένειας με επικεφαλής τη μητέρα.

Επίσης, να προσθέσουμε δύο άλλες βασικές καινοτομίες: το συναινετικό διαζύγιο και την τετραετή διάσταση αν και για πολλούς η αποτελεσματικότητα της "φιλελευθεροποίησης" του διαζυγίου, ώστε να εκλείψουν οι νοσηρές καταστάσεις που δημιουργούσε η μακρόχρονη διάσταση, είναι αμφισβητήσιμη (Αγοραστάκης, 1994).

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν ξεχωριστά οι διάφορες μονογονεϊκές οικογένειες καθώς και μία περιληπτική αναφορά των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

4. Μονογονεϊκή οικογένεια με αρχηγό ανύπανδρο γονέα

Διεθνώς, ο αριθμός των παιδιών που γεννιούνται χωρίς γάμο των γονέων τους αυξάνεται συνεχώς και η εκτός γάμου μητρότητα εξακολουθεί ν' αποτελεί ένα κοινωνικό πρόβλημα, που απορρέει από ποικίλα αίτια που αντιμετωπίζεται από την κάθε κοινωνία, ανάλογα με τις επικρατούσες αξίες, άλλοτε υποστηρικτικά - βοηθητικά και άλλοτε απορριπτικά - τιμωρητικά (Μπάκα Λ. και Μπαρούχου Β., 1986).

Πολλές είναι και οι αναφορές στη λογοτεχνία:

"Τον κοίταζα να μαζεύει τα πέταλα των λουλουδιών σκυμμένος στο πάτωμα και δεν αισθανόμουν γι' αυτόν ούτε καν ένα ψίχουλο φιλίας. Ο ερχομός του σύντριψε κάποια ισορροπία. τσακίστηκε μια συμμετρία, αναταράχτηκε η συννεοχή: εκείνη που μας έδενε εσένα κι εμένα. Έφτασε ένας άγνωστος, καταλαβαίνεις και μπήκε ανάμεσά μας.

Κι ήταν σαν να μας είχε επιβάλει ένα έπιπλο άχρηστο για μας και μάλιστα ενοχλητικό μια και πιάνει χώρο στο δωμάτιο, κλέβει τον αέρα . . . Είχα τη διάθεση να του πω: Φύγε, σε παρακαλώ. Δεν έχουμε ανάγκη από σένα. Δεν μας χρειάζεται πατέρας, δεν μας χρειάζεται σύζυγος· εσύ περισσεύεις . . ." (Γράμμα σ' ένα παιδί που δεν γεννήθηκε ποτέ, Οριάννα Φαλάτσι, 1976).

Λέγοντας μονογονεϊκή οικογένεια με αρχηγό ανύπανδρο γονέα, κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι αναφερόμαστε κυρίως στην ανύπανδρη μητέρα, μιας και, τουλάχιστον στη βιβλιογραφία, δεν υπάρχουν περιπτώσεις οικογενειών με αρχηγό ανύπανδρο πατέρα.

Ως γνωστό, δεν είναι καινούριος ο θεσμός της ανύπανδρης μητέρας, ταπεινής και περιθωριακής προέλευσης που ήταν αναγκασμένη από την τύχη να αναλάβει μόνη τη φροντίδα ενός ή περισσότερων παιδιών. Το γεγονός ότι σήμερα ένας αριθμός γυναικών κάθε ηλικίας, που προέρχονται από μεσαιές ή ευκατάστατες τάξεις, αποφασίζει να γεννήσει ένα ή περισσότερα παιδιά έξω από το γάμο (έξω από τις συνηθισμένες δομές του ζευγαριού-γάμος ή συμβίωση)

αντιπροσωπεύει στο πλαίσιο της εξέλιξης της σύγχρονης γυναίκας μια νοοτροπία πραγματικά καινούρια. Αυτή η επιλογή δε σημαίνει ότι πρέπει εξ αρχής να θεωρηθούν οι ανύπανδρες γυναίκες νεωτερίστριες του τρόπου ζωής ή μαχητικές φεμινίστριες (Μισέλ, 1993).

Συγκεκριμένα, οι Μπάκα Α. και Μπαρούχου Β. (1986) αναφέρουν ότι η γέννηση παιδιών εκτός γάμου αποτελεί σε ορισμένες περιπτώσεις "οικογενειακή παράδοση".

Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται πως ερευνητές ψυχολόγοι πιστεύουν πως οι γυναίκες αυτές έχουν αναπτυγμένο το ένστικτο της μητρότητας, ανεξάρτητα από τις ιδεολογίες τους ή τους προσωπικούς τους λόγους, που εξηγούν το γεγονός ότι είναι ανύπανδρες.

Συνεχίζοντας, οι ίδιες συγγραφείς (1986) γράφουν ότι η ανύπανδρη μητέρα αποτελεί μία "περίπτωση", δηλαδή ένα κοινωνικό πρόβλημα, αφού θεωρείται ότι είναι μια ανώριμη προσωπικότητα που προέρχεται από ένα οικογενειακό περιβάλλον διασπασμένο, μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα. ότι είναι μια ανεύθυνη γυναίκα, της οποίας το παιδί θα είναι διαρκώς εκτεθειμένο σε κινδύνους.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, λοιπόν, η ανύπανδρη μητέρα, έχει χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, έντονη ανάγκη για στοργή και αγάπη, συναισθήματα μειονεξίας, χαμηλή αυτοεκτίμηση, ανασφάλεια και αρνητισμό προς το κοινωνικό σύνολο.

Όλα αυτά διαπιστώνονται και σε έρευνα των Ε. Σταυρόπουλου, Τ. Κουσίδου, Μ. Σαχινίδη, Ι. Καπλάνη (1986) σε ένα δείγμα ανύπανδρων μητέρων.

Το να φέρεις ένα παιδί στον κόσμο, χωρίς τα κοινωνικά φόντα για μια ζωή, τουλάχιστον σαν τη ζωή της πλειονότητας των παιδιών ενός λαού, κρίνεται πολύ επικίνδυνο και συνεπώς επιλήψιμο για τον Mill, που στο βιβλίο του "Περί Ελευθερίας" τονίζει:

"Αυτό καθαυτό το γεγονός της γέννησης ενός ανθρώπινου όντος είναι μια από τις πιο υπεύθυνες πράξεις στα πλαίσια της ανθρώπινης ζωής" (Μαντζιάφου, 1986).

Ωστόσο, το φαινόμενο ανύπανδρη μητέρα - μονογονεϊκή οικογένεια εμφανίζεται σήμερα πιο συχνά απ' ό,τι την περασμένη δεκαετία. Όπως προκύπτει από την Ευρωπαϊκή Στατιστική (Eurostat, 1989, αποτελέσματα του 1985), οι εκτός γάμου γεννήσεις στις Ευρωπαϊκές χώρες, καταλαμβάνουν ένα σημαντικό ποσοστό του συνόλου των γεννήσεων με τάση συνεχούς αύξησης.

Σαράντα χρόνια πριν, μια τέτοια γέννηση αντιπροσώπευε τη χειρότερη ατυχία, όπως αναφέρει η Simon de Beauvoir στο βιβλίο της "Το δεύτερο φύλο" (1949), στο οποίο γράφει για την ανύπανδρη μητέρα:

"Η παράνομη μητρότητα είναι μια προκατάληψη, ένα κοινωνικό στίγμα, τόσο τρομερό που πολλές μητέρες προτιμούν την αυτοκτονία ή την παιδοκτονία από το να γίνουν ανύπανδρες μητέρες, δηλαδή καμία ποινική συνέπεια δεν τις έκανε να μην θυσιάσουν το παιδί τους".

Ας σημειωθεί εδώ, ότι η μητρότητα αυτή χαρακτηρίζεται παράνομη.

Όλα αυτά πριν σαράντα χρόνια. Σήμερα βλέπουμε μια μαζική αποδοχή του φαινομένου της απόκτησης φυσικού παιδιού. Ας σημειωθεί, ότι στις προηγούμενες χώρες παρατηρείται μια διεύρυνση των εκτός γάμου γεννήσεων, παρά το γεγονός ότι η διάδοση των μέσων αντισύλληψης και η νομιμοποίηση της άμβλωσης, παρέχουν τη δυνατότητα άμεσης αποφυγής μιας ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης.

Μπορούμε, λοιπόν, να θεωρήσουμε ότι στις χώρες αυτές, η εκτός γάμου τεκνοποίηση είναι ή ήταν θεληματική και μάλιστα σε περίοδο που σ' αυτές παρουσιάζεται αξιόλογη μείωση της συνολικής γεννητικότητας (Μισέλ, 1993).

Το γεγονός, λοιπόν, ότι η ανύπανδρη μητέρα αναλαμβάνει να επιφορτιστεί μόνη, εξ ολοκλήρου, την ευθύνη του παιδιού, τόσο αναφορικά με τη διαπαιδαγώγηση και την κοινωνικοποίησή του, όσο και αναφορικά με τα οικονομικά βάρη που συνεπάγεται αυτό το εγχείρημα, οδηγεί το οικογενειακό πρότυπο σε μία καινούρια σύνθεση. Τη μονογονεϊκή οικογένεια με αρχηγό ανύπανδρη μητέρα.

Έτσι, λοιπόν, η αρχηγός μιας τέτοιας μονογονεϊκής οικογένειας, έχει να αντιμετωπίσει ποικίλα προβλήματα, όπως αυτό του κοινωνικού στιγματισμού,

που πολλές φορές δυσχεραίνει την εξεύρεση εργασίας και στέγης, τη διαχείριση των οικονομικών, την περίθαλψη της ίδιας και των παιδιών της (Μαντζιάφου, 1986). Πρέπει να προσθέσουμε εδώ ότι η μη αποδοχή της από το κοινωνικό σύνολο μπορεί να περιλαμβάνει και τη μη παραδοχή από το οικογενειακό της περιβάλλον που επιδρά αρνητικά στην ψυχολογική της κατάσταση.

Οι Μισέλ (1993), Ε. Σταυρόπουλου, Τ. Κουσίδου, Μ. Σαχινίδη, Ι. Καπλάνη (1986), διαπιστώνουν ότι πέρα από το κύριο πρόβλημα, που είναι το οικονομικό, την ανασφάλεια που αισθάνονται για την έλλειψη ή τη μη σταθερότητα εργασίας, καθώς και το άγχος τι θα απογίνει το παιδί τους αν τους συμβεί κάτι, ακολουθεί πλήθος προβλημάτων τόσο για τη μητέρα όσο και για το παιδί.

Όσο αφορά στη μητέρα - αρχηγό, η απουσία του συζύγου την κάνει συχνά να αισθάνεται μειονεκτικά, γιατί έτσι δεν γίνεται παραδεκτή σε ορισμένους χώρους και εντείνεται η μοναξιά και η απομόνωσή της. Η απουσία του πατέρα δημιουργεί την υπερφόρτωσή της με ευθύνες, καθώς αναλαμβάνει ένα διπλό γονεϊκό ρόλο - είναι συγχρόνως μητέρα και πατέρας - στην κοινωνικοποίηση και διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Με αποτέλεσμα να νιώθει αρκετά συχνά ανεπάρκεια, ενοχή απέναντι στο παιδί, άγχος για τη μελλοντική του εξέλιξη, όταν δεν θα τα καταφέρει να το διαπαιδαγωγήσει σωστά και τις αντιδράσεις του όταν συνειδητοποιήσει ότι είναι παιδί χωρίς γάμο.

Συνεχίζοντας, οι ίδιες συγγραφείς και η Μαντζιάφου (1986), επισημαίνουν ότι υπάρχει αντίκτυπος και στα παιδιά μιας τέτοιας μονογονεϊκής οικογένειας. Η συνεχής έλλειψη ανδρικού προτύπου στη ζωή τους και γενικά η έλλειψη ενδιαφέροντος από τον πατέρα καθώς η συναισθηματική μη διαθεσιμότητα της μητέρας να ανταποκρίνεται πάντα ικανοποιητικά στις ανάγκες του παιδιού, είναι παράγοντες αρνητικοί για την ψυχική ισορροπία ενός σημαντικού αριθμού από αυτά τα παιδιά. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να είναι είτε σοβαρότερο, στις περιπτώσεις εκείνες που δεν γνωρίζει καθόλου τον πατέρα, είτε λιγότερο σοβαρό σε εκείνες που τον γνωρίζει, αλλά αναρωτιέται γιατί δε μένει μαζί τους ή δεν τον βλέπει συχνά.

Οι Μπάκα Α. και Μπαρούχου Β. (1986), επισημαίνουν προβλήματα έντονων συγκρούσεων με τον γονέα κατά την εφηβική ηλικία σε θέματα εξάρτησης - ανεξαρτητοποίησης και σεξουαλικής ωρίμανσης.

5. Μονογονεϊκή οικογένεια συνεπεία διαζυγίου

Το διαζύγιο είναι ένα πραγματικό και αρκετά συνηθισμένο γεγονός στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες. Η "διαζυγιότητα" ενός λαού είναι άμεσα εξαρτημένη από το φιλελεύθερο ή το αυστηρό των σχετικών περί διαζυγίου διατάξεων, από κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες και από τα ήθη ενός λαού.

Παρά ταύτα, η λύση του γάμου δεν υπήρξε ιδιαίτερα ευνοημένη. Η βασική αρχή που κρατούσε και που ως ένα βαθμό κρατεί και σήμερα, είναι ότι όσο πιο πολλά εμπόδια και δυσκολίες φέρνει η κοινωνία και η πολιτεία στη λύση του γάμου, τόσο πιο πολύ προστατεύει το γάμο και επομένως την οικογένεια (Μαντζιάφου, 1986).

Η Μισέλ (1993) παρατηρεί ότι η κοινωνιολογία του διαζυγίου άργησε να αναπτυχθεί λόγω της κατακραυγής που υπήρχε εναντίον του διαζυγίου κατά το παρελθόν.

Έχει γίνει όμως, πλέον, κοινά αποδεκτό, ότι όταν ο γάμος είναι αδύνατο να επιβιώσει, κυρίως για λόγους ασυμφωνίας των συζύγων, τότε είναι προτιμότερο και για τους συζύγους και για τα παιδιά, να λυθεί.

Στη χώρα μας, τα διαζύγια, χωρίς να είναι ιδιαίτερα αυξημένα, συνιστούν, εντούτοις, ένα σοβαρό ποσοστό σχετικά με τους γάμους (Μαντζιάφου, 1986). Μεταξύ των ετών 1984 και 1992, εκδόθηκαν 67.248 οριστικές πρωτόδικες αποφάσεις διαζυγίων (μέσος όρος 7.472 αποφάσεις ανά έτος) σ' όλη τη χώρα (Αγοραστάκης, 1994). Ο ίδιος συγγραφέας (1994) αναφέρει ότι σ' αυτό συνέτειναν οι δύο καινοτομίες που εισήγαγε το οικογενειακό δίκαιο, που είναι το συναινετικό διαζύγιο και η λύση του γάμου μετά από τετραετή διάσταση.

Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να μην εξεταστεί το αν η "φιλελευθεροποίηση" του διαζυγίου είναι ωφέλιμη ή όχι για συζύγους και παιδιά. Ο Πιντέρης (1982) γράφει πως κάθε χωρισμός έχει το δικό του πορτραίτο. Όσο και να είναι σύμφωνοι δύο άνθρωποι να χωρίσουν, πάντα υπάρχει κάποιος που απομακρύνεται πρώτος. Μ' άλλα λόγια, σ' ένα χωρισμό

υπάρχει αυτός που φεύγει κι εκείνος που μένει πίσω με την υπόλοιπη οικογένεια.

Εκείνος, που συνηθισμένος στον μέχρι τώρα συμβατικό ρόλο της συζύγου ή του συζύγου, είναι υποχρεωμένος να ξεπεράσει τον χωρισμό και να επαναφέρει την οικογένεια στο μέχρι τώρα λειτουργικό της επίπεδο. Γίνεται, δηλαδή, από απλός σύζυγος, μητέρα ή πατέρα, αρχηγός μονογονεϊκής οικογένειας, με ό,τι προβλήματα αυτό συνεπάγεται.

Η Sheila Kessler, βλέπει τον χωρισμό σαν μία εξελικτική διαδικασία που περιλαμβάνει τις παρακάτω φάσεις: α) απογοήτευση, β) έκρηξη, γ) αποξένωση, δ) φυσικός χωρισμός, ε) θρήνος, στ) δεύτερη εφηβεία, ζ) αυτογνωσία και η) σκληρή δουλειά (Πιντέρης, 1982).

Η Αντωνιάδου (1993) σε άρθρο της, κρίνει ότι στη φάση του φυσικού χωρισμού αρχίζει και η άμεση κρίση της οικογένειας. Η φάση αυτή αρχίζει με τον χωρισμό των γονιών ως προς τον χώρο (αλλαγή στέγης), με την κατάθεση αίτησης διαζυγίου και την κοινοποίηση του συμβάντος στο συγγενικό και φιλικό περιβάλλον. Συνεχίζοντας, η ίδια συγγραφέας, γράφει ότι η απομάκρυνση του ενός γονιού ή η ανακοίνωση του χωρισμού φέρνει γονείς και παιδιά αντιμέτωπους με καινούριες καταστάσεις· όλοι ζουν αλλαγές στο επίπεδο σχέσεων, αλλαγές στη συμπεριφορά, στο χώρο, στα συναισθήματα, στην κοινωνική τους υπόσταση.

Είναι απαραίτητο, στο σημείο αυτό, να γίνει μία αναφορά στα συναισθήματα γονέων και παιδιών που βιώνουν μια τέτοια κατάσταση. Τα συναισθήματα, λοιπόν, που φαίνεται να κυριαρχούν στους γονείς είναι η μοναξιά, η οργή για το σύντροφο, το άγχος για το πως θα τα βγάλουν πέρα με τα παιδιά, ειδικά όταν υπάρχουν και οικονομικά προβλήματα. Νιώθουν αβοήθητοι απ' το συγγενικό περιβάλλον, το οποίο συνήθως δεν δείχνει διάθεση για βοήθεια ή την αρνείται. Ο ένας τουλάχιστον νιώθει πληγωμένος ή απόρριψη από τον άλλο. Ακόμη και ο γονιός που αποφάσισε το χωρισμό, μπορεί να αισθάνεται άσχημα, γιατί αναγκάστηκε να το κάνει και ένα πλήθος άλλων συναισθημάτων που γίνονται ακόμη πιο πολύπλοκα, ιδιαίτερα για τον διαζευγμένο γονιό - αρχηγό μονογονεϊκής οικογένειας (Αντωνιάδου, 1993).

Στο διαζύγιο, όπου ο άλλος γονιός υπάρχει, η κατάσταση είναι βέβαια κάπως διαφορετική από τη χηρεία, αφού ο γονιός αυτός, που δεν έχει την επιμέλεια των παιδιών, ζει κι έχει δικαίωμα και να ασκεί την πατρική εξουσία και να παρεμβαίνει στην ανατροφή των παιδιών, όπως, επίσης, έχει το δικαίωμα επισκέψεων των παιδιών. Όμως αυτή η παρέμβαση του άλλου γονέα που δεν ζει πλέον με την οικογένεια, είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη (Μαντζιάφου, 1981).

Έτσι, ο διαζευγμένος γονέας, ο οποίος έχει την επιμέλεια των παιδιών, βλέπει να βαραινει στις πλάτες του η αποκλειστική ευθύνη για τη φύλαξη των παιδιών και η ευθύνη για την ανατροφή τους, μαζί με την κύρια ευθύνη για την αντιμετώπιση των υλικών αναγκών για την επιβίωση του ίδιου και των παιδιών.

Η Μαντζιάφου (1981) παρατηρεί ότι και οι εκ διαζυγίου μονογονεϊκές οικογένειες, είναι στην πλειοψηφία οικογένειες με αρχηγό γυναίκα, αφού στις γυναίκες, συνήθως, ανατίθεται η επιμέλεια του παιδιού. Ο πατέρας κι αν ακόμα μετά το διαζύγιο διατηρεί αγαθές σχέσεις με τη μητέρα, κι αν ασκεί την πατρική εξουσία, κι αν έχει αναλάβει τη συντήρηση των παιδιών, στην ουσία πολλοί λίγοι πατέρες είναι εκείνοι που ασκούν σ' όλη τους την έκταση τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, γιατί η ανάθεση των παιδιών στον ένα γονέα μετά το διαζύγιο, θεωρείται το μεγάλο κατόρθωμα του γονιού εκείνου που τελικά παίρνει τα παιδιά υπό την επιμέλειά του.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, η οικογένεια της διαζευγμένης μητέρας να αντιμετωπίζει το σοβαρότερο, ίσως, πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μονογονεϊκές οικογένειες του είδους της. Δεν καταβάλλεται κανονικά η διατροφή εκ μέρους του τέως συζύγου (Μισέλ, 1993 και Μαντζιάφου, 1981). Η κατάσταση, συνεχίζουν οι συγγραφείς, γίνεται πιο δύσκολη, όταν είναι η γυναίκα αυτή που ζήτησε διαζύγιο, οπότε ο σύζυγος, προκειμένου να την εκδικηθεί, της στερεί και την κανονική συμμετοχή του για τις δαπάνες συντηρήσεως των παιδιών. Εξάλλου, η πραγματική συμμετοχή της γυναίκας είναι μεγαλύτερη από αυτήν που καθορίζουν τα δικαστήρια, γιατί δεν υπολογίζεται η προσφορά της σε χρόνο και εργασία που διαθέτει για το μέγαλωμα των παιδιών.

Είναι ευνόητο, λοιπόν, ότι όταν η διαζευγμένη γυναίκα δεν εργάζεται και αδυνατεί να βρει εργασία λόγω έλλειψης επαγγελματικής εκπαίδευσης, η μονογονεϊκή οικογένεια με αρχηγό τη μητέρα, αντιμετωπίζει πιεστικότητα οικονομικά προβλήματα.

Σ' αυτό συμβάλλει και ο κοινωνικός στιγματισμός και η μειωμένη κοινωνική αποδοχή της, στοιχεία που εντοπίζει η Μαντζιάφου σε μια άλλη μελέτη της (1986). Παρόλες τις αισθητές αλλαγές στον κοινωνικό μας χώρο, το διαζύγιο εξακολουθεί, ίσως λόγω των επιπτώσεών του στα παιδιά, να θεωρείται ένα παθολογικό κοινωνικό φαινόμενο. Το κοινωνικό στίγμα της διαζευγμένης μπορεί να έχει απαλυνθεί, δεν έχει, όμως, εξαλειφθεί. Η λέξη "ζωντοχήρα" χρησιμοποιείται ευρύτατα και μάλιστα όταν είναι νέα και όμορφη αποτελεί κίνδυνο για τα άλλα ζευγάρια. Δεν αφομοιώνεται εύκολα στις φιλικές συντροφικές. Για πολλούς άντρες θεωρείται εύκολη λεία, με αποτέλεσμα να οδηγείται σταδιακά στην κοινωνική απομόνωση (Μαντζιάφου, 1986).

Ακόμη και το συγγενικό περιβάλλον και οι φίλοι απομακρύνονται από κοντά της και της αρνούνται την βοήθειά τους, γιατί θεωρούν ότι το διαζύγιο το προκάλεσε ή ίδια και έτσι την αφήνουν μόνη της να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της οικογένειάς της. Σε αντίθεση, βέβαια, με κάποιο φυσικό γεγονός, όπως ο θάνατος, που όλοι σπεύδουν για στήριξη και συμπαράσταση (Αντωνιάδου, 1993).

Για τον διαζευγμένο πατέρα - αρχηγό μονογονεϊκής οικογένειας, η κατάσταση είναι αρκετά διαφορετική. Μπορεί να υποφέρει από άλλα προβλήματα, όπως όλοι οι διαζευγμένοι σε όλες τις χώρες και κυρίως αδυναμία λειτουργίας του νοικοκυριού, προβλήματα στην ανατροφή των παιδιών ή προβλήματα ψυχολογικά, δεν έχει, όμως, προβλήματα οικονομικά και κοινωνικά, γιατί το στίγμα είναι σχεδόν ανύπαρκτο για τον διαζευγμένο στα μεγάλα αστικά κέντρα (Κατάκη, 1984).

Εκείνο που είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο, είναι ότι η πλειονότητα των μητέρων - αρχηγών μονογονεϊκών οικογενειών έχοντας πικρή γεύση από το γάμο και χαμηλή αυτοεκτίμηση και αισθανόμενες κούραση από την

αποκλειστική σχεδόν ευθύνη για τα παιδιά τους, δύσκολα αποφασίζουν ένα νέο γάμο εκτός κι αν πιέζονται πολύ οικονομικά (Μαντζιάφου, 1981).

Περίληπτικά, λοιπόν, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μητέρες - αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών εκ διαζυγίου, είναι:

- προβλήματα ψυχολογικά (αίσθημα μοναξιάς, απογοήτευση, χαμηλή αυτοεκτίμηση, ενοχές)
- προβλήματα κοινωνικά (στιγματισμός, εγκατάλειψη από φίλους, αλλαγή κοινωνικού περιβάλλοντος)
- προβλήματα οικονομικά (μη καταβολή διατροφής, ανεργία)
- προβλήματα στέγης (αλλαγή κατοικίας μετά το διαζύγιο για όσες δεν διαθέτουν δικό τους σπίτι)
- προβλήματα ψυχαγωγίας και ελεύθερου χρόνου
- υπερφόρτωση με ευθύνες, άγχος για την ανατροφή των παιδιών.

Όσο αφορά στα παιδιά - μέλη μονογονεϊκών οικογενειών, αντιμετωπίζουν κι αυτά με τη σειρά τους τα δικά τους προβλήματα. Δεν είναι εύκολο για τα παιδιά να καταλάβουν τι συμβαίνει στο επίπεδο των σχέσεων και συμπεριφοράς των γονιών καθώς και τις δραστικές αλλαγές στη ζωή τους.

Την απομάκρυνση του γονιού τη βιώνουν αρχικά ως απώλεια, εγκατάλειψη. Κατέχονται από το φόβο μήπως κι ο άλλος γονιός τους τα αφήσει. Έτσι, παρατηρούνται συχνά αντιδράσεις προσκόλλησης στο γονιό, έντονη ανησυχία για το που είναι τις ώρες που λείπει από το σπίτι. Πολλές φορές τα παιδιά θεωρούν τον εαυτό τους υπεύθυνο για το χωρισμό των γονιών (Αντωνιάδου, 1993).

Γενικά, πρέπει να διαμορφώσουν εκ νέου τη σχέση τους με τους γονείς, τόσο μ' αυτόν που έφυγε όσο και μ' αυτόν με τον οποίο ζει και που είναι συνηθέστερα η μητέρα. Η Μαντζιάφου (1981) παρατηρεί σχετικά ότι ένας ορισμένος αριθμός παιδιών έγιναν επιθετικά με τη μητέρα τους, την κατηγορούν ότι εγκατέλειψε τον πατέρα, αλλά από την άλλη πλευρά δεν ανέχονται τις επισκέψεις του πατέρα και "κολλάνε" πάνω στη μητέρα.

Στα μεγαλύτερα παιδιά δημιουργείται το αίσθημα της μειονεξίας και της διαφοροποίησης από τους συνομηλίκους και τους φίλους του. Επίσης, μπορούν να διαταραχθούν οι αισθηματικές σχέσεις του παιδιού με το άλλο φύλλο (Parke Ross, 1987).

Σε μια έρευνά της η Hetherington παρατηρεί ότι σ' ένα εφηβικό πάρτι οι κόρες των διαζευγμένων γυναικών που ζούσαν με τη μητέρα τους ήταν περισσότερο εκδηλωτικές με το άλλο φύλο, σε αντιδιαστολή με τα άλλα κορίτσια. Είναι πιθανό, οι κόρες των διαζευγμένων να θεωρούσαν ότι οι μητέρες τους δεν ήταν ευχαριστημένες από τη ζωή τους, όπως είχε διαμορφωθεί μετά το χωρισμό και να πίστευαν ότι είναι απαραίτητο για την ευτυχία τους να κερδίσουν τη συντροφιά των αρσενικών. Μπορεί ακόμη, η ζωή με μια μητέρα ανικανοποίητη, γεμάτη άγχος να παρουσιάζει δυσκολίες γι' αυτό οι κόρες λαχταρούν να φύγουν από το σπίτι (Parke Ross, 1987).

Ένα άλλο πρόβλημα, που επισημαίνουν όλοι οι παραπάνω συγγραφείς, είναι η μειωμένη σχολική επίδοση των παιδιών - μελών τέτοιων οικογενειών. Οι λόγοι που δημιουργήσαν τις δυσκολίες των παιδιών στην εκπαίδευσή τους είναι η έλλειψη βοήθειας του πατέρα, η αδιαφορία, η έλλειψη επιβολής της μητέρας, ψυχολογικά προβλήματα, όπως ανασφάλεια, ενοχές, φόβος κ.λπ.

Τέλος, τα παιδιά αυτά βρίσκονται συχνά στη μέση των δύο γονέων, που κατηγορούν ο ένας τον άλλο και στερούν πολλές φορές τον / την τέως σύζυγο που δε μένει μαζί τους, από τα παιδιά (Πιντέρης, 1982).

Συμπερασματικά, η μονογονεϊκή οικογένεια, που είναι συνέπεια διαζυγίου, αντιμετωπίζει όπως και οι άλλες μονογονεϊκές οικογένειες, τα δικά της ιδιαίτερα προβλήματα, που αφορούν τόσο τον διαζευγμένο γονιό - αρχηγό της οικογένειας όσο και τα παιδιά - μέλη αυτής.

Ωστόσο, ένα διαζύγιο μπορεί να γίνει η αφετηρία για μια καινούρια ζωή περισσότερο δημιουργική, αρκεί ο άνθρωπος που χωρίζει και μένει πίσω, φροντίζοντας τα παιδιά, να γνωρίζει πως θα πρέπει να αντιδράσει σε μία σειρά από προβλήματα, όπως τον πόνο της εγκατάλειψης, τη μοναξιά, τη σωστή ανατροφή των παιδιών, το οικονομικό.

6. Μονογονεϊκή οικογένεια συνεπεία θανάτου

"Ο πόνος μοιρασμένος είναι μισός.

Η χαρά μοιρασμένη είναι διπλή"

Η μονογονεϊκή οικογένεια στη χώρα μας, στην περίπτωση που αρχηγός της είναι χήρος / α γονέας παρουσιάζει εκτός από τα κοινά προβλήματα όλων των μονογονεϊκών οικογενειών και άλλα, περισσότερο ιδιόρρυθμα, που οφείλονται στη δομή και τις αντιλήψεις της ελληνικής κοινωνίας, στα ήθη και έθιμά μας.

Ειδικότερα, η Μαντζιάφου (1986) στη μελέτη της, διευκρινίζει ότι όσο αφορά στη χήρα μητέρα, μετά το θάνατο του συζύγου της, είναι υποχρεωμένη να τηρήσει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά απέναντι στους συγγενείς και στον κοινωνικό περίγυρο και ν' αποδείξει σ' αυτούς ότι πράγματι έχει πληγεί από το θάνατο του συντρόφου της.

Συνηθέστερα, πρέπει να κλειστεί στο σπίτι της, να περιορίσει στο εντελώς αναγκαίο τις εξόδους της, να μη γελά και να συγκεντρώσει την προσοχή και φροντίδα της στα παιδιά.

Βέβαια, η χρονική διάρκεια του υποχρεωτικού πένθους στη χώρα μας έχει άμεση σχέση με τον τόπο διαμονής, αν η οικογένεια μένει σε μικρή ή μεγάλη πόλη, τα έθιμα του τόπου καταγωγής, τις οικογενειακές παραδόσεις, την εργασία, κοινωνική θέση και γενικά αν τα έθιμα του περιγύρου είναι λιγότερο ή περισσότερο ελαστικά.

Βγάζουμε το συμπέρασμα, λοιπόν, ότι η χήρα θα πρέπει να υιοθετήσει μια ειδική κοινωνική συμπεριφορά που υποθάλπει τη μοναξιά και την κοινωνική απομόνωση.

Η ίδια συγγραφέας σε σχετική της έρευνα (1985), διαπιστώνει ότι η χήρα μητέρα θα πρέπει να αναλάβει τα οικονομικά βάρη της οικογένειας, τη φροντίδα των παιδιών και τυχόν άλλες δυσκολίες που αυξάνονται και γίνονται δυσβάσταχτες σε περίπτωση που εκείνη είναι ανεπάγγελτη και δεν έχει οικονομική και ηθική συμπαράσταση.

Ας μην ξεχνάμε ότι με την αλλαγή της οικογένειας από εκτεταμένη σε πυρηνική, η χήρα δεν έχει πια ουσιαστικές προστασίες που είχε παλαιότερα μέσα στην εκτεταμένη οικογένεια, δηλαδή την ανάληψη μέρους των ευθυνών από τους συγγενείς.

Θα μπορούσαμε, στο σημείο αυτό, να πούμε ότι τα προβλήματα της χήρας ακολουθούν την πορεία αλυσιδωτής αντίδρασης, διαδέχονται το ένα το άλλο. Ο θάνατος του συζύγου αλλάζει τη ζωή τους. Κλείνονται μέσα, μηδενίζουν, σχεδόν, τις διασκεδάσεις τους, ενώ χάνουν παράλληλα σε μεγάλο βαθμό την οικονομική και κοινωνική τους ανεξαρτησία. Αναγκάζονται, λοιπόν, να δεθούν περισσότερο με την πατρική τους οικογένεια ή την οικογένεια του συζύγου, παλινδρομώντας στην εξάρτηση και χάνοντας την αυτονομία τους. Μερικές απ' αυτές μπορούν να γίνουν υπερπροστατευτικές στα παιδιά τους, έχοντας έντονο το αίσθημα της ευθύνης όχι μόνο απέναντι στα παιδιά αλλά και στον χαμένο σύντροφο.

Ωστόσο, τα πράγματα είναι αρκετά διαφοροποιημένα όταν πρόκειται για το χήρο πατέρα. Παρά τις εμφανείς αλλαγές στον κοινωνικό και οικογενειακό μας χώρο, ο άνδρας αντιμετωπίζεται αρκετά διαφορετικά στην ελληνικά κοινωνία. Η κοινωνία μας εξακολουθεί να εμφανίζει σημάδια ανδροκρατίας και οι ρόλοι των συζύγων μέσα στην οικογένεια βαραίνουν υπέρ του άνδρα (Κατάκη, 1984). Ο άνδρας και κυρίως με την ιδιότητα του πατέρα, είναι ο αδιαφιλονίκητος αρχηγός της ελληνικής οικογένειας με κύρια ευθύνη την οικονομική στήριξη της οικογένειας.

Έτσι, ο χήρος πατέρας και μετά το θάνατο της συντρόφου του θα εξακολουθήσει υποχρεωτικά να φεύγει από το σπίτι, γιατί τώρα πρέπει περισσότερο από ποτέ να στηρίξει την οικογένειά του (Μαντζιάφου, 1986). Βέβαια, παρά το ότι ο χήρος πατέρας δεν θα αντιμετωπίσει οικονομικά προβλήματα, θα ζήσει ασφαλώς άλλα προβλήματα που ίσως είναι και πιο έντονα απ' αυτά της χήρας μητέρας. Κι ένα απ' αυτά είναι η αρχική του απειρία και αδυναμία για τη φροντίδα των παιδιών και τη συντήρηση του σπιτιού. Σε άλλη μελέτη της, η ίδια συγγραφέας (1981) αναφέρει ενδεικτικά πως ο έλληνας πατέρας νιώθει σαν "εξωγήινο ον" μετά το θάνατο της συζύγου και πως η

πολιτεία δεν μεριμνά για τον επιζώντα άνδρα - σύζυγο με διάφορες παροχές και εξυπηρετήσεις, όπως εξεύρεση οικιακής βοήθου.

Εντούτοις, ο χήρος πατέρας δεν θα εκτεθεί τόσο πολύ στην κοινωνική μοναξιά όσο η χήρα μητέρα. Και η υποχρέωση πένθους του περιορίζεται μόνο στη μαύρη γραβάτα, σε αντίθεση με την μαυροντυμένη χήρα μητέρα.

Και βέβαια, ξέρουμε από την εμπειρία μας, πως συχνά με την προτροπή και δικαιολογία του κοινωνικού περιγύρου: "τα παιδιά χρειάζονται μια μάνα", ο χήρος πατέρας δεν αργεί να ξαναπαντρευτεί.

Άλλωστε, στον παλιό αστικό κώδικα, στα κωλύματα του γάμου, ο "πένθιμος ενιαυτός", ίσχυε μόνο για τη γυναίκα, που ήταν υποχρεωμένη να περιμένει ένα χρόνο μετά το θάνατο του συζύγου της για να ξαναπαντρευτεί (Μαντζιάφου, 1986).

Όσο αφορά στα παιδιά - μέλη τέτοιων οικογενειών αντιμετωπίζουν κι αυτά με τη σειρά τους προβλήματα, κυρίως ψυχολογικά. Οι ειδικοί έχουν κάνει πολλές μελέτες πάνω στις αντιδράσεις του παιδιού απέναντι στο πένθος.

Οι Bowlby, Parks και Furman (1970 και 1964) τονίζουν ότι οι αρνητικές συνέπειες του πένθους μπορεί να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην περαιτέρω εξέλιξη του παιδιού, αν ορισμένες κοινωνικό - ψυχολογικές προϋποθέσεις δεν καλυφθούν. Οι σπουδαιότεροι, λοιπόν, παράγοντες που φαίνεται να παίζουν ρόλο στην εξέλιξη του παιδιού είναι οι εξής:

- Η φύση του γεγονότος που προκάλεσε το θάνατο του ενός εκ των γονιών του (ατύχημα, αρρώστια κ.λπ.)
- Η ηλικία του παιδιού και η πνευματική του ικανότητα να συνειδητοποιήσει το θάνατο
- Ο βαθμός προσκόλλησης του παιδιού προς τον χαμένο γονέα και η ποιότητα των σχέσεων με τον επιζώντα
- Η παρουσία μέσα στην οικογένεια άλλων παιδιών
- Η δυνατότητα να προσκολληθεί σ' ένα άλλο πρόσωπο
- Η δυνατότητα να σβήσει το παιδί σιγά - σιγά από τη μνήμη του την εικόνα του χαμένου γονιού

Η Μαντζιάφου (1986) επισημαίνει ότι τα παιδιά αυτά, μπορούν να παρουσιάσουν άμεση αλλαγή συμπεριφοράς ή συναισθημάτων. Έτσι, μπορούν να βιώσουν αίσθημα εγκατάλειψης, μοναξιάς και απομόνωσης, να γίνουν καχύποπτα και να αναπτύξουν πολλές άμυνες. Τέλος, από ορισμένες μελέτες (Μαντζιάφου, 1981), αποδεικνύεται ότι υπάρχει μεγάλη τάση αντικοινωνικών ενεργειών και βίαιων αντιδράσεων στα παιδιά που έχουν χάσει τον ένα γονιό.

7. Συνηθέστερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλες οι μορφές μονογονεϊκών οικογενειών

Όπως επισημαίνει η Μουσούρου (1985), οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μονογονεϊκές οικογένειες αποτελούν έναν συνδυασμό προκαταλήψεων και πρακτικών προβλημάτων. και επειδή ακριβώς "η μονογονεϊκή οικογένεια είναι κατά κύριο λόγο γυναικεία υπόθεση", όλες οι ενδείξεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι αρχηγοί αυτών των οικογενειών αντιμετωπίζουν πειστικότερα οικονομικά προβλήματα, λόγω μειωμένων δυνατοτήτων ανεύρεσης ικανοποιητικά αμειβόμενης εργασίας.

Η σχετική προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση για τις μονογονεϊκές οικογένειες, εύστοχα συνοψίζει πως η αυξημένη οικονομική δυσχέρεια για τις μόνες γυναίκες με παιδιά εξαρτάται κατ' αρχήν από τις μεγαλύτερες δυσκολίες που συναντούν, συγκριτικά με τους άνδρες, στην εξεύρεση έμμισθης εργασίας. Ενίοτε, πρόκειται για γυναίκες, που ενώ η προηγούμενη απασχόλησή τους ήταν τα οικιακά, αναγκάζονται να ζητήσουν για πρώτη φορά εργασία. Συχνά, το εκπαιδευτικό τους επίπεδο είναι χαμηλό ή η επαγγελματική τους κατάρτιση ανεπαρκής κι έτσι καταλήγουν να ασχοληθούν με δραστηριότητες που δεν απαιτούν ειδικά προσόντα και που αποφέρουν πενιχρό εισόδημα. Εξάλλου, και η αναζήτηση της εργασίας δεν είναι εύκολη, ειδικά όταν δεν υπάρχουν οργανισμοί που να παρέχουν συμβουλές και κατευθύνσεις και όταν οι γυναίκες αυτές δεν γνωρίζουν ούτε που να απευθυνθούν για πληροφορίες. Όσο αφορά στις επιχειρήσεις, η μόνη γυναίκα με παιδιά που αναζητεί εργασία, συχνά αντιμετωπίζεται εκ των προτέρων διαφορετικά, επειδή πιστεύεται πως θα απουσιάζει περισσότερο. Επίσης, ορισμένες φορές υπάρχουν προκαταλήψεις, ακόμα και στον δημόσιο τομέα, κυρίως έναντι των ανύπαντρων μητέρων ή όταν πρόκειται για γυναίκες που αδυνατούν να συμμετάσχουν σε δημόσιους διαγωνισμούς για το λόγο ότι έχουν υπερβεί το όριο ηλικίας (Μουσούρου, 1983).

Έτσι, λοιπόν, οι γυναίκες αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών αντιμετωπίζουν έντονες οικονομικές και κοινωνικές διακρίσεις που δυσχεραίνουν την υλική τους ζωή.

Βέβαια, δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε και τα πρακτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μονογονεϊκές οικογένειες με αρχηγό άνδρα. Και τούτο γιατί μια γυναίκα είναι περισσότερο προετοιμασμένη για το ρόλο του γονέα και μπορεί να αποδειχθεί περισσότερο ικανή να αναθρέψει μόνη τα παιδιά της. Η Μαντζιάφου (1981), αναφέρει πως το νεαρό αγόρι από μικρό δεν μαθαίνει τίποτα, σχεδόν, μέσα στο σπίτι. Έτσι, όταν βρεθεί διαζευγμένος ή χήρος, μόνος να αντιμετωπίσει τη ζωή με βάρη μικρών παιδιών, τα χάνει κυριολεκτικά. Αυτό αποτελεί πολλές φορές μία αιτία που οδηγεί τον άνδρα - μοναχικό γονέα πιο συχνά σε ένα νέο γάμο ή στην ανάθεση φυλάξεως των παιδιών σε ιδρύματα ή σε τρίτα πρόσωπα. Ίσως γι' αυτό δεν έχουμε μεγάλο αριθμό πραγματικών μονογονεϊκών οικογενειών με αρχηγό πατέρα, αντίθετα με τις μητρικές μονογονεϊκές οικογένειες.

Συνεχίζοντας, η ίδια συγγραφέας διαπιστώνει κι άλλα προβλήματα του μόνου πατέρα, όπως η έλλειψη του γυναικείου προτύπου για τα παιδιά του. Αν και αυτή η δυσκολία μπορεί να ξεπεραστεί εύκολα, αφού τα ιδρύματα ημερήσιας περίθαλψης βρεφών και νηπίων ή ακόμα και τα δημοτικά σχολεία είναι κυρίως επανδρωμένα με γυναικείο προσωπικό.

Πέρα απ' αυτά, τα ειδικότερα προβλήματα, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί ένα ιδιόρρυθμο πρόβλημα που αφορά στον μόνο πατέρα. Ότι η κοινωνία δεν έχει συνηθίσει τη μορφή της μονογονεϊκής οικογένειας με αρχηγό άνδρα, με αποτέλεσμα να μην του αναγνωρίζει όλες τις κοινωνικές παροχές ή άλλες διευκολύνσεις, που αναγνωρίζει στη μητρική μονογονεϊκή οικογένεια, αφού θεωρείται ότι ο μόνος πατέρας δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα οικονομικής και επαγγελματικής αποκατάστασης (Μαντζιάφου, 1981).

Παρόλα αυτά, αν και η Μουσούρου (1983), πιστεύει πως τελικά οι άνδρες συνήθως δεν είναι ούτε κατάλληλα προετοιμασμένοι ούτε συναισθηματικά έτοιμοι για να αναλάβουν την ανατροφή των παιδιών και όλα όσα αυτή

συνεπάγεται, η Μισέλ (1993) γράφει ότι η μονογονεϊκότητα αρχίζει να γίνεται τρόπος ζωής και για τους άνδρες, με αποτέλεσμα τα προβλήματα να μειώνονται.

Συγκεκριμένα, στις ΗΠΑ οι κοινωνιολόγοι διακρίνουν την ανδρική γονεϊκότητα (fatherhood) από τη βιολογική γονεϊκότητα (parenthood). Με αίτησή τους, οι διαζευγμένοι πατέρες παίρνουν την επιμέλεια των παιδιών από τις μητέρες που την ασκούσαν παραδοσιακά. Μία έρευνα μεταξύ τέτοιων πατέρων έδειξε πως οι πατέρες αυτοί, ήταν απόλυτα ικανοποιημένοι από το ρόλο τους (Μισέλ, 1993).

Ωστόσο, και οι τρεις παραπάνω συγγραφείς, τείνουν να συμφωνούν ότι η απουσία του ενός γονέα, είτε άνδρα είτε γυναίκας, έχει ως αποτέλεσμα την υπερφόρτωση ευθυνών στο γονιό που μένει. Υπερφόρτωση με τα βάρη των παιδιών, τις δουλειές του σπιτιού, τα οικονομικά της οικογένειας. Επιπλέον, αυτός ο γονέας, θα πρέπει να έχει εξασφαλίσει στέγη και τη φύλαξη των παιδιών κατά τις ώρες εργασίας. Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την κόπωση, τα άγχη και τις φοβίες του, μπορούν να του δημιουργήσουν ψυχολογικά προβλήματα που καθώς οι ευθύνες του μεγαλώνουν, τείνουν να πολλαπλασιάζονται (Μαντζιάφου, 1986).

Παρόμοια προβλήματα αντιμετωπίζουν και τα παιδιά μονογονεϊκών οικογενειών, που έχουν τη μορφή διαταραχών στον συναισθηματικό τους κόσμο, την υγεία, την απόδοση στο σχολείο και την εν γένει συμπεριφορά τους.

Συγκεκριμένα, η Μαντζιάφου (1981) γράφει πως η έλλειψη του πατέρα, το ψυχολογικό σοκ που παθαίνει το παιδί από τη διάλυση της οικογένειας, η αλλαγή κατοικίας ή περιοχής, η ανεπάρκεια του οικογενειακού προϋπολογισμού, η απουσία του γονιού από το σπίτι λόγω της εργασίας του, είναι καταστάσεις που μπορούν να επιδράσουν δυσμενώς στον ψυχικό κόσμο του παιδιού.

Η ίδια, καταλήγει σε κάποια συμπεράσματα στα οποία συμφωνεί και ο Ross. Έτσι, ένας ορισμένος αριθμός παιδιών μπορεί να εμφανίσει επιθετικότητα στον γονιό που μένει, κατηγορώντας το γονιό που έφυγε ή χάθηκε, "κολλάνε" πάνω στη μάνα (σε περιπτώσεις μητρικής μονογονεϊκής οικογένειας), την κατηγορούν ότι δεν διαθέτει χρόνο γι' αυτά, ζητούν πολύ νωρίς την

ανεξαρτησία τους. Σ' αυτές τις συναισθηματικές ανωμαλίες, παρατηρούν οι συγγραφείς, ότι μερικά παιδιά παρουσιάζουν μια ωριμότητα που δεν ταιριάζει με την ηλικία τους. Έχουν κλειστό χαρακτήρα, δεν έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και στους τρίτους, γίνονται μισάνθρωποι. Τα πιο μικρά παιδιά αισθάνονται συχνά κουρασμένα, εκνευρισμένα και δεν ανέχονται τη μεταφορά τους σε τρίτα πρόσωπα το πρωί, για να φύγει ο γονιός για την εργασία του.

Ο Parke (1987) κάνοντας κάποιες διαπιστώσεις για τα μεγαλύτερα παιδιά, γράφει πως η απουσία του πατέρα από την οικογένεια, άρα του αντρικού προτύπου, στα αγόρια μπορεί να επιδράσει τόσο αρνητικά που να εμφανίσουν παραβατικότητα και ένα συνδυασμό σκληρότητας και πρώιμης σεξουαλικότητας.

Σύμφωνα με τη θεωρία της Hetherington για την αμοιβαιότητα στην ανάληψη των ρόλων από τους γονείς, οι πατέρες βοηθούν σημαντικά στο να μάθουν τα κορίτσια να συναναστρέφονται με τα αγόρια (Parke, 1987).

Τα προβλήματα, λοιπόν, δείχνουν να είναι πιο έντονα όταν τα παιδιά μεγαλώνουν με τη μητέρα - αρχηγό της οικογένειας. Αλλάζει η δομή της οικογένειας, μειώνεται ή αλλάζει η ποιότητα αλληλεπίδρασης παιδιού και αρσενικού ενήλικου, αυξάνει ανάλογα η αλληλεπίδραση μητέρας - παιδιού. Εμφανίζονται νέα πρόσωπα που υποκαθιστούν την μητέρα όταν εκείνη εργάζεται, αλλάζει η συμπεριφορά της απέναντι στο παιδί αν αυτό της θυμίζει την απουσία του πατέρα.

Σ' αυτό το σημείο, κρίνεται σκόπιμο να θίξουμε ένα ακόμη πρόβλημα που εντοπίζει η Μουσούρου (1983) στην αναφορά της στις μονογονεϊκές οικογένειες. Το σχήμα αυτής της οικογένειας αντιμετωπίζεται ως εκτροπή, ως παθολογική κατάσταση, τα άτομα της οποίας είναι ή πολύ πιθανό να εξελιχθούν σε προβληματικά.

Οι οικογένειες αυτές θεωρούνται προϊόντα διάλυσης και αποδιοργάνωσης και παθογόνες, όσο αφορά στην ανάπτυξη των παιδιών και την κοινωνικοποίησή τους. Έτσι, η προσοχή της κοινής γνώμης είναι στραμμένη προς τα "παιδιά - θύματα" και τη μητέρα που θεωρείται θύμα σεξουαλικής εκμετάλλευσης αν άγαμη, εγκατάλειψης αν διαζευγμένη, της μοίρας αν χήρα.

Δηλαδή, δεν έχει αποκτηθεί ακόμα συνείδηση του γεγονότος ότι μια μονογονεϊκή οικογένεια μπορεί να είναι αποτέλεσμα επιλογής (απόκτηση ενός παιδιού χωρίς τέλεση γάμου, διαζύγιο αντί ενός αποτυχημένου γάμου κ.λπ.) την χάραξη της κοινωνικής πολιτικής. Η αντίληψη των μονογονεϊκών ως οικογενειών και όχι ως τμημάτων διαλυμένων οικογενειών, άργησε να διαμορφωθεί και να εμπνεύσει παραπέρα έρευνες.

Μόλις στις αρχές της δεκαετίας του 1980 η κατανόηση των αναγκών και της δυναμικής τους θεωρήθηκε πρόκληση για τους κοινωνικούς επιστήμονες (Μουσούρου, 1983).

Αυτή η σειρά οικονομικών, κοινωνικών και ψυχολογικών προβλημάτων εκθέτει τις μονογονεϊκές οικογένειες στην κοινωνική απομόνωση και μοναξιά. Είτε, δηλαδή, οι λόγοι είναι προσωπικοί (έλλειψη αυτοεκτίμησης, αίσθημα ενοχής, υπερευθύνη, απογοήτευση), είτε είναι κοινωνικοί (στάση της κοινωνίας απέναντί τους), οι οικογένειες αυτές υποφέρουν (Μαντζιάφου, 1986).

Ειδικότερα, από έρευνες που έγιναν, διαπιστώθηκε ότι στην μονογονεϊκή οικογένεια, η αιτία δημιουργίας της, π.χ. το διαζύγιο μπορεί να έχει συνέπειες σ' έναν άλλο τομέα της ανθρώπινης προσωπικότητας. Έχει επιπτώσεις στην αυτοεκτίμηση του γονέα και την αυτοεκτίμηση του παιδιού. Έτσι, η έλλειψη αυτοεκτίμησης του γονέα και το αίσθημα ότι δεν έχει κοινωνική εκτίμηση, οδηγεί στην κοινωνική απομόνωση.

Το ίδιο συμβαίνει και με την ανύπανδρη μητέρα. Η μητέρα έχοντας βιώματα (κοινωνικά, οικονομικά, θρησκευτικά κ.λπ.), που της δημιουργούν την εντύπωση ότι η άγαμη μητρότητα είναι πράξη αντικοινωνική, λυπάται τον εαυτό της για την κατάντια της. Με αποτέλεσμα, να αποτραβιέται και να κλείνεται στον εαυτό της, συνήθως τραβώντας και τα παιδιά μαζί της (Μπάκα και Μπαρούχου, 1986).

Όταν η μονογονεϊκή οικογένεια πλήττεται, είναι αυτονόητο ότι κυρίως ο αρχηγός της κουρασμένος, απογοητευμένος, αποτραβιέται από τους συνανθρώπους του.

Σε γενικές γραμμές, λοιπόν, τα προβλήματα και οι ανάγκες των μονογονεϊκών οικογενειών είναι:

- Έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης
- Ανεργία
- Χαμηλό επίδομα παιδικής προστασίας
- Ανάγκες στέγασης
- Ανάγκες απασχόλησης και προστασίας των παιδιών των εργαζομένων γονιών
- Ανάγκες για καταπολέμηση των προκαταλήψεων σε σχέση με τις γυναίκες - αρχηγούς και αποφυγή της αυτοαπομόνωσης και περιθωριοποίησής τους
- Ανάγκη για συστηματική πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση της κοινότητας για τα προβλήματα των μονογονεϊκών οικογενειών

Τα παραπάνω εντοπίστηκαν και στα δημογραφικά στοιχεία που συγκέντρωσαν για τις μονογονεϊκές οικογένειες, η κοινωνική υπηρεσία της διεύθυνσης κοινωνικής πρόνοιας της πόλης του Βόλου, σε συνεργασία με άλλους φορείς. τα δημογραφικά στοιχεία περιλαμβάνονται στο παράρτημα II.

Γ. 1. Κοινωνικές παροχές σε άλλα κράτη

Σύμφωνα με την Μαντζιάφου, οι μονογονεϊκές οικογένειες αριθμητικά και ποσοστιαία σε σχέση με τις οικογένειες των δύο γονέων εμφανίζονται ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΥ ΕΜΦΑΝΙΖΕΙ ΚΑΤ' ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΙΚΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΜΕ ΒΑΡΗ ΠΑΙΔΙΩΝ

Χώρα	Οικογένειες με δύο γονείς	Οικογένειες με ένα γονέα	Ποσοστό
Αυστρία (1969)	1.739.800	127.400	7,3
Βέλγιο (1961)	1.286.532	217.034	15,5
Δανία	700.000	75.000	10,0
Δ. Γερμανία (1969)	7.286.000	388.000	5,3
Ιταλία (1961)	9.495.107	1.157.591	12,2
Λουξεμβούργο (1966)	---	2.174	--
Κάτω Χώρες (1960)	2.000.000	199.255	10,0
Νορβηγία (1968)	327.000	41.250	12,6
Σουηδία (1965)	109.963	109.963	9,9
Ην. Βασίλειο (1968)	6.900.000	590.000	8,6

Για να αντιμετωπιστούν, λοιπόν, τα αναγκαία προβλήματα των μονογονεϊκών οικογενειών, κυρίως τα οικονομικά, τα σύγχρονα κράτη, αναγνωρίζουν ειδικές παροχές, ηθικές, υλικές και νομικές στις οικογένειες με ένα γονέα.

Έτσι, και σύμφωνα με την Μπαρμπαλή (1991), οι παροχές στα διάφορα κράτη έχουν ως εξής:

ΔΑΝΙΑ

1. Η γυναίκα που έμεινε χήρα μετά τα 45 της χρόνια και που κατά το χρόνο του θανάτου του συζύγου της είχε τα βάρη παιδιών ηλικίας κάτω των 18 ετών παίρνει "προσωρινή" σύνταξη, που αποτελεί ένα ποσοστό βάσεως από ένα συμπλήρωμα που προστίθεται επί του συνολικού εισοδήματος και από μια περαιτέρω αφορολόγητη προσαύξηση, η οποία υπολογίζεται με βάση την ηλικία. Οι χήρες μπορούν να ζητήσουν μία πρόσθετη οικονομική βοήθεια για την περίπτωση που επιθυμούν να μετοικήσουν σε άλλη πόλη ή να μετακομίσουν σε άλλο μέρος, όπως επίσης μπορούν να ζητήσουν σε εξαιρετικές περιπτώσεις και οικιακή βοήθη. Εξάλλου, όταν τα παιδιά είναι κάτω των 18 ετών μπορεί να ενισχυθεί από το κράτος - ο γονιός, του οποίου ο σύντροφος πέθανε - για τη συντήρηση του ίδιου και των παιδιών του για 6 μήνες μετά το θάνατο του άλλου γονέα. Όταν το εισόδημα της οικογένειας είναι μικρότερο από κάποιο καθορισμένο ποσό που έχει κρίνει το κράτος τότε οι χήρες/οι εισπράττουν οικονομική ενίσχυση ίση προς τα 3/5 του κόστους για την ανατροφή του παιδιού.
2. Δίνονται ειδικές παροχές σε μοναχικούς γονείς σε περίπτωση ασθένειας και είναι αρκετά υψηλά τα ποσά αυτά ειδικά όταν έχουν τα βάρη ανήλικων παιδιών. Αναγνωρίζει το κράτος ειδική οικονομική ενίσχυση στο μοναχικό γονέα στην περίπτωση που επιθυμεί να σπουδάσει ή να φοιτήσει σε οποιαδήποτε σχολή. Ειδικό επίδομα αναγνωρίζεται στο μοναχικό γονέα που έχει τα βάρη ανήλικων παιδιών κάτω των 18 ετών - λόγω διαζυγίου, εγκατάλειψης, μη τελέσεως γάμου - για τα οποία βάρη ο άλλος γονέας ήταν υποχρεωμένος να συνεισφέρει. Ο γονέας που έχει τα βάρη παιδιών ηλικίας κάτω των 18 ετών είτε είναι άνδρας, είτε γυναίκα έχει δικαίωμα σε μία διατροφή και μία παροχή για κατοικία, που

καταβάλλονται από το Δημόσιο για διάστημα 6 μηνών - το maximum - μετά το θάνατο ή το διαζύγιο.

3. Τα έξοδα τοκετού και κάθε εξέταση που αναφέρεται στην εγκυμοσύνη είναι δωρεάν. Δίνεται ειδικό επίδομα για 14 εβδομάδες μετά τον τοκετό για να αντιμετωπίσει τα έξοδά της επειδή δεν μπορεί να εργαστεί. Υπάρχουν ιδιωτικές οργανώσεις για την προστασία της μητέρας που τη βοηθούν οικονομικά και της παρέχουν κάθε είδους συμβουλή - ιατρική, νομική, κοινωνική - και κυρίως στην άγαμη μητέρα.
4. Το δικαστήριο αποφασίζει σχετικά με την οφειλόμενη διατροφή, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική τους κατάσταση - του ζευγαριού - καθώς και τη διάρκεια του γάμου, γιατί πιστεύουν πως και οι δύο είναι υπεύθυνοι για την ανατροφή των παιδιών τους. Αναγνωρίζεται διατροφή για διάστημα ίσο προς το ήμισυ του χρόνου που διάρκεσε ο γάμος, αλλά μπορεί το δικαστήριο να αποφασίσει και διαφορετικά.
5. Παρέχεται στους αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών βοήθεια στο σπίτι για τη φύλαξη των παιδιών. Επιπλέον, επιχορηγεί τις μητέρες που αναλαμβάνουν μαζί με το παιδί τους να προσέχουν και δύο παιδιά ακόμη, ηλικίας 0-6 ετών. Επίσης, υπάρχει προτεραιότητα στην εισαγωγή των παιδιών των μόνων γονέων σε ιδρύματα ημερήσιας περίθαλψης βρεφών και νηπίων.
6. Καθιερώθηκαν τα Οικογενειακά Συμβούλια στα οποία μπορούν να απευθυνθούν οι μόνοι γονείς, όταν έχουν ανάγκη από ειδική συμπαράσταση.
7. Ειδικές διατάξεις επιβάλλουν στην κοινότητα να συμπαραστέκεται οικονομικά στην οικογένεια με ένα γονέα.
8. Τα οικιστικά προγράμματα αποβλέπουν στο να εξασφαλίσουν σε κάθε οικογένεια δική της κατοικία, ανάλογη με τις ανάγκες της. Οι μόνοι γονείς έχουν τα ίδια δικαιώματα με τις άλλες οικογένειες αλλά οι προϋποθέσεις είναι πιο ευνοϊκές για τους μόνους γονείς, με βάρη μικρών παιδιών, ενώ έχουν και προτεραιότητα στην παραχώρηση δωματίων σε διαμερίσματα πανεπιστημιακών κατοικιών.

ΔΥΤΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

1. Σε περίπτωση θανάτου λόγω εργατικού ατυχήματος, η χήρα έχει δικαίωμα σύνταξης που ισοδυναμεί με το 30% της ετήσιας σύνταξης του συζύγου ισόβια, εκτός αν ξαναπαντρευτεί. Αυτό το ποσοστό αυξάνεται σε 40% εάν η χήρα είναι 45 χρονών και έχει ακόμη βάρος παιδιών, οπότε εισπράττει και το ορφανικό επίδομα. Ο επιζών σύζυγος μιας ασφαλισμένης παίρνει σύνταξη εάν η συντήρηση της οικογένειας γινόταν κατά κύριο λόγο από τη θανούσα σύζυγο. Κάθε ορφανό ασφαλισμένο εισπράττει 20% του ετήσιου μισθού του θανόντα πατέρα. Σε περίπτωση θανάτου ενός ασφαλισμένου λόγω γήρατος ή αναπηρίας, έχουν δικαίωμα σύνταξης οι χήρες, τα ορφανά και σε μερικές περιπτώσεις οι χήροι. Η διαζευγμένη έχει δικαίωμα σύνταξης όταν : α) ο πρώην σύζυγος πριν το θάνατό του ή έναν χρόνο πριν από αυτόν κατέβαλλε διατροφή στη σύζυγο, β) αν δεν κατέβαλλε διατροφή λόγω ανεπάρκειας του εισοδήματός του.
2. Η διαζευγμένη και τα παιδιά που έχει αποκτήσει με τον πρώην σύζυγο εξακολουθούν να είναι ασφαλισμένοι στον ασφαλιστικό φορέα του συζύγου, κατά της ασθένειας.
3. Η άγαμη μητέρα έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον πατέρα του παιδιού τα έξοδα τοκετού, τα ιατρικά έξοδα και τα έξοδα διατροφής για ορισμένο διάστημα, το οποίο μεγαλώνει σε περίπτωση που η μητέρα δεν μπορεί να εργαστεί λόγω ασθένειας σχετική με την εγκυμοσύνη και τη γέννα. Για τις εργαζόμενες μητέρες οι παροχές είναι ίσες με ένα μισθό και καταβάλλονται από τον εργοδότη. Για τις νοικοκυρές καταβάλλονται από τα ταμεία ασφαλίσεως. Δίνεται εφ' άπαξ παροχή για τη γέννηση και ειδική παροχή σε περίπτωση που θα αρρωστήσει το παιδί και θα είναι κάτω των 8 ετών και για διάστημα 5 ημερών το χρόνο.
4. Ο πατέρας ή η μητέρα που δεν δικαιούται διατροφή, έχει τα βάρη παιδιών και δεν έχει ικανοποιητικό εισόδημα, μπορεί να αποταθεί στις Δημόσιες Υπηρεσίες, όπου θα του δοθεί βοήθεια σε είδος ή σε χρήματα.

Επίσης, αν τελικά δεν δοθεί η διατροφή από τον ένα γονέα σε αυτόν που έχει την επιμέλεια των παιδιών, τότε το Κράτος για 3 χρόνια δίνει τη διατροφή που θα έπρεπε να δίνει ο υπόχρεος γονέας.

5. Δίνεται προτεραιότητα στη μητέρα που εργάζεται εκτός κατοικίας και ειδικά στην άγαμη μητέρα, η εισαγωγή των παιδιών της σε βρεφικούς, παιδικούς σταθμούς, νηπιαγωγεία και γενικά σε ιδρύματα προσχολικής ηλικίας καθώς και στα ειδικά ιδρύματα που περιθάλπουν νεογέννητα παιδιά ή παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας τις ώρες που δεν είναι στο σχολείο.
6. Η γερμανική νομοθεσία έχει εισάγει μία ειδική διαδικασία που αποβλέπει σε μείωση του φόρου εισοδήματος και εφαρμόζεται για τον επιζώντα σύζυγο για ένα χρόνο πριν και μετά το θάνατο του αποβιώσαντος συζύγου. Εάν γεννηθεί παιδί που είχε συλληφθεί κατά τη διάρκεια που ζούσε ο σύζυγος τότε προβλέπονται πρόσθετες φορολογικές ελαφρύνσεις στη μητέρα. Τα διαζευγμένα ή τα ζευγάρια που βρίσκονται σε διάσταση φορολογούνται όπως και οι άγαμοι. Οι παραπάνω κατηγορίες λόγω της ύπαρξης παιδιών έχουν και μία ετήσια φορολογική ελάφρυνση. Η γυναίκα που έχει αποκτήσει ένα παιδί εκτός γάμου, εκτός από το δικαίωμα στις παραπάνω φορολογικές ελαφρύνσεις, έχει το δικαίωμα για μία πρόσθετη φορολογική έκπτωση, ενώ ο πατέρας του παιδιού αυτού, δεν έχει το ίδιο δικαίωμα εκτός αν αποδείξει ότι καταβάλλει έξοδα για τη συντήρησή του.
7. Άρχισε το κράτος διαφώτιση για την ημιαπασχόληση της μοναχικής μητέρας και ενθαρρύνει με ειδικές επιχορηγήσεις ιδιωτικές επιχειρήσεις να δέχονται για μερική απασχόληση τις γυναίκες που είναι αρχηγοί οικογένειας.
8. Γίνονται ειδικά προγράμματα για την επαγγελματική κατάρτιση των μοναχικών γονέων που διέκοψαν το σχολείο ή την επαγγελματική τους δραστηριότητα.
9. Υπάρχουν μικρά διαμερίσματα, που κρατούνται σε πολυκατοικίες που γίνονται με δαπάνες του κράτους, για να εγκατασταθούν άγαμες μητέρες με τα παιδιά του για ένα χρονικό διάστημα.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

1. Ο εργοδότης δεν μπορεί να απολύσει γυναίκα κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της αλλά και 6 μήνες μετά τη γέννηση του παιδιού. Η άδεια μητρότητας είναι ίση με 18 εβδομάδες και η κοινωνική ασφάλισή της, της παρέχει ειδική παροχή ίση με το μισό μισθό. Η μητέρα μπορεί να μην εργασθεί μέχρι το παιδί της να συμπληρώσει το πρώτο έτος χωρίς ο εργοδότης να μπορεί να την απολύσει. Η μητέρα έχει πριν με τη γέννηση του παιδιού της και μπορεί να πάρει άδεια δύο ημερών για να φροντίσει το άρρωστο παιδί της με αποδοχές. Όλοι οι γονείς είτε ανήκουν σε μονογονεϊκή οικογένεια είτε όχι, εισπράττουν για τη γέννηση κάθε παιδιού μια τακτική οικογενειακή εθνική παροχή.
2. Καλύπτει το 60% των αναγκών που έχουν οι μονογονεϊκές οικογένειες για το που θα αφήσουν τα παιδιά τους τις εξωσχολικές ώρες όταν οι ίδιοι οι εργάζονται, με το να τα απασχολεί το απόγευμα κατά τα 4 πρώτα χρόνια της σχολικής τους ηλικίας.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

1. Οι χήρες και οι χήροι και οι γυναίκες σε διάσταση που εργάζονται με πλήρη απασχόληση έχουν ειδική έκπτωση στο φορολογητέο εισόδημά τους προκειμένου να συμψηφίσουν τα έξοδα για τη φύλαξη των παιδιών τους.
2. Στη χήρα καταβάλλεται έξι εβδομάδες πριν και έξι μετά τη γέννηση του παιδιού. Οι οικογενειακές παροχές καταβάλλονται ανεξάρτητα από την οικογένεια ή την κατάσταση των γονέων για κάθε παιδί ηλικίας κάτω των 16 και μέχρι 18 ετών εφόσον το παιδί είναι ανάπηρο ή μαθητής. Οι παροχές αυξάνονται ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών.

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ (ΑΓΓΛΙΑ)

1. Οι μοναχικοί γονείς έχουν το δικαίωμα έκπτωσης επί του φορολογητέου εισοδήματος για τις υποχρεώσεις τους στα παιδιά τους καθώς και μία πρόσθετη έκπτωση που καθορίζεται κάθε φορά από το νόμο.
2. "Πλήρης σύνταξη" καταβάλλεται σε χήρες άνω των 50 ετών εκτός από το επίδομα που δίνεται στα παιδιά τους. Αν η χήρα είναι κάτω των 60 ετών και ο σύζυγός της δεν ήταν συνταξιούχος, τότε παίρνει για τις πρώτες 26 εβδομάδες της χηρείας της, μία εβδομαδιαία παροχή για να αντιμετωπίσει τις πρώτες της δυσκολίες, καθώς και ειδικές προσαυξήσεις για τα παιδιά. Στο παραπάνω διάστημα παίρνει μία οικογενειακή παροχή λόγω χηρείας, που περιλαμβάνει επίδομα για την ίδια και τα παιδιά της. Η διαζευγμένη που παίρνει διατροφή για το παιδί που απόκτησε με το σύζυγο που πέθανε και δεν έχει ξαναπαντρευτεί, έχει το δικαίωμα να εισπράττει ειδική παροχή για το παιδί. Η εγκαταλειμμένη ή η γυναίκα που βρίσκεται σε διάσταση, δεν χάνει το δικαίωμα σύνταξης από το σύζυγο. Ο χήρος έχει δικαίωμα σύνταξης, μόνο όταν κατά το θάνατο της γυναίκας του, ήταν σε μόνιμη ανικανότητα να εργαστεί και αν η γυναίκα του για τη συντήρησή τους πρόσφερε πάνω από τα μισά.
3. Η χήρα που έχει παιδιά απαλλάσσεται από το να πληρώσει τις ασφαλιστικές της εισφορές, για τη σύνταξη γήρατος, για ορισμένο διάστημα. Ο ασφαλιστικός οργανισμός δίνει πίστωση στη χήρα ή τη διαζευγμένη για το πρώτο χρονικό διάστημα μετά από το θάνατο ή το διαζύγιο.
4. Το δικαστήριο που αποφασίζει για το ύψος της διατροφής, λαμβάνει υπόψη το εισόδημα των πρώην συζύγων, την περιουσία τους, τους οικονομικούς τους πόρους, την ικανότητα συντήρησής τους, τις οικονομικές ανάγκες που έχουν για υποχρεώσεις και ευθύνες, το επίπεδο ζωής τους κ.λπ. Για το παιδί που προήλθε από σχέση χωρίς γάμο, προβλέπεται, μόνο στη Σκωτία, διατροφή που υποχρεώνει ο δικαστής τον ένα από τους δύο γονείς να την παρέχει.

5. Κρατούνται θέσεις στους δημόσιους παιδικούς σταθμούς και στα ιδρύματα ημερήσιας περίθαλψης για την εισαγωγή των παιδιών της άγαμης μητέρας, της χήρας και της διαζευγμένης με προτεραιότητα.
6. Οι μεγάλες επιχειρήσεις ρυθμίζουν το ωράριο εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των εργαζομένων και δείχνουν μεγάλη κατανόηση στις εργαζόμενες μητέρες. Πολλές από αυτές τις επιχειρήσεις διαθέτουν κοινωνικές υπηρεσίες για να ρυθμίσουν τα προβλήματα αυτά και μερικές από αυτές διαθέτουν και παιδικούς σταθμούς με προτεραιότητα στη μόνη μητέρα.

ΓΑΛΛΙΑ

1. Το φορολογικό σύστημα είναι αρκετά ευνοϊκό για τις παρακάτω κατηγορίες μονογονεϊκών οικογενειών: α) άγαμοι/ες, διαζευγμένοι/ες, σε διάσταση με βάρη παιδιών, β) χήροι και χήρες με βάρη ανήλικων παιδιών του θανόντα συζύγου, γ) χήροι και χήρες με παιδιά που εν προέρχονται από το θανόντα σύζυγο. Ειδικά αν ο μοναχικός γονέας έχει παιδί κάτω των 4 ετών, έχει ειδικές φορολογικές απαλλαγές.
2. Αν η χήρα έχει ηλικία 55 ετών και άνω, της καταβάλλεται σύνταξη ίση σχεδόν με το μισό ποσό σύνταξης του συζύγου που υπολογίζεται σαν να είχε συνταξιοδοτηθεί ο σύζυγος σε ηλικία 65 ετών. Αν ο σύζυγος που έχει πεθάνει δεν ήταν ακόμη συνταξιούχος, καταβάλλεται σύνταξη ίση με εκείνη που θα είχε χορηγηθεί στο σύζυγο σε ηλικία 60 ετών. Επίσης, καταβάλλεται "ασφάλεια χηρείας", το ποσό της οποίας μειώνεται σε χήρες μισθωτών κάτω των 55 ετών που δεν έχουν συνάψει νέο γάμο, ούτε συζούν με άλλο άνδρα και το εισόδημά τους είναι κατώτερο από ένα καθορισμένο όριο.
3. Όταν ο υπόχρεος γονιός δεν καταβάλλει διατροφή, το Εθνικό Ταμείο Οικογενειακών Επιδομάτων, χορηγεί τη διατροφή στο γονέα που έχει την επιμέλεια των παιδιών και στρέφεται κατά του υπόχρεου γονέα. Προβλέπεται "αντισταθμιστικό επίδομα" σε συνάρτηση με τις ανάγκες και

τους πόρους κάθε συζύγου. Χορηγείται διατροφή και στον υπαίτιο σύζυγο, σε περίπτωση μακροχρόνιου γάμου ή παροχής ουσιαστικής ενίσχυσης στην επαγγελματική δραστηριότητα του άλλου συζύγου.

4. Καταβάλλεται στις χήρες, στις άγαμες μητέρες που δεν έχει αναγνωρίσει ο πατέρας το παιδί, στις διαζευγμένες μητέρες που δεν λαμβάνουν τη διατροφή, το "επίδομα ορφανών". Οι παραπάνω κατηγορίες που μεγαλώνουν παιδί ανεξάρτητα αν το παιδί γεννήθηκε μετά τη χηρεία ή το χωρισμό και έχουν κάποιο εισόδημα που δεν ξεπερνά αυτό που ορίζει ο νόμος, τους δίνεται επίδομα επί ένα χρόνο μετά τη χηρεία ή το διαζύγιο ή την εγκατάλειψη. Ο μόνος γονέας που έχει την επιμέλεια ενός παιδιού κάτω των 3 ετών ή 3 παιδιά ανεξαρτήτου ηλικίας, παίρνει επίδομα, με την προϋπόθεση ότι το καθαρό ετήσιο φορολογούμενο εισόδημά του, δεν ξεπερνά το ύψος που καθορίζει το κράτος. Αν ο γονέας έχει μεγαλώσει 5 παιδιά και κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις δικαιούται το "επίδομα του γονέα που μεγάλωσε 5 παιδιά". Αν το εισόδημα δεν υπερβαίνει τις 109.000 δρχ. το χρόνο, ειδικό ταμείο έρχεται αρωγό στον γονέα, ανάλογα με την περίπτωση. Όταν ο μόνος γονιός δεν είναι ασφαλισμένος γιατί δεν εκπλήρωσε τις εισφορές του κι αν το εισόδημά του είναι κάτω από αυτό που ορίζει ο νόμος το χρόνο, μπορεί να λάβει οικονομική βοήθεια. Το "επίδομα γονέα που ζει μόνος" εξασφαλίζει ελάχιστο εισόδημα για δώδεκα μήνες ή μέχρι τη συμπλήρωση του τρίτου έτους του μικρότερου τέκνου.
5. Η εργαζόμενη μητέρα μπορεί να πάρει άδεια ενός έτους για να μεγαλώσει το παιδί της, άνευ αποδοχών, ενώ η άδεια που παίρνει κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και κυμαίνεται από 8-14μήνες είναι μετά αποδοχών. Μετά την άδεια, ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να την ξαναπροσλάβει.
6. Δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις για την εισαγωγή των μόνων γονιών σε ιδρύματα ημερήσιας περίθαλψης αλλά κατά κανόνα προηγούνται από τι άλλες ομάδες γονέων που ζουν μαζί. Κατά ποσοστό 10% κρατούν οι μόνες εργαζόμενες μητέρες τα παιδιά στα σπίτια τους ή τα αναθέτουν σε τροφούς αφού ελεγχθούν αν έχουν τις κατάλληλες

προϋποθέσεις. Η Γαλλία έχει ειδικά ιδρύματα που δέχονται άγαμες μητέρες με τα παιδιά τους μέχρι 3 ετών και όσο διαρκεί η επαγγελματική τους κατάρτιση, αλλά συμμετέχουν ως ένα βαθμό για τη λειτουργία του ιδρύματος.

7. Μερικοί εργοδότες διευκολύνουν τους μοναχικούς γονείς να διατηρήσουν τη θέση τους ή προσφέρουν την κενή θέση λόγω θανάτου στη χήρα ή το παιδί του θανόντα.
8. Αν η χήρα, η διαζευγμένη, η άγαμη μητέρα είναι υποχρεωμένη να εργαστεί και επιθυμεί μία εκπαίδευση ή επαγγελματική κατάρτιση, έχει μια προτεραιότητα στα ειδικά προγράμματα που αναφέρονται στην επαγγελματική τους κατάρτιση. Κατά τη διάρκεια της κατάρτισης δίνονται στις μητέρες - αρχηγούς οικογένειας, ειδικά επιδόματα. Οι διευκολύνσεις αυτές γίνονται αφού τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις από τους γονείς αυτούς.
9. Ειδικοί οργανισμοί βοήθειας διατηρούν ένα μικρό ποσοστό των διαμερισμάτων για ορισμένα προγράμματα βοήθειας των μόνων γονέων. Στην περίπτωση που ο μοναχικός γονέας δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τα έξοδα στεγάσεώς του το κράτος έρχεται αρωγός προσφέροντας χρηματικό ποσό κάθε μήνα.

ΒΕΛΓΙΟ

1. Κάθε σύζυγος που έχει την ευθύνη των παιδιών της και έχει εγκαταλειφθεί από τον άνδρα της, έχει δικαίωμα για οικογενειακές παροχές επί ένα τρίμηνο για να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες του πρώτου καιρού μετά την εγκατάλειψη.
2. Η χήρα που έχει να συντηρήσει παιδιά δικαιούται σύνταξη αν είναι πάνω από 45 ετών. Η διαζευγμένη θα πάρει σύνταξη λόγω θανάτου του πρώην συζύγου της με το σύστημα των μισθωτών αν δεν έχει ξαναπαντρευτεί κ.λπ. και είναι 65 ετών ή με το σύστημα του ελεύθερου επαγγελματία, που πρέπει να είναι 60 ετών και το εισόδημά της να μην

ξεπερνά το όριο που έχει ορίσει το κράτος. Αν δεν έχουν δικαίωμα σύνταξης τους δίνεται πόσό ίσο με το ποσό της σύνταξης που θα έπαιρναν για ένα χρόνο.

3. Προβλέπει ειδική ενίσχυση στη μητέρα ή τον πατέρα στην περίπτωση που έχει άρρωστο παιδί καθώς και η ενίσχυση με οικιακή βοηθό. Σε ορισμένα πανεπιστήμια έχουν προβλέψει την ύπαρξη βρεφικών και παιδικών σταθμών για τα παιδιά των σπουδαστών με μικρή προτεραιότητα στους μόνους γονείς. Σε ειδικά ιδρύματα δέχονται τις άγαμες μητέρες με τα παιδιά τους, μέχρι 3 ετών και κατά την περίοδο της επαγγελματικής τους κατάρτισης ή μέχρι να τελειώσουν την εκπαίδευσή τους.
4. Οικογενειακές παροχές δίνονται για οικονομική ενίσχυση λόγω γέννησης χωρίς να υπάρχει ιδιαιτερότητα για τους μόνους γονείς.
5. Το συνολικό ύψος της διατροφής δεν υπερβαίνει το 1/3 του εισοδήματος του υπόχρεου για την καταβολή συζύγου. Σε περίπτωση θανάτου του υπόχρεου συζύγου, ο δικαιούχος μπορεί να επιδιώξει την καταβολή της με αναγκαστική εκτέλεση επί της παρουσίας του πρώτου. Σε περίπτωση έκδοσης διαζυγίου λόγω πενταετούς διακοπής της έγγαμης συμβίωσης, ο σύζυγος που ζητεί το διαζύγιο είναι υπαίτιος και δεν έχει δικαίωμα για διατροφή. Για την άγαμη μητέρα δεν υπάρχει υποχρεωτική διάταξη για διατροφή από τον πατέρα του παιδιού. Ο πατέρας είναι υποχρεωμένος να καταβάλλει τα έξοδα για τον τοκετό και τη διατροφή τους για 4 εβδομάδες από αυτόν, αν μπορέσει η μητέρα να αποδείξει την πατρότητα του παιδιού. Ο μοναχικός γονέας μπορεί να αποταθεί στις Δημόσιες Κοινωνικές Υπηρεσίες για βοήθεια, που όταν δοθεί, στρέφονται κατά του υπόχρεου που δεν καταβάλλει τη διατροφή.
6. Ειδικές κατοικίες έχουν κρατηθεί για τις εγκαταλειμμένες γυναίκες ή τις άγαμες εγκύους, που δεν μπορούν να εργαστούν και μέχρι να αποφασίσουν πως θα αντιμετωπίσουν το πρόβλημά τους.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

1. Οι άγαμοι - αρχηγοί οικογένειας, δημόσιοι υπάλληλοι, έχουν το δικαίωμα να εισπράττουν οικογενειακό επίδομα, όπως και οι αρχηγοί ζευγαριού.
2. Η χήρα εισπράττει το ποσοστό της σύνταξης γήρατος προσαυξημένο κατά ένα ποσοστό, που ορίζει το κράτος. Καταβάλλεται πρόσθετο ποσό στη χήρα που ο σύζυγός της πέθανε πριν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του και αυτή είναι 45 ετών, συντηρεί τέκνα και έχει δικαίωμα φορολογικών απαλλαγών, όπως άλλες μονογονεϊκές οικογένειες.
3. Η διατροφή που καταβάλλεται στη σύζυγο σε περίπτωση διαζυγίου δεν μπορεί να υπερβεί το 1/3 του μισθού του συζύγου . Ο δικαστής μπορεί να αναγνωρίσει άμεσο δικαίωμα επί του εισοδήματος του άλλου συζύγου.
4. Δίνεται παροχή πριν και μετά τη γέννηση του παιδιού σε όλες τις οικογένειες και ειδικές οικογενειακές παροχές για κάθε παιδί ηλικίας κάτω των 19 ετών.
5. Ειδική οργάνωση Καθολικών διευθύνει κέντρα διακοπών που προσφέρονται στις μητέρες και τα παιδιά τους.
6. Οι άγαμες μητέρες μπορούν να φεύγουν από την εργασία τους για να ετοιμάσουν το φαγητό των παιδιών τους. Σε μερικές επιχειρήσεις οι μόνοι πατέρες έχουν το δικαίωμα να πάρουν στην καντίνα της επιχείρησης που εργάζονται, τα παιδιά τους για φαγητό.
7. Υπάρχει ειδικό πρόγραμμα για τις χήρες - με τα παιδιά τους - που δεν έχουν ξαναπαντρευτεί. Επίσης, έχουν το δικαίωμα να πάρουν χαμηλότοκα δάνεια για την αγορά κατοικίας υπό την προϋπόθεση ότι φροντίζουν τουλάχιστον δύο παιδιά.

ΣΟΥΗΔΙΑ

1. Για να μπορέσει να πάρει τη βασική σύνταξη η χήρα πρέπει να έχει ένα παιδί τουλάχιστον που να ζει μαζί της και να είναι μέχρι 16 ετών, να έχει συμπληρώσει το 36ο έτος της ηλικίας της και να ήταν παντρεμένη μαζί του τουλάχιστον 5 χρόνια. Το ίδιο δικαίωμα αναγνωρίζεται και στη γυναίκα που δεν ήταν παντρεμένη μαζί του, όμως ζούσε μ' αυτόν, με την προϋπόθεση ότι είχε αποκτήσει ένα παιδί μαζί του. Η χήρα με παιδιά έχει δικαίωμα για συμπληρωματική σύνταξη με μόνη προϋπόθεση να είχε συμπληρωθεί το 60ο έτος της ηλικίας του συζύγου της. Ειδικές συντάξεις δίνονται σε όλα τα παιδιά λόγω θανάτου του πατέρα ή της μητέρας του, ανεξάρτητα με την οικογένεια ή την κατάσταση των γονέων τους.
2. Ειδικές παροχές σε χρήματα προβλέπονται προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών σε περίπτωση ασθένειας. Τα ποσά είναι αρκετά υψηλά.
3. Υπάρχει ειδικός οργανισμός κοινωνικής βοήθειας που παρεμβαίνει για να καταβάλλει τη διατροφή στον πατέρα ή τη μητέρα που βρίσκεται σε δύσκολη θέση και στη συνέχεια την απαιτεί από τον υπόχρεο. Αν οι γονείς δεν είναι παντρεμένοι, ο πατέρας καταβάλλει στη μητέρα τρόφιμα κατά το διάστημα 4 μηνών πριν και 9 μηνών μετά τη γέννηση. Μπορεί να τα δώσει, όμως, και για το διάστημα μόνο 6 εβδομάδων. Η υποχρέωση του πατέρα για διατροφή στα εκτός γάμου παιδιά υπάρχει, μπορεί όμως, με σύμφωνη γνώμη της ειδικής επιτροπής για την προστασία του παιδιού, να την καταβάλλει με εφ' άπαξ ποσό. Όταν η διατροφή δεν είναι ικανοποιητική το κράτος χορηγεί πρόσθετη διατροφή και στρέφεται κατά του υπόχρεου γονέα για να εισπράξει το ποσό αυτό, αν φυσικά είναι σε θέση να πληρώσει.
4. Οι μόνοι γονείς έχουν προτεραιότητα για την εισαγωγή των παιδιών τους σε ιδρύματα ημερήσιας περίθαλψης. Στις πανεπιστημιούπολεις ισχύει το "σύστημα φύλαξης παιδιών των τριών οικογενειών", όπου 2-3 οικογένειες συμφωνούν να κρατούν εναλλάξ τα

παιδιά τους. Στην πόλη Ζαρέμπορο, έχει αναπτυχθεί το εξής σύστημα προστασίας για τα παιδιά των μοναχών μητέρων, μικρής ηλικίας, οι οποίες παρακολουθούν μία επαγγελματική εκπαίδευση, δηλαδή δύο μόνες μητέρες νοικιάζουν διαμέρισμα με 3 δωμάτια και κατά το διάστημα που αυτές παρακολουθούν μαθήματα για την εκπαίδευσή τους, το κράτος ή οι τοπικές αρχές πληρώνουν ειδική γυναίκα για να προσέχει τα παιδιά τους. Επειδή το σύστημα αυτό είχε επιτυχία, ο Σουηδικός Οργανισμός Εργατικού Δυναμικού προσπαθεί να το αναπτύξει.

5. Για 7 μήνες συνολικά ο γονέας μπορεί να μένει στο σπίτι με το νεογέννητο και να πληρώνεται με παροχή ίση με το 90% του μισθού του, δίχως εξαιρέσεις για τους μόνους γονείς.
6. Το Γραφείο Εργατικού Δυναμικού φροντίζει να πληροφορεί τις γυναίκες - αρχηγούς οικογένειας για τις δυνατότητες διορισμού τους και φροντίζει να μοιράζει τις θέσεις εξίσου στους άνδρες και στις γυναίκες.
7. Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών παίρνουν από το κράτος ειδικό επίδομα για τη φύλαξη των παιδιών. Επίσης, τους ενισχύει οικονομικά για τις σπουδές τους.
8. Ειδική οικιστική πολιτική αποβλέπει στην παραχώρηση κατοικίας με χαμηλό ενοίκιο και οικογενειακές παροχές κατοικίας σε όλες τις κατηγορίες οικογενειών που έχουν παιδιά κάτω των 16 ετών και το εισόδημά τους δεν ξεπερνά κάποιο όριο που έχει θέσει το κράτος. Δάνεια για κατοικία δίνονται από το κράτος με ευνοϊκούς όρους στους μονογονεϊκούς γονείς για να αγοράσουν κατοικία και εξοπλισμό. Υπάρχουν ειδικά ιδρύματα υποδοχής άγαμων μητέρων για λίγο χρονικό διάστημα μέχρι να επιλύσουν ή να βρουν λύσεις στα προβλήματά τους. Για να διευκολύνονται οι μόνες μητέρες υπάρχουν διαμερίσματα με χαμηλό ενοίκιο μέσα σε πολυκατοικίες που περιέχουν και παιδικούς σταθμούς. Ειδική Κοινωνική Υπηρεσία συμπαραστέκεται και βοηθά στην επίλυση των προβλημάτων μονογονεϊκών οικογενειών που έχουν εγκατασταθεί στα διαμερίσματα αυτά.

ΑΥΣΤΡΙΑ

1. Η χήρα έχει δικαίωμα σύνταξης στα πλαίσια του συστήματος "ασφάλεια - ατύχημα - συντάξεις". Ο χήρος δεν έχει το ίδιο δικαίωμα, εκτός αν τον συντηρούσε η σύζυγος. Η διαζευγμένη παίρνει τότε μόνο σύνταξη αν είχε την υποχρέωση ο σύζυγος που πέθανε να τη συντηρεί.
2. Ο μόνος γονέας που δεν εισπράττει διατροφή και βρίσκεται σε δύσκολη θέση, έχει το δικαίωμα να στραφεί σε κρατική βοήθεια και το ύψος του ποσού ορίζεται άσχετα αν το παιδί είναι εκτός γάμου ή προέρχεται από το γάμο των γονιών του. Στη Βιέννη, οι άγαμες, οι χήρε, οι διαζευγμένες μητέρες έχουν το δικαίωμα, ακόμα κι αν μπορούν να εργαστούν, να εισπράξουν υψηλότερες οικογενειακές παροχές για να μεγαλώσουν όπως θέλουν τα παιδιά τους, αν δεν θέλουν να εργαστούν. Το ίδιο ισχύει και για τις μητέρες που εργάζονται λίγες ώρες και το εισόδημά τους είναι χαμηλό.
3. Σε ορισμένα πανεπιστήμια προβλέπεται η ύπαρξη βρεφικών και παιδικών σταθμών για τα παιδιά των σπουδαστών με μικρή προτεραιότητα στους μόνους γονείς. Μερικά εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν προβλέψει ειδικούς χώρους στους οποίους είναι δυνατή η παραμονή και η επίβλεψη των παιδιών αυτών που εκπαιδεύονται.
4. Η γυναίκα που αφήνει για κάποιο διάστημα την εργασία της για να ασχοληθεί με το μέγαλωμα των παιδιών της, εισπράττει οικονομική παροχή από το Ταμείο Ανεργίας για διάστημα ενός έτους μετά τη γέννηση του παιδιού, χωρίς να χάσει τα δικαιώματα στην εργασία της. Οικογενειακές παροχές δίνονται σε κάθε γονιό που μεγαλώνει το παιδί του, το ύψος τους εξαρτάται από το συνολικό αριθμό των παιδιών και καταβάλλονται 14 φορές το χρόνο.
5. Τα Γραφεία Εργασίας έχουν δραστηριοποιηθεί για ημιαπασχόληση της μοναχικής μητέρας.
6. Οι παροχές για εκπαίδευση είναι πιο ψηλές αν ο εκπαιδευόμενος είναι αρχηγός μονογονεϊκής οικογένειας.

7. Λειτουργούν ειδικά κέντρα για τις άγαμες μητέρες και τα παιδιά τους. Το ύψος συμμετοχής τους στα έξοδα λειτουργίας και συντηρήσεως των κέντρων καθορίζεται από ειδικό νόμο και είναι ανάλογο με το εισόδημά τους και τον αριθμό των παιδιών που συντηρούν.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

1. Δίνονται τρία είδη σύνταξης: α) η σύνταξη στη χήρα που δεν μπορεί να κερδίσει τα απαραίτητα για τη δική της συντήρηση και των παιδιών της ή έχει συμπληρώσει το 40ο έτος της ηλικίας της και σταματά να της δίνεται σε ηλικία 65 ετών αρχίζοντας να παίρνει τη σύνταξη γήρατος. Την ίδια σύνταξη παίρνει και η διαζευγμένη που δεν ξαναπαντρεύτηκε. Κάθε χρόνο η χήρα παίρνει αύξηση στη σύνταξη για να μπορεί να καλύπτει τα έξοδα των διακοπών της. β) Η ορφανική σύνταξη δίνεται στα παιδιά που έχασαν τον ένα τους γονιό, γιατί αν έχασαν και τους δύο καλύπτονται από το πρόγραμμα προστασίας απροστάτευτων παιδιών. γ) Ειδικά ταμεία κοινωνικών παροχών δίνουν σύνταξη σε χήρες ορισμένων κατηγοριών π.χ. βιομηχανικού τομέα. δ) Η προσωρινή σύνταξη αποβλέπει στο να αντιμετωπίσει η χήρα τις πρώτες της δυσκολίες και δίνεται μόνο σε εκείνες που δεν έχουν δικαίωμα να πάρουν κανονική σύνταξη.
2. Δίνει αυξημένα επιδόματα σε χήρο ή άγαμο γονέα που είναι υποχρεωμένος να απασχολήσει τρίτο πρόσωπο για να τον εξυπηρετήσει τις ώρες εργασίας και να κρατάει τα παιδιά του.
3. Ο άπορος σύζυγος μπορεί να λάβει διατροφή για εκείνον και τα παιδιά του ανεξάρτητα από την "ευθύνη" του άλλου συζύγου ως προς το διαζύγιο.

ΕΛΒΕΤΙΑ - ΖΥΡΙΧΗ

1. Οι συντάξεις των χήρων καταβάλλονται από το πρόγραμμα "ασφάλεια κατά του γήρατος" συν ορισμένα ποσοστά, επί της μηνιαίας σύνταξης του ασφαλισμένου για τα ορφανά από πατέρα ή μητέρα παιδιά. Η χήρα έχει το δικαίωμα σύνταξης αν κατά το χρόνο θανάτου του ασφαλισμένου συζύγου είχε 1 ή περισσότερα παιδιά. Κάθε παιδί άσχετα με το αν οι γονείς του ήταν παντρεμένοι ή όχι και ένας από τους δύο πέθανε έχει δικαίωμα να παίρνει σύνταξη ορφάνιας μέχρι 18 ετών ή 25 ετών αν σπουδάζει. Η διαζευγμένη έχει δικαίωμα σύνταξης αν έχει παιδιά με τον πρώην σύζυγο που πέθανε, αν είχε δικαίωμα για διατροφή και αν ο γάμος τους είχε διαρκέσει τουλάχιστον 10 χρόνια. Οι χήροι/ες και οι διαζευγμένοι/ες άνω των 65 και 62 ετών αντίστοιχα, παίρνουν απλή σύνταξη γήρατος μετά το θάνατό του/της συζύγου ή πρώην συζύγου. Τα παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών παίρνουν το διπλάσιο της σύνταξης - αυτό ισχύει για κάθε προστατευόμενο παιδί. τα ίδια ισχύουν και για τις άγαμες μητέρες όταν ο πατέρας του παιδιού είναι άγνωστος ή δεν προσφέρει διατροφή.
2. Όταν ο υπόχρεος δεν καταβάλλει τη διατροφή, η Κοινωνική Υπηρεσία παρεμβαίνει και δίνει στο μόνο γονέα ένα ποσό διαβίωσης που υπολογίζεται ανάλογα με το κόστος της ζωής και το μέσο εισόδημα.
3. Ορισμένα πανεπιστήμια έχουν τη δυνατότητα λειτουργίας στο χώρο τους βρεφικών και παιδικών σταθμών με μικρή προτεραιότητα στους μόνους γονείς.
4. Δίνονται οικογενειακές παροχές σε όλες τις μητέρες καθώς και στα παιδιά ηλικίας κάτω των 16 ετών και μέχρι 25 ετών αν σπουδάζουν ή πάσχουν από κάποια μορφή αναπηρίας.
5. Ειδικό σωματείο καταβάλλει ειδικές επιχορηγήσεις για να μπορέσουν οι μητέρες να κάνουν διακοπές με τα παιδιά τους.
6. Σε πολλές πόλεις υπάρχουν ειδικές πολυκατοικίες για αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών που αποτελούνται από διαμερίσματα του ενός ή

των δύο δωματίων. Έχουν προβλεφθεί σε μεγάλες πολυκατοικίες μικρά διαμερίσματα για τις γυναίκες - αρχηγούς οικογένειας για να αποφύγουν την απομόνωση των γυναικών αυτών και των παιδιών τους.

7. Στις πολυκατοικίες στη Ζυρίχη υπάρχουν μικρά διαμερίσματα για τις άγαμες μητέρες που πρέπει να εργαστούν και οργάνωση για τη φύλαξη των παιδιών τους τις ώρες που εργάζονται.

ΙΤΑΛΙΑ

1. Το 60% της σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας του αποθανόντα συζύγου καταβάλλεται στον επιζώντα σύζυγο.
2. Δίνονται ειδικές παροχές σε χρήματα προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι αρχηγοί των μονογονεϊκών οικογενειών σε περίπτωση ασθένειας.
3. Λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές συνθήκες και των δύο συζύγων καθώς και τους λόγους που οδήγησαν στο διαζύγιο, το δικαστήριο μπορεί να αναγνωρίσει στον ένα από τους δύο συζύγους δικαίωμα διατροφής ανάλογα με το εισόδημα του άλλου. Σε περίπτωση νέου γάμου, το δικαίωμα διατροφής παύει.
4. Οι άγαμες μητέρες δικαιούνται παροχές σαν μέλη της πατρικής τους οικογένειας. Επίσης, τους καταβάλλονται επιδόματα ανατροφής τέκνου.
5. Η άδεια μητρότητας καλύπτει 2 μήνες πριν και 3 μήνες μετά τη γέννηση του παιδιού. Κατά το διάστημα αυτό η μητέρα εισπράττει το ήμισυ των αποδοχών ενώ αν είναι δημόσιος υπάλληλος όλο το μισθό. Μπορεί να πάρει άδεια 6 μηνών αλλά μειώνονται οι αποδοχές της. οι οικογενειακές παροχές δίνονται στον αρχηγό της οικογένειας ανάλογα με τον αριθμό των ατόμων που φροντίζει. Η μητέρα μπορεί να απουσιάσει από την εργασία της με ιατρικό πιστοποιητικό που να αναφέρει ότι το παιδί της ήταν άρρωστο και η ηλικία του είναι κάτω των 3 ετών.

6. Οι αρμόδιοι για τα ιδρύματα ημερήσιας περίθαλψης βρεφών και νηπίων προσπάθησαν να εναρμονίσουν το ωράριο λειτουργίας τους με το ωράριο εργασίας των μητέρων των παιδιών που δέχονται, για να τις διευκολύνουν.
7. Προτεραιότητα δίνεται στις μονογονεϊκές οικογένειες στα ειδικά προγράμματα, που αποβλέπουν στην ενίσχυση της οικογένειας για την εγκατάστασή της, σε ανάλογη με τις ανάγκες της και το εισόδημά της, αξιοπρεπή κατοικία.

ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ (ΟΛΛΑΝΔΙΑ)

1. Χορηγείται σύνταξη στη χήρα που είναι πάνω από 40 ετών καθώς και συμπλήρωμα για τα συντηρούμενα τέκνα.
2. Η διαζευγμένη ή σε διάσταση γυναίκα - αρχηγός οικογένειας που δεν της καταβάλλει τη διατροφή ο υπόχρεος σύζυγος και δεν καλύπτεται από κανένα άλλο πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας, έχει δικαίωμα να αποταθεί στις Κρατικές Υπηρεσίες της Κοινωνικής Προστασίας που καταβάλλουν τη διατροφή και μετά τη διεκδικούν από τον υπόχρεο σύζυγο.
3. Οι θέσεις των παιδιών στα νηπιαγωγεία καλύπτονται 90-100% ανάλογα με τη ηλικία. Ορισμένα πανεπιστήμια έχουν βρεφικούς και παιδικούς σταθμούς για τα παιδιά των σπουδαστών.
4. Οι παροχές μητρότητας για μία εργαζόμενη γυναίκα μπορούν να φτάσουν το 100% των αποδοχών και είναι για διάστημα 6 εβδομάδων πριν και μετά τον τοκετό. Δίνονται οικογενειακά επιδόματα σε παιδιά ηλικίας μέχρι 16 ετών ή έως 27 ετών αν είναι μαθητές ή έχουν κάποια μορφή αναπηρίας.
5. Ειδικοί οργανισμοί και υπηρεσίες κάνουν προσπάθειες έτσι ώστε οι μοναχικοί γονείς με τα παιδιά τους να πηγαίνουν διακοπές με τις "πλήρεις" οικογένειες, με άτομα ηλικιωμένα κ.λπ. για να μην αισθάνονται κοινωνικά απομονωμένοι.

6. Χρησιμοποιούν το "δίδυμο σύστημα" που μία εργασία πλήρους απασχόλησης εκτελείται από δύο πρόσωπα που συνδέονται με ειδική συμφωνία με τον εργοδότη και ρυθμίζουν τις ώρες εργασίας του έτσι ώστε και οι δύο να συμπληρώνουν ένα πλήρες ωράριο. Μερικές επιχειρήσεις, έχουν ελαστικό ωράριο για αυτές τις γυναίκες, με την προϋπόθεση ότι θα καλύπτουν έναν ορισμένο αριθμό ωρών την εβδομάδα.
7. Διαθέτει 22 ειδικά κτίρια για τις άγαμες μητέρες και τα παιδιά τους, ενώ υπάρχουν και 5 ειδικά ιδρύματα για τα παιδιά των άγαμων μητέρων και οι ίδιες καλύπτουν μέρος των δαπανών λειτουργίας τους από το μισθό τους,

ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Υπάρχει δυνατότητα απασχόλησης του παιδιού το απόγευμα με παροχή μεσημεριανού φαγητού, σπορ, πολιτιστικών προγραμμάτων, ανάπαυσης κ.λπ. Η μονογονεϊκή οικογένεια για λόγους οικονομικούς, κοινωνικούς, ψυχολογικούς, είναι πολλές φορές υποχρεωμένη ν' αλλάξει κατοικία και πρέπει να ξαναμπει στη σειρά προτεραιότητας για την εισαγωγή του παιδιού της σε ένα από τα ιδρύματα παιδικής προστασίας της νέας περιοχής που μένει.
2. Απαγορεύεται η απόλυση εγκύου ή αυτής που έχει παιδιά κάτω του ενός έτους. Η άδεια μητρότητας είναι 4 μήνες αλλά μπορεί να συνεχιστεί και για ένα χρόνο χωρίς αποδοχές ενώ τα δικαιώματά της στην εργασία παραμένουν σταθερά. Για παιδιά κάτω του έτους και εφόσον η μητέρα τους τα θηλάζει - αφού αμείβεται - πρέπει να ξεκουράζεται μισή ώρα κάθε 3 ώρες. Υπάρχουν ειδικά οικογενειακά επιδόματα. Ειδική μηνιαία παροχή δίνεται στην άγαμη μητέρα από το πρώτο παιδί.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

1. Καλύπτει το 12% των παιδιών σε βρεφικούς σταθμούς και το 50% για παιδιά 3-6 ετών σε παιδικούς σταθμούς, τα δε νηπιαγωγεία καλύπτουν το 65% των παιδιών.
2. Η έγκυος ή η γυναίκα με παιδί κάτω των 3 ετών δεν μπορεί να απολυθεί. Ο μοναχικός γονέας έχει δικαίωμα για άδεια μητρότητας 35 εβδομάδες, εισπράττοντας μία ειδική παροχή που ισοδυναμεί με το 90% του ημερομισθίου. Κάθε γυναίκα που εργάζεται έχει ειδικό πριμ, μετά τον τοκετό. Οι οικογενειακές παροχές αυξάνονται με το πλήθος των παιδιών και την ηλικία τους, που πρέπει να είναι 15 ετών, εκτός αν σπουδάζουν ή έχουν κάποια αναπηρία, οπότε τους χορηγείται μέχρι την ηλικία των 26 ετών. Μπορούν οι μητέρες να πάρουν άδεια για να φροντίσουν τα παιδιά τους κάτω των 10 ετών όταν είναι άρρωστα και εισπράττουν κάποιο επίδομα. Παροχή δίνεται και στη νοικοκυρά με παιδιά κάτω των 2 ετών.

ΚΙΝΑ

1. Τα περισσότερα εργοστάσια διαθέτουν δικούς τους σταθμούς και η μητέρα έχει δικαίωμα κάθε 2-3 ώρες να διαθέτει μισή ώρα για να θηλάσει το παιδί της.

ΙΣΠΑΝΙΑ

1. Μετά την άδεια με αποδοχές η μητέρα που εργάζεται μπορεί να ζητήσει μία πρόσθετη άδεια άνευ αποδοχών για διάστημα από 1-3 έτη. Μπορεί στο διάστημα αυτό να θέλει να ξαναεργαστεί και ο εργοδότης πρέπει να της προσφέρει την κατάλληλη θέση.

ΦΙΛΑΝΔΙΑ

1. Υπάρχει ειδική παροχή για τη μητέρα που δίνεται εφ' άπαξ με τη γέννηση. Ειδικές παροχές δίνονται για κάθε παιδί κάτω των 16 ετών και επίδομα για παιδί με κάποιο είδος αναπηρίας.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

1. Μετά τον 5ο μήνα της κύησης η γυναίκα μπορεί να παραμείνει στο σπίτι της, λόγω μητρότητας, μέχρι να γίνει το παιδί 3 ετών. Ο χρόνος αυτός λαμβάνεται υπόψη για τη σύνταξη, ενώ εισπράττει παροχή για την παραμονή της στο σπίτι και έχει το δικαίωμα να ξαναεργαστεί.

ΜΟΓΓΟΛΙΑ

1. Η γυναίκα έχει δικαίωμα για άδεια μητρότητας μετά αποδοχών μέχρι 1401 ημέρες, Μπορεί να ζητήσει άδεια μέχρι 6 μήνες χωρίς αποδοχές. Οι μητέρες που έχουν πάνω από 4 παιδιά, κάτω των 16 ετών έχουν το δικαίωμα για εισπραξη μιας ειδικής παροχής.

ΠΑΝΑΜΑΣ

1. Η γυναίκα έχει δικαίωμα για άδεια μητρότητας 16 εβδομάδων με αποδοχές. Ο εργοδότης δεν μπορεί να την απολύσει κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, την άδεια μητρότητας και 12 μήνες μετά από αυτή.

ΠΟΛΩΝΙΑ

1. Η εργαζόμενη μητέρα έχει άδεια μητρότητας με αποδοχές μέχρι 18 εβδομάδες. Μπορεί να πάρει άδεια χωρίς αποδοχές μέχρι να γίνει το

παιδί 3 ετών, ενώ η θέση της διατηρείται. Μπορεί να πάρει άδεια λόγω ασθενείας του παιδιού της μέχρι 60 ημέρες το χρόνο.

ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ

1. Για τις μόνες μητέρες που έχουν πολλά παιδιά ο νόμος επιτρέπει να εργάζονται 6 ώρες και να πληρώνονται για 8.

ΤΥΝΗΣΙΑ

1. Η άδεια μητρότητας είναι 30 ημέρες και μόνο με πιστοποιητικό γιατρού δίνεται παράταση 15 ημέρες από την εργασία της.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

1. Το μόνο που προβλέπεται είναι 1 χρόνος για την άδεια μητρότητας με αποδοχές.

ΜΑΛΤΑ

1. Προβλέπεται εργασία με πλήρη και μερική απασχόληση που εξυπηρετεί τις γυναίκες αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών.
2. Οι μοναχικοί γονείς έχουν ειδικές από το κράτος διευκολύνσεις για κατοικία.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

1. Η άδεια μητρότητας με αποδοχές εξαρτάται από τον αριθμό των παιδιών, π.χ. για το πρώτο παιδί 120 ημέρες για το τρίτο 180 ημέρες κ.λπ. Η μητέρα ανάλογα με την περίπτωση έχει το δικαίωμα άδειας με αποδοχές σε περίπτωση που αρρωστήσει το παιδί της από 6-8 μήνες ή 60 ημέρες το

χρόνο. Μπορεί να απουσιάσει η μητέρα μέχρι να γίνει το παιδί 3 ετών. Ο εργοδότης δεν μπορεί να απολύσει έγκυο ή κατά τη διάρκεια της άδειας μητρότητας ή μέχρι να γίνει το παιδί 8 μηνών. Κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης πρέπει να της αναθέσει εύκολες και ελαφριές εργασίες.

2. Δίνονται οικογενειακά επιδόματα και ιδιαίτερα για την άγαμη μητέρα που δεν εργάζεται, προβλέπεται το μισό του κανονικού μισθού μέχρι να γίνει το παιδί της 2 ετών.

ΚΑΝΑΔΑΣ

1. Προβλέπεται άδεια μητρότητας μέχρι 24 εβδομάδες. Η μητέρα επιστρέφει στην εργασία, μετά από άδεια γιατρού.
2. Στο Κεμπέκ δίνεται οικογενειακή παροχή σε κάθε μητέρα ή πατέρα παιδιού άγαμου που έχει ηλικία κάτω των 18 ετών.

2. Κοινωνικές παροχές στην Ελλάδα και προγράμματα που εφαρμόζονται

Οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών και τα παιδιά τους δικαιούνται τις πιο κάτω κρατικές παροχές και διευκολύνσεις:

1. Η σύνταξη χηρείας ισοδυναμεί με το 70% της σύνταξης γήρατος του συζύγου. καταβάλλεται και στον χήρο, αν είναι ανίκανος προς εργασία και συντηρούμενος.
2. Το υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων έχει εξουσιοδοτήσει τα κατά τόπους τμήματα ή διευθύνσεις κοινωνικής πρόνοιας να παρέχουν: α) επίδομα απροστάτευτων παιδιών, που το ύψος του φτάνει το ποσό των 12.000 δρχ. το μήνα, για κάθε παιδί, εφόσον το άτομο που έχει αναλάβει την προστασία τους δεν έχει εισόδημα που να ξεπερνά τις 48.000 δρχ. το μήνα ή τις 52.000 δρχ. αν ζουν με συγγενείς (αφαιρείται το ενοίκιο και το υπόλοιπο ποσό υπολογίζεται). Αυτό το επίδομα το δικαιούνται παιδιά που οι γονείς τους δεν ζουν μαζί λόγω διαζυγίου, εγκατάλειψης, διάστασης ή θανάτου του ενός γονέα ή και των δύο και τα φροντίζουν συγγενείς, αν ο πατέρας τους είναι ανίκανος για εργασία ή βρίσκεται στη φυλακή κ.λπ. ή αν είναι παιδιά εκτός γάμου. Αν τα παιδιά τοποθετηθούν σε κέντρο παιδικής μέριμνας ή σε κάποιο άλλο κέντρο, αυτόματα διακόπτεται η παροχή αυτή. Πρόσθετη παροχή δίνεται αν το παιδί έχει πρόβλημα υγείας, από άλλο πρόγραμμα. β) Μπορεί η γυναίκα που γέννησε να πάρει επίδομα τοκετού στην περίπτωση που εργαζόταν, αλλά 42 ημέρες πριν και μετά δεν εργάστηκε (περίπου 50.000 δρχ.). Αυτό συμβαίνει όταν δεν αξιώνουν κάποιες εισφορές από ασφαλιστικό φορέα. γ) Αν η μητέρα και τα παιδιά της δεν είναι ασφαλισμένοι, μπορούν να αποκτήσουν βιβλιάρια απόρων για δωρεάν νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, που το ποσοστό συμμετοχής ορίζεται ανάλογα με το εισόδημα του ενδιαφερομένου. Επίσης, καλύπτει έξοδα τοκετού. δ) Αν βρίσκεται σε έκτακτη κατάσταση

ανάγκης - ανάλογα με την περίπτωση - μπορεί να δοθεί εφ' άπαξ οικονομική ενίσχυση που φτάνει το ποσό των 15.000 δρχ.

3. Ο ΟΑΕΔ προσφέρει οικογενειακό επίδομα αναφορικά με το ύψος εισοδήματος και των αριθμό των παιδιών που φροντίζει ο μόνος γονέας.
4. Για τις άγαμες εργαζόμενες μητέρες ισχύει ό,τι για τις υπόλοιπες εργαζόμενες, σχετικά με τις άδειες μητρότητας, επιδομάτων κυοφορίας, βοηθημάτων τοκετού, μειωμένων ωραρίων, γονικών αδειών κ.λπ., ανάλογα με τον ασφαλιστικό φορέα.
5. Οι άγαμες μητέρες έχουν προτεραιότητα στην εισαγωγή των παιδιών τους στους βρεφονηπιακούς σταθμούς, δανειοδοτούνται κατά προτεραιότητα για την κάλυψη των στεγαστικών τους αναγκών και έχουν φορολογική απαλλαγή για την αγορά πρώτης κατοικίας.
6. Ακόμη, προβλέπεται μείωση του φόρου εισοδήματος της άγαμης μητέρας, καθώς και ο φόρος που προκύπτει από το εισόδημά της κατά το έτος γέννησης του παιδιού μειώνεται. Προβλέπονται φορολογικές ελαφρύνσεις στην εργαζόμενη άγαμη μητέρα για τη φύλαξη του παιδιού της μέχρι να γίνει 6 ετών.
7. Το Π.Κ.ΠΑ. φροντίζει τις μονογονεϊκές οικογένειες μέσα από προγράμματα: α) αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών με ιατρικά και σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, β) τοποθετήσεις παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες, γ) επιδότηση μητέρων - πατέρων με σοβαρά ιατροκοινωνικοοικονομικά προβλήματα.
8. Ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας παρέχει κυρίως προγράμματα απασχόλησης και ψυχαγωγίας και μαζί με τα δημοτικά βρεφοκομεία και ιδρύματα ιδιωτικής πρωτοβουλίας παρέχουν κυρίως ιδρυματική περίθαλψη.
9. Στη Γενική Γραμματεία Ισότητας λειτουργεί το νομικό τμήμα για την πληροφόρηση των γυναικών σε όλα τα θέματα που αφορούν τα δικαιώματά τους. Επίσης, ψυχολόγοι δίνουν κατευθύνσεις, ανάλογα με την περίπτωση, που μπορούν να αποταθούν για συστηματικότερη βοήθεια.
10. Το Κέντρο Βρεφών "Μητέρα", που ασχολείται κυρίως με την άγαμη μητέρα προσφέρει: α) φιλοξενία σε γυναίκες κατά την εγκυμοσύνη

και για μικρό χρονικό διάστημα μετά τον τοκετό, β) ιατροφαρμακευτική φροντίδα κατά την εγκυμοσύνη και τον τοκετό, γ) συμβουλευτική βοήθεια, δ) νομική βοήθεια σε θέματα αναγνώρισης του παιδιού και διατροφής, ε) προστασία του βρέφους από τη γέννησή του, μέχρι να μπορέσει η μητέρα να το πάρει κοντά της, στ) υιοθεσία παιδιού, ζ) οικονομική στήριξη, όταν θεωρείται αναγκαία, κατά περίπτωση, μέχρι να καταστούν οικονομικά αυτοδύναμες. Επίσης, Κοινωνική Λειτουργός παρακολουθεί την πορεία ζωής του παιδιού μέχρι να ενηλικιωθεί.

Τα παραπάνω στοιχεία προέρχονται από επαφές με τις ανάλογες υπηρεσίες. Όσο αφορά στο νομικό πλαίσιο και νομική κατοχύρωση των μονογονεϊκών οικογενειών στην Ελλάδα, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η ελληνική πολιτεία αναγνωρίζει ενός μόνο τύπου οικογένεια, εκείνη, δηλαδή, που επικυρώνεται με το γάμο ενός άνδρα και μιας γυναίκας. Η ρύθμιση της δομής και των σχέσεων μεταξύ των μελών αυτής της οικογένειας, συγκεκριμενοποιείται από την πολιτεία με νόμους (Αγοραστάκης, 1994).

Παρόλα αυτά, συνεχίζει ο ίδιος συγγραφέας (1994), το νέο οικογενειακό δίκαιο περιέχει ορισμένες διατάξεις, που αφορούν στην προστασία των τέκνων που έχουν γεννηθεί χωρίς γάμο των γονέων τους και την προστασία της μητρότητας, όταν δεν έχει επέλθει γάμος. Οι διατάξεις αυτές δίνουν τη δυνατότητα δημιουργίας μονογονεϊκής οικογένειας με επικεφαλής τη μητέρα, χωρίς, όμως, να αποσαφηνίζεται και η αναγνώριση του νομικού καθεστώτος της. Δηλαδή, η μέριμνα της πολιτείας για το είδος αυτό της οικογένειας, φαίνεται να οριοθετείται από την εξασφάλιση μιας πατρότητας, στην οποία αναθέτει την προστασία της οικογένειας και την κατοχυρώνει νομικά.

Συγκεκριμένα, με το νόμο 1329/1983 καταργήθηκε η διάκριση σε "γνήσια" και "εξώγαμα" παιδιά. Το παιδί που γεννήθηκε "εκτός γάμου" των γονιών του, να αναγνωριστεί εκούσια ή δικαστικά, εξομοιώνεται απόλυτα ως προς όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του με κάθε παιδί που γεννήθηκε από παντρεμένους γονείς. Βέβαια, για την εκούσια αναγνώριση του παιδιού από τον βιολογικό πατέρα του, απαιτείται και η συναίνεση της μητέρας,

προστατεύοντας έτσι την προσωπικότητα και τα δικαιώματά της (Δεληγιάννης Ιω. Γ., Χρ. Α. Κούσουλας, 1984).

Επίσης, ένα άλλο νομικό μέτρο που αφορά τις μονογονεϊκές οικογένειες συνεπεία διαζυγίου, είναι η αξίωση διατροφής. Μετά το διαζύγιο εξακολουθούν οι γονείς να έχουν τη γονική μέριμνα των ανήλικων τέκνων τους, που η άσκησή της ρυθμίζεται από το δικαστήριο. Η υποχρέωση διατροφής υπάρχει λαμβάνοντας υπόψη του το δικαστήριο μερικές προϋποθέσεις για τον υπόχρεο διατροφής, π.χ. αν μπορεί να αυτοσυντηρηθεί κ.λπ. Την αξίωση διατροφής έχει η άγαμη μητέρα μόνο σε περίπτωση δικαστικής αναγνώρισης της πατρότητας καθώς και τα έξοδα του τοκετού (Δεληγιάννης Ιω. Γ., Κουτσουράδης Αχ. Γ., 1984).

Με το Π.Δ. 108 του 1983 υπάγονται και τα ανήλικα παιδιά των παραπάνω οικογενειών στα προγράμματα παιδικής προστασίας (Ν. 4051/1960, επίδομα απροστάτευτων παιδιών), με την προϋπόθεση ότι ο πατέρας δεν έχει τη γονική μέριμνα, δεν μένει μαζί τους και το εισόδημα δεν ξεπερνά το προβλεπόμενο όριο (Αγοραστάκης, 1994).

Επίσης, τα παιδιά αυτά έχουν, όπως και τα παιδιά εκτός γάμου, προτεραιότητα εγγραφής στους κρατικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς, των οποίων ο αριθμός και οι θέσεις είναι ήδη περιορισμένες.

Τέλος, διατηρούν το δικαίωμα της συνέχισης της ασφάλισης ασθενείας στον ασφαλιστικό φορέα των γονιών τους, εφόσον κάποιος από αυτούς είναι ασφαλισμένο. Το δικαίωμα αυτό διατηρείται μέχρις ενηλικιώσεως ή μέχρι το πέρας των σπουδών, ανάλογα με τον κανονισμό του κάθε ασφαλιστικού οργανισμού (Αγοραστάκης, 1994).

Κρίνεται σκόπιμο εδώ να αναφερθεί ότι παράλληλα με την κρατική μέριμνα, που τελικά δεν επαρκεί, κινήθηκαν και οι ίδιοι ενδιαφερόμενοι - αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών, προκειμένου να προστατεύσουν και να διεκδικήσουν δικαιώματα δικά τους και των παιδιών τους. Έτσι, δημιουργήθηκε αυτόνομη ομάδα άγαμων μητέρων "Η Ζωή", που αριθμεί περίπου 2.000 μέλη και έχει αναπτύξει αξιόλογη δράση σε θέματα κοινωνικά, οικονομικά, νομικά κ.λπ., που αφορούν τις μητέρες και τα παιδιά τους (Μπάκα και Μπαρούχου, 1986).

Επίσης, έχουν δημιουργηθεί δύο σύλλογοι μονογονεϊκών οικογενειών στις πόλεις Βόλου και Ρόδου και πρόκειται να δημιουργηθούν και σε άλλες πόλεις. Παρακάτω ακολουθεί μία εκτενής παρουσίαση του συλλόγου μονογονεϊκών οικογενειών της πόλης του Βόλου.

3. Παρουσίαση συλλόγου μονογονεϊκών οικογενειών Βόλου

Γενικά χαρακτηριστικά της πόλης

Ο Βόλος από το 1948 χωρίστηκε σε δύο δήμους, που μόνο διοικητικά ξεχωρίζουν, το δήμο Βόλου και το δήμο Νέας Ιωνίας. Συνολικά έχει 120.000 κατοίκους, περίπου.

Σαν πόλη είχε τοποθετηθεί το 1930 και ήταν συνέχεια της αρχαίας Δημητριάδας. Το 1955 καταστράφηκε με τους σεισμούς εντελώς και ξαναχτίστηκε.

Η πόλη του Βόλου εμφανίζει μια αλματώδη ανάπτυξη και οικονομική άνθηση στις αρχές του αιώνα. Οι κάτοικοι του Βόλου δεν έκαναν επένδυση χρημάτων στη γη τους, όπως η υπόλοιπη Θεσσαλία, αλλά στην ίδρυση βιομηχανιών, υφασμάτων, τσιγάρων μεταλλουργεία κ.λπ., καθώς και στο λιμάνι τους. Στο Βόλο είναι αναπτυγμένος ο δευτερογενής τομέας παραγωγής προϊόντων, δηλαδή βιομηχανίες, βιοτεχνίες, εμπόριο. Σημαντικό ρόλο παίζει, επίσης, και το λιμάνι. Λιγότερο ασχολούνται με τον τουρισμό και την γεωργία.

Ο Σύλλογος μονογονεϊκών οικογενειών Βόλου

Ο Σύλλογος μονογονεϊκών οικογενειών Βόλου πρωτοξεκίνησε το 1986 και αποτέλεσε τον πρώτο σύλλογο που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα. Αργότερα, δημιουργήθηκε κι άλλος σύλλογος στην πόλη της Ρόδου.

Αποτελεί σύλλογο μη κερδοσκοπικό και δημιουργήθηκε μετά από κάποιες συναντήσεις της διεύθυνσης πρόνοιας, του τομέα κέντρων φροντίδας οικογένειας Βόλου (ΕΟΠ), καθώς και κοινωνιολογική έρευνα της κοινωνικής υπηρεσίας της διεύθυνσης πρόνοιας, της οποίας το ένα σκέλος αφορούσε τις μονογονεϊκές οικογένειες με αρχηγό γυναίκα. Σ' αυτές τις συναντήσεις, διαπιστώθηκαν ανάγκες των αρχηγών και των οικογενειών τους γενικότερα. Μ' αυτό το σκεπτικό, δηλαδή την όσο το δυνατό μεγαλύτερη κάλυψη των αναγκών

αλλά και τη βοήθεια προς τα μέλη, ιδρύθηκε ο σύλλογος (στο παράρτημα υπάρχει το καταστατικό του συλλόγου).

Ειδικότερα, βασικοί σκοποί του συλλόγου είναι:

1. Η με κάθε προσφορά και νόμιμο μέσο υποστήριξη της μονογονεϊκής οικογένειας για να ανταποκριθεί στο ρόλο της, στην φροντίδα και την ικανοποίηση των αναγκών όλων των μελών της και για τη δημιουργία συνθηκών που θα εξασφαλίσουν ίσες ευκαιρίες και προοπτικές.
2. Η μεταξύ των μελών καλλιέργεια και ανάπτυξη πνεύματος αλληλεγγύης, αλληλοβοήθειας, ως και η φιλία και η συνεργασία με παρόμοιες οργανώσεις και συλλόγους.
3. Συνειδητοποίηση του ρόλου και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας απέναντι στη θέση της γυναίκας ή του άνδρα αρχηγών οικογενειών.
4. Συμμετοχή στις διαδικασίες κατά την επεξεργασία ή διευθέτηση της νομοθεσίας παροχών που αφορούν την ομάδα μονογονεϊκών οικογενειών.
5. Η κατάκτηση της κοινωνικής δικαιοσύνης με την κατάργηση της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο.

Επιμέρους στόχοι είναι:

1. Πληροφόρηση και εκτίμηση αναγκών της πληθυσμιακής ομάδας των μονογονεϊκών.
2. Καλλιέργεια συνεργασίας, αμφίδρομης επικοινωνίας και ενημέρωσης με φορείς της ευρύτερης κοινότητας.
3. Συντονισμός της δράσης μέσα στην κοινότητα με άλλες υπηρεσίες, φορείς, ομάδες κατοίκων.
4. Συστηματική πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση της κοινότητας στα προβλήματα των μονογονεϊκών οικογενειών.
5. Δημιουργία συνεταιρισμού με την επιδότηση και τη συνεργασία της γραμματείας ισότητας, ΕΟΜΜΕΧ, γραφείο ΕΟΚ και ΕΟΠ.

Όσο αφορά στα μέλη του συλλόγου, έχουν δικαίωμα να γίνονται γυναίκες, οι οποίες είναι αρχηγοί οικογένειας, δηλαδή διαζευγμένες, ανύπαντρες μητέρες, σε διάσταση, χήρες ή προσωρινοί αρχηγοί οικογένειας (σύζυγος σε φυλακή, ανάπηρος, στρατευμένος, ναυτικός κ.λπ.), που είχαν και έχουν παιδιά υπό την προστασία τους. Επίσης, άντρες διαζευγμένοι, σε διάσταση ή χήροι που έχουν τη γονική μέριμνα και επιμέλεια των παιδιών τους.

Τα έσοδα του συλλόγου προέρχονται από τη συμβολική ετήσια συνδρομή των μελών, από δωρεές, επιχορηγήσεις καθώς και από διάφορες εκδηλώσεις που οργανώνονται από το σύλλογο.

Διοικείται από πενταμελές συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται κάθε 2 χρόνια από τη γενική συνέλευση των μελών και αποτελείται από μέλη, επίσης.

Μερικές ενδεικτικές δραστηριότητες του συλλόγου είναι:

- Συναντήσεις του διοικητικού συμβουλίου με το Νομάρχη Μαγνησίας, τους Δημάρχους Βόλου και Ν. Ιωνίας, τον Διευθυντή Πρόνοιας, το βιομηχανικό και τεχνικό επιμελητήριο, το ΙΚΑ κ.λπ., από τους οποίους ζητήθηκε προτεραιότητα σε προσλήψεις.
- Ενημέρωση της κοινότητας από τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς και τον τοπικό τύπο.
- Ενημέρωση των γυναικείων οργανώσεων Ν. Μαγνησίας.
- Συνεργασία με τον ΟΑΕΔ για συμμετοχή αρχηγών μονογονεϊκών οικογενειών σε προγράμματα ειδίκευσης ανέργων.
- Συνεργασία με τη γραμματεία ισότητας των δύο φύλων.
- Συνεργασία με τον ΕΟΜΜΕΧ για ενημερωτική βοήθεια στη δημιουργία συνεταιρισμού και κοινοπραξίας.
- Συνεργασία με το κέντρο οικογενειακού προγραμματισμού του Νοσοκομείου Βόλου και ΠΙΚΠΑ, για πληροφόρηση και διαφώτιση σε θέματα σύλληψης - αντισύλληψης - τεστ Παπανικολάου.

Τέλος, σημαντικά επιτεύγματα του συλλόγου μπορούν να θεωρηθούν:

- Η δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που παρέχεται σε ανασφάλιστα μέλη του συλλόγου, κατόπιν συνεργασίας με τον ιατρικό σύλλογο, καθώς και οι ενδοκρινολογικές εξετάσεις από γιατρό - μέλος του συλλόγου.
- Η συμβουλευτική - υποστηρικτική βοήθεια που δόθηκε από το διευθυντή της ψυχιατρικής κλινικής του νοσοκομείου Βόλου, για μεγάλο χρονικό διάστημα σε ομάδες μονογονεϊκών οικογενειών.
- Η συνεργασία και ενημέρωση των μονογονεϊκών οικογενειών της Ρόδου για τη δημιουργία συλλόγου.
- Η εφαρμογή προγράμματος εκπαίδευσης ανέργων γυναικών μονογονεϊκών οικογενειών στη μελισσοκομία από το ΕΟΠ μέσω της ΕΟΚ.
- Επίσης, η συμβουλευτική και υποστηρικτική βοήθεια που παρέχεται σε ομαδικό και ατομικό επίπεδο από τους κοινωνικούς λειτουργούς του ΕΟΠ και της διεύθυνσης Πρόνοιας.

Ωστόσο, παρά το ότι τα μέλη του συλλόγου νιώθουν ότι έχουν καταφέρει την ευαισθητοποίηση των φορέων και τη στήριξή τους σε τοπικό επίπεδο, πιστεύουν ότι σε επίπεδο πολιτείας βρίσκονται ακόμη στα πρώτα βήματα. Γι' αυτό σαν σύλλογος κάνουν προτάσεις, όπως:

- ⇒ Την αύξηση του επιδόματος παιδικής προστασίας και την αλλαγή των όρων καταβολής.
- ⇒ Δικαίωμα στην εργασία, σύμφωνα με κοινωνικά κριτήρια.
- ⇒ Μεγαλύτερες φορολογικές ελαφρύνσεις.
- ⇒ Να καταρτιστούν στεγαστικά προγράμματα, με τα οποία θα αντιμετωπιστεί το πρόβλημα στέγης.
- ⇒ Οι κρατικοί παιδικοί σταθμοί να φιλοξενούν νήπια για να δοθεί η δυνατότητα στο μόνο γονέα να ψάξει για δουλειά.
- ⇒ Την χορήγηση όλων των παροχών που δίνονται και στους πολύτεκνους.
- ⇒ Τη δημιουργία αρμόδιας υπηρεσίας.

Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι με τις μονογονεϊκές οικογένειες στην πόλη του Βόλου, ασχολούνται και άλλες υπηρεσίες, σε περιορισμένη όμως έκταση και σύμφωνα με το αντικείμενό τους. Η κοινωνική υπηρεσία της διεύθυνσης Πρόνοιας, πέρα από τα επιδόματα, παρέχει συμβουλευτική και υποστηρικτική βοήθεια σε αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών, καθώς επίσης και οι κοινωνικές υπηρεσίες των συνοικιακών κέντρων του ΕΟΠ. Υποστηρικτική δουλειά με τις μονογονεϊκές οικογένειες εφαρμόζει και η κοινωνική υπηρεσία του κέντρου συμπάρστασης οικογένειας της Μητρόπολης Βόλου. Επίσης, επιδοματική πολιτική μπορεί να παρέχεται από τον ΟΑΕΔ και το ΠΙΚΠΑ.

Δ. 1. Ρόλος του κοινωνικού λειτουργού

Η απασχόληση κοινωνικών λειτουργών στους συλλόγους και γενικά η δουλειά με μονογονεϊκές οικογένειες, έχει να κάνει από τη μια μεριά με τον εντοπισμό των προβλημάτων των μονογονεϊκών οικογενειών και από την άλλη με τους φορείς της κοινότητας για την πραγμάτωση των αναγκαίων αλλαγών στη ζωή τους.

Ο κοινωνικός λειτουργός που εργάζεται με μονογονεϊκές οικογένειες, εργάζεται για τη λύση του προβλήματος, παρεμβαίνοντας επιστημονικά με βραχυπρόθεσμους στόχους (Σωτηροπούλου, 1992).

Η ίδια συγγραφές (1992), παρατηρεί ότι ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να γνωρίζει ότι ο αρχηγός μιας μονογονεϊκής οικογένειας μπορεί να εκδηλώσει εξίσου παθητικότητα, επιθετικότητα και τάσεις εξάρτησης προς το πρόσωπό του. Η παθητικότητα δεν σημαίνει πάντα και αδυναμία χειρισμού και επίλυσης των προβλημάτων τους, αλλά τις περισσότερες φορές συναισθηματική σύγχυση και ανάγκη ψυχολογικής υποστήριξης. Η ανασφάλεια και η ανησυχία τους μπορεί να εκφραστεί και με επιθετικότητα, αν και συνήθως οι αρχηγοί τέτοιων οικογενειών εκφράζονται περισσότερο παθητικά και δείχνοντας τάση για εξάρτηση, παρά επιθετικά.

Όλα αυτά απαιτούν προσεκτική αντιμετώπιση από μέρος του κοινωνικού λειτουργού, ανάλυση και διάγνωση των αιτιών που τα δημιουργούν. Και τούτο γιατί υπάρχει κίνδυνος συναισθηματικής εμπλοκής του επαγγελματία, φόρτισης και ανταπόδοσης της επιθετικότητας.

Έτσι, λοιπόν, όπως προέκυψε από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας, στη συνεργασία του με τους μόνους γονείς, ο κοινωνικός λειτουργός:

- Δεν παίρνει αποφάσεις για λογαριασμό τους, ούτε αρχηγεύει και ούτε επιδιώκει να γίνονται δεκτά τα δικά του συμπεράσματα.

- Αποφεύγει τυχόν ταύτιση με το μόνο γονέα, κάτι που δυσχεραίνει φοβερά τη συνεργασία και τον εμποδίζει να χειρίζεται την περίπτωση αντικειμενικά και εξατομικευμένα συγχρόνως (Perlman, 1958).
- Γίνεται συντονιστής, εμπυχωτής και καθοδηγητής, βοηθώντας τους να συνειδητοποιήσουν και να εκφράσουν οι ίδιοι τις ανάγκες τους, έτσι ώστε να ξεπεράσουν την έλλειψη και απουσία του άλλου συντρόφου, να διαχειριστούν όλες τις όψεις της καθημερινής τους ζωής και να προσπαθήσουν να βρουν λύσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.

Με την συμβουλευτική, υποστηρικτική παρέμβαση σε θέματα που τους απασχολούν γύρω από την προσωπική τους ζωή, φωτίζονται τα προβλήματά τους και αναγνωρίζουν στον εαυτό τους ότι είναι αξιόλογοι και σημαντικοί. Μ' αυτόν τον τρόπο υπάρχει το κατάλληλο κλίμα ειλικρινούς συνεργασίας και αμφίπλευρης παραδοχής που διευκολύνει τη συλλογή πληροφοριών για τη συμπλήρωση του κοινωνικού ιστορικού (σε αρχείο).

- Δημιουργεί ομάδες γονέων, έτσι ώστε μέσω της ομάδας, τα άτομα να βοηθηθούν να εκφράσουν τα συναισθήματα, τις ανησυχίες και τους φόβους τους και παράλληλα να υποστηριχτούν από τα άλλα μέλη.

Επίσης, σε συνεργασία με τον κοινωνικό λειτουργό να βρεθούν θεμιτές λύσεις που και οι ίδιοι επιθυμούν για τα προβλήματά τους ή δυνατότητα εύρεσης τρόπων για να τις υλοποιήσουν.

- Διευκολύνει την έκφραση των παραπόνων, δραστηριοποιεί τα μέλη της ομάδας σε ενεργό συμμετοχή για τη φροντίδα της δικής τους ευημερίας, αλλά και του συνόλου, δίνει την ευκαιρία να κατανοήσουν τα δικαιώματά τους και τι λύσεις υπάρχουν στις διάφορες καταστάσεις και παροτρύνει να γίνουν κανάλια επικοινωνίας και επηρεασμού προς την κοινωνία.

- Εκτιμάει τις ανάγκες της εκάστοτε μονογονεϊκής οικογένειας, έτσι ώστε η παρεχόμενη βοήθεια να ανταποκρίνεται σ' αυτές.

Όσο αφορά τη συνεργασία του με τα παιδιά των μονογονεϊκών οικογενειών, ο κοινωνικός λειτουργός:

- Με γενικούς και ειδικούς χειρισμούς βοηθά τα παιδιά να ενημερώνονται με σαφείς και ξεκάθαρες εξηγήσεις για ό,τι συμβαίνει ή πρόκειται να συμβεί στην οικογένεια. Βασικοί παράγοντες είναι η ηλικία, το φύλο, το στάδιο ανάπτυξης του παιδιού η περίπτωση μονογονεϊκής οικογένειας.
- Σ αντιδιαστολή με τις ομάδες γονέων, έτσι πρέπει να δημιουργεί και ομάδες παιδιών μονογονεϊκών οικογενειών, στις οποίες θα τους δίνεται η δυνατότητα να συνειδητοποιήσουν τυχόν προβλήματα και να εκφράσουν με τη σειρά τους ανησυχίες και προβληματισμούς.

Στα πλαίσια της κοινωνικής εργασίας με την κοινότητα, ο κοινωνικός λειτουργός:

- Έρχεται σ' επαφή με τις τοπικές οργανώσεις και τους μαζικούς φορείς του Δήμου και της Νομαρχίας για την προσφορά της βοήθειάς τους στις προσπάθειές του, που γίνονται για την κοινωνική ένταξη των μονογονεϊκών οικογενειών, την αποφυγή της απομόνωσής τους κ.λπ., υποστηρίζοντάς τους υλικά και ηθικά, συντελώντας στη σωστή αντιμετώπιση των εξειδικευμένων προβλημάτων τους.
- Συμμετέχει στο σχεδιασμό προγραμμάτων επιμορφωτικού, εκπολιτιστικού και ψυχαγωγικού περιεχομένου, για να καλύψει τις κοινωνικές ανάγκες γονιών και παιδιών με την ουσιαστική συμμετοχή των ίδιων και των φορέων της κοινότητας.
- Λειτουργεί σαν τράπεζα πληροφοριών, τόσο για τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους όσο και για την υπόλοιπη κοινότητα. Παρέχει

πληροφορίες για την υπάρχουσα νομοθεσία, τους φορείς, προγράμματα και παροχές για τις μονογονεϊκές οικογένειες.

- Ενημερώνει τους κρατικούς παράγοντες και τους παράγοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης για το έργο που προσφέρει.
- Ευαισθητοποιεί τη κοινότητα και τους ενδιαφερόμενους με την οργάνωση διαλέξεων, προβολή ταινιών, έκδοση εντύπων κ.λπ.

Εφαρμόζοντας όλα τα παραπάνω, ο κοινωνικός λειτουργός προσπαθεί να εξαλειφθεί το κοινωνικό στίγμα των μονογονεϊκών οικογενειών καθώς και να συντελέσει στην καλλιέργεια των ίδιων των ατόμων για την αντιμετώπιση τέτοιου είδους καταστάσεων.

Επίσης, πρέπει να ερευνήσει και να αξιολογήσει τις κοινωνικές υπηρεσίες όλων των φορέων και των παρεχόμενων προγραμμάτων για την αποτελεσματικότητά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

1. Συμπεράσματα - προτάσεις

Οι μονογονεϊκές οικογένειες συνιστούν ένα ξεχωριστό και αυτόνομο είδος οικογένειας στην εποχή μας με κύριο άξονα τη γυναίκα. Το να είναι κάποιος μόνο γονέας, είτε μητέρα, είτε πατέρας, σημαίνει κατ' αρχήν να υπολογίζει μόνο στον εαυτό του, να παλεύει για να ζήσει και να κάνει να ζήσουν αυτοί που τον περιτριγυρίζουν, συνήθως τα ανήλικα παιδιά του.

Συνοπτικά, θα λέγαμε ότι οι μονογονεϊκές οικογένειες και κυρίως οι αρχηγοί τους διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο να εκτεθούν στη μοναξιά, να καταφύγουν στην απομόνωση και να δεχτούν την ταμπέλα του κοινωνικού στίγματος. Το μέγαλωμα των παιδιών από τον ένα γονέα, δημιουργεί πρόσθετα βάρη, γιατί αυξάνει τις ευθύνες που έχει γι' αυτά. Ειδικά για τον πατέρα αρχηγό οικογένειας που είναι περισσότερο απροετοίμαστος για το ρόλο του μόνου γονέα, η κοινωνία δεν έχει σχεδόν καμία από τις κοινωνικές υποδομές που έχει για άλλες κατηγορίες μονογονεϊκών οικογενειών. Ο μόνος πατέρας έχει επιπρόσθετα προβλήματα που προσιδιάζουν στο φύλο του και τον παραδοσιακό του ρόλο στην κοινωνία και στην οικογένεια. Επίσης, οι οικογένειες με ένα γονέα αποτελούνται συνήθως - όταν μένουν μόνες τους - από περιορισμένο αριθμό ατόμων που κάνει δύσκολη την κατανομή εργασιών και ρόλων.

Εκτός από τα παραπάνω, οι γονείς είναι υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουν μια σειρά άλλων προβλημάτων, όπως οικονομικά που είναι συνδεδεμένα με την ανεπαρκή επαγγελματική κατάρτιση για πολλούς, προβλήματα στέγης κ.λπ.

Καθώς υφίστανται ψυχολογικές και κοινωνικές πιέσεις και επιθυμώντας να αφιερώσουν περισσότερο από τον ελεύθερο χρόνο τους στα παιδιά τους και λιγότερο στον εαυτό τους, εκτίθενται στην κοινωνική μοναξιά και την ψυχική καταπίεση.

Όμως και τα παιδιά μονογονεϊκών οικογενειών μπορούν να εμφανίσουν μια σειρά ψυχολογικών προβλημάτων που οφείλονται κυρίως στην έλλειψη του

ενός γονέα και για την οποία η πολιτεία πρέπει να μεριμνήσει και να τους εξασφαλίσει ίσες ευκαιρίες στη ζωή.

Οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες έπαψαν να αγνοούν αυτή την κατηγορία οικογενειών και άρχισαν να λαμβάνουν μέτρα προς όφελός τους, μα αυτά δεν επαρκούν και πρέπει να κάνουν πολλά ακόμα.

Παρακάτω αναφέρονται αποσπάσματα από συνεντεύξεις που δείχνουν πως οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών βιώνουν την κατάσταση στην οποία έχουν επέλθει:

" . . . Είναι ψεγάδι η χωρισμένη γυναίκα για την ελληνική κοινωνία. Είναι ένα μείον για αυτήν την κοινωνία, η γυναίκα που ζει μόνη της με τα παιδιά της, η γυναίκα που εργάζεται, αγωνίζεται για να τα μεγαλώσει σωστά. Δεν την αποδέχεται γιατί τόλμησε να μη συμβιβαστεί, να μην δέσει την υπόλοιπη ζωή της με καταστάσεις που θα έφθειραν την ίδια και θα κατέστρεφαν τα παιδιά της . . . "

" . . . θεωρούν πως μια γυναίκα, που καθώς λένε - δεν ήταν άξια να κρατήσει τον άντρα της - δεν είναι ηθική. Δεν έχει φίλους, παρέες, δεν μπορεί να βγει να διασκεδάσει. Σ' αυτή την περίπτωση είναι ανήθικη, δεν είναι τίμια και σωστή. Ξέρουμε πως για τη γειτονιά και για το συγγενικό μας περιβάλλον είμαστε ζωντοχήρες. Δεν έχουμε όνομα, έτσι μας αποκαλούν. Είναι δύσκολο και για σένα την ίδια που ανατράφηκες με αυτή τη νοοτροπία να ξεπεράσεις το στίγμα αυτό. Αν το καταφέρεις τόσο καλύτερα για σένα και το παιδί σου, αν όχι είσαι καταδικασμένη να ζεις με το φόβο της κοινωνικής κατακραυγής . . . "

" . . . Το κοινωνικό κατεστημένο έχει μάθει μόνο να κριτικάρει, αυτό άλλωστε το βολεύει κι ας είμαστε δικά του θύματα. Αυτό που μας πικραίνει περισσότερο δεν είναι η στάση των ανδρών, αλλά των γυναικών που μας βλέπουν ανταγωνιστικά. Εμείς δεν έχουμε αντρός πλάτες κι είμαστε εύκολη λεία, δυστυχώς . . . "

" . . . Είχα μπροστά μου έναν ακούσιο εκβιαστή και έπρεπε να ικανοποιώ τους εκβιασμούς του για να εξαγοράζω την αγάπη του. Γιατί πίστευα ότι ακόμα με αγαπούσε, ή τουλάχιστον ότι έπρεπε να διατηρήσω την αγάπη της για το καλό του παιδιού μου περισσότερο, για να έχει κι αυτή έναν πατέρα.

Μια φορά αρνήθηκα να τη δώσω λεφτά που μου ζητούσε και τότε άνοιξε το αγγελικό στοματάκι της και με γέμισε πίκρα και αηδία λέγοντας: Δεν ωφελεί, ό,τι και να κάνει ένας χωρισμένος πατέρας για το παιδί του, το παιχνίδι το έχει κερδισμένο πάντα η μάνα . . ."

Αυτές και άλλες τόσες διαφορετικές ιστορίες υπάρχουν. Διαφορετικές ίσως στην αφετηρία και εξέλιξη, κοινές, όμως, στην κατάληξη. Γονείς που έτυχε ή αποφάσισαν κάποια στιγμή να αλλάξουν τη ζωή τους, ανυποψίαστοι για το τίμημα, που είναι η μειονεκτική θέση έναντι των οικογενειών που έχουν και τους δυο γονείς.

Ήδη έχουν αναφερθεί οι διευκολύνσεις και οι ειδικές παροχές που η κοινωνία μας τους προσφέρει. Παρακάτω, αναφέρονται ορισμένα ενδεικτικά μέτρα που θα μπορούσαν να μελετηθούν στην χώρα μας, με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης κοινωνικής πολιτικής για μονογονεϊκές οικογένειες. Είναι προτάσεις που προκύπτουν από τη μελέτη βιβλιογραφίας, που αφορά τις μονογονεϊκές οικογένειες, συζητήσεων με κοινωνικούς λειτουργούς που δουλεύουν με μονογονεϊκές οικογένειες και άτυπων συνεντεύξεων με αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών.

1. Πρωταρχικά, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί στη χώρα μας μία ολοκληρωμένη και εκτεταμένη έρευνα από ειδικούς φορείς, π.χ. το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, για τον εντοπισμό των μονογονεϊκών οικογενειών στην Ελλάδα - χωρίς να περιοριστεί στα άτομα που επιδοτούνται από κάποιο φορέα γι' αυτή τους την ιδιότητα, π.χ. τις κοινωνικές υπηρεσίες των Νομαρχιών - αλλά και των ειδικότερων όρων διαβίωσής τους, καθώς και των αναγκών που απορρέουν από αυτούς.

2. Δημιουργία συλλόγων μονογονεϊκών οικογενειών στις πόλεις που θα βρεθεί υψηλός αριθμός γονέων για την άσκηση πίεσης προς την πολιτεία και τη διεκδίκηση δικαιωμάτων για μια ποιότητα ζωής καθώς και για την οικονομική και νομική αυτονομία τους. Να εξουδετερωθεί η απορριπτική στάση του κοινωνικού περιγύρου, με τη σωστή αντιμετώπιση των μονογονεϊκών οικογενειών που, όπως φαίνεται, θα γίνονται όλο και περισσότερες.

3. Η απασχόληση στους συλλόγους κοινωνικών λειτουργών, έχει να κάνει από τη μια με τον εντοπισμό των προβλημάτων των μονογονεϊκών οικογενειών και από την άλλη με τους φορείς της κοινότητας για την πραγμάτωση των αναγκαίων αλλαγών στη ζωή τους.

4. Ριζική αλλαγή του νομικού πλαισίου για την οικογένεια, σημείο στο οποίο συμφωνεί και ο Αγοραστάκης (1994) και η αντικατάστασή του με νέο που θα περιλαμβάνει νομοθετικές ρυθμίσεις για τη μονογονεϊκή οικογένεια σαν ένα νέο είδος οικογένειας.

Ειδικότερα, θα εξασφαλίζεται η προστασία των ανύπαντρων μητέρων και των μόνων γονιών σαν αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών, θα παρέχεται νομική κάλυψη και στους άντρες αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών και θα τους αναγνωρίζεται αυτή τους η ιδιότητα για κοινωνικές παροχές και νομοθετικές ελαφρύνσεις.

5. Στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και εργασίας, να δίνεται προτεραιότητα στους αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών για επαγγελματική κατάρτιση σε σχολές του ΟΑΕΔ ή σε άλλες σχολές, καθώς και σεμινάρια επαγγελματικής επιμόρφωσης πριν αρχίσουν να εργάζονται, για τη διευκόλυνσή τους στην εξεύρεση εργασίας, αφού, έχοντας αποκτήσει προσόντα μπορούν να γίνουν ανταγωνισμοί. Επίσης θα μπορούσε το κράτος να επιχορηγήσει εργοδότες, προκειμένου να προσλαμβάνουν αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών.

6. Στον τομέα της στέγασης, δημιουργία προσωρινών ξενώνων που θα δέχονται πολυπροβληματικές μονογονεϊκές οικογένειες ή οικογένειες που βρίσκονται σε κατάσταση άμεσου κινδύνου. Αυτές, θα φιλοξενούνται εκεί μέχρι να βρεθούν τρόποι χειρισμού και λύσης των προβλημάτων τους. Στα κρατικά οικιστικά προγράμματα να λαμβάνεται υπόψη ότι μερίδα των κατοικιών αυτών θα δίνεται σε μονογονεϊκές οικογένειες με ελάχιστο ενοίκιο και για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Επίσης, να δίνεται προτεραιότητα στη λήψη δανείων για αγορά κατοικίας ή διευκολύνσεις, όπως σε άλλες κατηγορίες ή πολυτέκνους.

7. Όσο αφορά στις οικονομικές ενισχύσεις - παροχές, να αυξηθεί το επίδομα παιδικής προστασίας, γιατί είναι έξω από την τιμαριθμική πραγματικότητα, καθώς και αύξηση του ορίου ηλικίας. Ακόμη, να καθιερωθεί ειδικό οικογενειακό επίδομα που θα δίνεται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε οικογένειας. Σε μονογονεϊκές οικογένειες με ανεπαρκείς πόρους, τα επιδόματα να φτάνουν το ύψος του κατώτερου μισθού του ανειδίκευτου εργάτη, για την εξασφάλιση ενός εισοδήματος.

8. Στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, να παρέχεται δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών που δεν ασκούν επάγγελμα (ανασφάλιστοι) καθώς και στα παιδιά τους.

9. Στις περιπτώσεις μονογονεϊκών οικογενειών από διαζύγιο, έλεγχος από κοινωνικούς λειτουργούς αρμόδιων υπηρεσιών για το αν δίνεται διατροφή στους γονείς που έχουν αναλάβει την επιμέλεια των παιδιών τους καθώς και έλεγχος της καταλληλότητάς τους.

10. Προτεραιότητα εισαγωγής των παιδιών που προέρχονται από μονογονεϊκές οικογένειες σε παιδικούς σταθμούς και γενικά σε ιδρύματα ημερήσιας περίθαλψης, καθώς και αύξηση των ωρών λειτουργίας, ώστε να εξυπηρετούνται οι μόνοι γονείς και κατά τη διάρκεια της απογευματινής τους εργασίας. Επίσης, καλό θα ήταν να αυξηθούν οι προσλήψεις ανδρικού προσωπικού για τα παιδιά που μεγαλώνουν χωρίς πατέρα και επομένως χωρίς αντρικό πρότυπο.

11. Εκτύπωση ενημερωτικών φυλλαδίων από τον ΟΑΕΔ και την κοινωνική πρόνοια που θα χρησιμεύουν σαν οδηγοί των μόνων γονέων. Αυτά θα παρέχουν πληροφορίες για τις υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να αποταθούν. Σε συνδυασμό με την πρόσληψη στις κρατικές κοινωνικές υπηρεσίες του απαραίτητου αριθμού κοινωνικών λειτουργών, που θα ασχολούνται αποκλειστικά με τις μονογονεϊκές οικογένειες, προκειμένου να ανταποκριθούν ουσιαστικά στις ανάγκες του ενδιαφερόμενου πληθυσμού.

Όσο αφορά τις προτάσεις 6, 7 και 10 είναι οι προτάσεις στις οποίες εμπνένουν ιδιαίτερα και τα μέλη του συλλόγου μονογονεϊκών οικογενειών και φαίνεται ότι αποτελούν και τα σοβαρότερα προβλήματά τους.

8. Κακλαμανάκη Ρούλα, Η θέση της Ελληνίδας στην οικογένεια, στην κοινωνία, στην πολιτεία, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1984.
9. Κέντρο Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ", Το παιδί και οι γονείς του σε ειδικές ψυχοκοινωνικές συνθήκες, Πρακτικά σεμιναρίου, Αθήνα 1983.
10. Μάνος Νίκος, Ερμηνευτικό Λεξικό Ψυχιατρικών Όρων, εκδόσεις UNIVERSITY STUDIO PRESS, Θεσ/νίκη 1987.
11. Μαντζιάφου - Κανελλοπούλου Μαρία, Οικογένεια - ιστορική και κοινωνική μελέτη, Αθήνα 1986
12. Μαντζιάφου - Κανελλοπούλου Μαρία, Οικογένειες με ένα γονέα, Αθήνα 1981.
13. Μαντζιάφου - Κανελλοπούλου Μαρία, Η κοινωνική απομόνωση της σύγχρονης οικογένειας, Αθήνα 1986.
14. Μουσούρου Λουκία, Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας, εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα 1983.
15. Μπαρμπαλή Ειρήνη, Μονογονεϊκές οικογένειες στις πόλεις Βόλου και Ρόδου: Μία διερεύνηση του φαινομένου, πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Αθήνας 1990.
16. Νικολαΐδου Μάγδα, Η γυναίκα στην Ελλάδα, δουλειά και χειραφέτηση, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1981.
17. Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων, Κοινωνιολογία Γ' Λυκείου, έκδοση Θ', Αθήνα 1991.

18. Πανουτσοπούλου Κασσιανή, 33 χρόνια κοινωνική λειτουργός, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1977.
19. Πιντέρης Γιώργος, Αντιμετωπίζοντας το χωρισμό, εκδόσεις Θυμάρι, Αθήνα 1982.
20. Πιντέρης Γιώργος, Ερωτας, αγάπη και εξάρτηση, εκδόσεις Θυμάρι, Αθήνα 1993.
21. Σπουδαστήριο Κοινωνιολογίας ΠΑΣΠΕ και ΕΚΚΕ, Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών, γενική εποπτεία Φίλιας Βασίλης, επιμέλεια πρώτου μέρους Παππάς Πέτρος, εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα 1993.
22. Σπυριδάκης Σ., Οικογενειακό δίκαιο, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1993.
23. Σκόδρα Ε., Ψυχολογία της γυναίκας, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1993.
24. Τσαούσης Γ. Δημήτρης, Η κοινωνία του ανθρώπου, εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα 1991.
25. Χουρδάκη Μαρία, Οικογενειακή ψυχολογία, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1982.

ΑΡΘΡΑ

1. Αντωνιάδου Μαρία "Οικογένεια σε χωρισμό", Κοινωνική εργασία, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 1993, τεύχος 31, σελ. 181-186. ✓

2. Γιωσαφάτ Μ., "Οι ανάγκες των παιδιών στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της οικογένειας και της κοινωνίας του σήμερα", Κοινωνική εργασία, Αθήνα 1988, τεύχη 9 και 10.

3. Ζάρναρη Ολγα, "Μορφές κοινωνικοποίησης του παιδιού στην Ελληνική αστική οικογένεια", Εκλογή, Αύγουστος 1979.

4. Μπαρμπαλή Ειρήνη, "Προβλήματα και διέξοδοι για τις μονογονεϊκές οικογένειες των αστικών περιοχών", Εκλογή, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 1993, τεύχος 98, σελ. 198 και εξ. ✓

5. Μπάκα Λουκία, Μπαρούχου Βασιλική, Προστασία της ανύπαντρης μητέρας και του παιδιού της, Εκλογή, Απρίλιος 1986, τεύχος 69, σελ. 49-54.

6. Παπαϊωάννου Καλλιόπη, Η Ελληνική οικογένεια, Κοινωνική εργασία, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 1994, τεύχος 35, σελ. 145-151.

7. Σταυροπούλου Ε., Κουσίδου Τ., Σαχινίδη Μ., Καπλάνη Ι., "Μητρική μονογονεϊκή οικογένεια: οικονομική, κοινωνική και ψυχολογική θεώρηση", Εκλογή, Απρίλιος 1986, τεύχος 69, σελ. 39-48.

8. Σωτηροπούλου Βάσω, "Κοινωνική υπηρεσία προσφύγων ιδρύματος κοιν. εργασίας. Το πρόγραμμα για τις μονογονεϊκές οικογένειες", Κοινωνική εργασία, Αθήνα 1992, τεύχος 26, σελ. 116-120. ✓

B. ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Άννε Λόρε Φον Κόριτζ, Πατέρας, ο νέος ρόλος του άνδρα στην οικογένεια, (μετάφραση Αγγελική Κουναλίκη), εκδόσεις Νότος, Αθήνα 1981.
2. DREIKORS R., Η πρόκληση του γάμου, εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 1987.
3. Fritch - Piscini Ingrid, Οι γονείς χωρίζουν, (μετάφραση Ρούσσο Κυρονός), εκδόσεις Νότος, Αθήνα 1988.
4. Φαλάτσι Οριάννα, Γράμμα σ' ένα παιδί που δεν γεννήθηκε ποτέ, (μετάφραση Κανδρή), εκδόσεις Πάπυρος, Αθήνα 1976.
5. Horney Karen, Η ψυχολογία της γυναίκας, (μετάφραση Μαρίνα Λώμη), εκδόσεις Γλάρος, Αθήνα 1978.
6. ISAMBERT F., Ο ρόλος του πατέρα στην οικογένεια, εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα 1972.
7. Κάφκα Φραντς, Γράμμα στον πατέρα, (μετάφραση Φαίδων Καλαμαράς), εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1987.
8. Κουρτιάν Ανζέλ, Τα τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν (μνήμες από την Μικρασία, 1915-1924), εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα 1980.
9. Μισέλ Α., Κοινωνιολογία της οικογένειας και του γάμου, (μετάφραση Λουκία Μουσούρου), εκδόσεις GUTEMBERG, έκδοση πέμπτη, Αθήνα 1993.
10. Μπρόννεν Μπάρμπαρα, Ελεύθερες μητέρες, εκδόσεις Επιλογή, Θεσ/νίκη 1984.

11. Napier Augustus, Whitaker Carl, Οικογένεια μαζί όμως αλλιώς, εργαστήριο διερεύνησης ανθρώπινων σχέσεων, εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 1987.
12. Parke Ross D., Ο πατέρας, η συμβολή του στη διαμόρφωση του παιδιού, (μετάφραση Άννα Κελεσίδου), εκδόσεις Π. Κουτσούμπος Α.Ε., Αθήνα 1987.
13. Perlman Hellen Haggis, Κοινωνική εργασία με άτομα, μια διεργασία - λύσης προβλημάτων, (μετάφραση Ασπασία Καλούτση), εκδόσεις Ατλαντίς, Αθήνα 1958.
14. Sabray Jacques, Κοινωνιολογία της οικογένειας, από τα βασικά θέματα κοινωνιολογίας και κοινωνιολογικό λεξικό, (μετάφραση οι εκδότες), εκδόσεις Καστανιώτη - Επικαιρότητα, Αθήνα 1988.
15. Τοπάλοβ Κύριλ, Ανύπαντρη μητέρα να είσαι ευλογημένη, (μετάφραση Ελένη Φεγγουδάκη), εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα 1980.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ
ΑΡΧΗΓΟΥΣ ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΩΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ**

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3

ΜΕΤΡΟ 2 : ΑΡΧΗΓΟΙ ΜΟΝΟΓΟΝΕΙΚΩΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ (ΜΓΟ),
ΙΔΙΩΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΕΝΤΑΞΗ - ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΜΓΟ

Α Ι Τ Η Σ Η Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Η Σ

=====

ΓΕΩΓ. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	5
1. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ	6
1.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΕΩΝ 1 Ε.Ο.Π.	6
1.2 ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	7
1.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΕΩΝ 2 ΙΝΕ/ΓΣΕΕ	8
1.2 ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	8
1.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΕΩΝ 3 "Υγιεινή Πόλη"	10
1.2 ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	10
1.3. ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ	11
1.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ.....	12
2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	14
2.1. ΟΜΑΔΑ-ΣΤΟΧΟΣ, ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΧΡΗΣΤΩΝ	14
2.2. ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	16
2.3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	19
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1	22
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2	23
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4	24
2.4. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	28
3.Α ΔΟΜΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (1995)	30
3Α.1 ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ	30
3Α.1.1 ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΠΡΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ...	30
3Α.1.2 ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	30
3Α.1.3 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΕ ΜΗΝΕΣ	30
3.Β ΔΟΜΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (1996)	31
3Β.1 ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ	31

	Σελ.
3B.1. ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ...	" 31
3B.1.1. ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	" 31
3B.1.2. ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΕ ΜΗΝΕΣ	" 31
3.2. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ (ΣΕ ΜΗΝΕΣ, ΕΩΣ 31.12.1995)...	" 32
3.3. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	" 33
3.4.1. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΕΣ-ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	" 37
3.4.2. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	" 40
4. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	" 45
4.1. ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	" 45
4.2. ΓΙΑ ΑΛΛΕΣ ΕΚΤΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	" 48
5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	" 51
5.1. ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΤΑΙΡΩΝ	" 52
5.2. ΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	" 65
5.3. ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΟΥ-ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	" 155

Α/Α ΠΡΟΚΗΡΥΞΗΣ : ΑΠΟΦΑΣΗ 108473/13.5.95-ΦΕΚ 447/Β/22.5.95
ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ 7.6.1995

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ : ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Β ΚΠΣ ΕΤΟΥΣ 1995)

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3 : ΕΝΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΝΤΑΣΗ ΛΟΙΠΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ
ΠΟΥ ΥΦΙΣΤΑΝΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟΣ : ΑΡΧΗΓΟΙ ΜΟΝΟΓΟΝΕΙΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ, (ΜΓΟ)
ΙΔΙΩΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ : ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΕΣ/ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ : ΕΝΤΑΣΗ-ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΜΓΟ

ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΟΥΝ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ (ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ) :

1. ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ (Ε.Ο.Π.)
2. ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ (ΙΝΕ)
3. ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΥΤΟ "ΥΓΙΕΙΣ ΠΟΛΕΙΣ"

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ : Συνολικός αριθμός εξυπηρετούμενων ΜΓΟ σε
κύριες και συνοδευτικές ενέργειες 8.106
Από αυτούς 600 ΜΓΟ θα εκπαιδευτούν.

ΠΟΣΟ ΑΙΤΟΥΜΕΝΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ : 411.500.000

ΠΟΣΟ ΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΕΚΤ : 331.125.000

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΥΠΟΒΑΛΛΕΤΑΙ Η ΑΙΤΗΣΗ :
ΑΠΟ 1.9.1995 ΕΩΣ 31.12.1995

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ :
ΑΠΟ 1.9.1995 ΕΩΣ 31.12.1996

1. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ :

1.1 ΠΙΣΤΟΤΗΤΑ ΦΟΡΕΩΝ : 1

-ΕΠΩΝΥΜΙΑ/ΤΙΤΛΟΣ : ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ (Ε.Ο.Π.)

-ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ:

Ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας στο παρόν ολοκληρωμένο πρόγραμμα θα δραστηριοποιηθεί:

A. Σε κύριες ενέργειες με τις ακόλουθες δράσεις:

1. Επαγγελματικός Προσανατολισμός και τεχνικές ανεύρεσης εργασίας.

2. Προκατάρτιση

3. Ανάπτυξη μηχανισμών πληροφόρησης και τεκμηρίωσης

B. Σε συνοδευτικές ενέργειες με τις ακόλουθες δράσεις:

-Ερευνα-μελέτη πεδίου

-Ανάπτυξη πολλαπλών συστημάτων προστασίας

-Διάδοση-προβολή-διάχυση του προγράμματος

-Αξιολόγηση

Ο Ε.Ο.Π. ιδρύθηκε το 1950, και διεδραμάτισε βασικό ρόλο στη στήριξη του πληθυσμού της υπαίθρου που βγήκε από τον πόλεμο με ελλείψεις, κακουχίες, μειωμένες επαγγελματικές γνώσεις, ανεργία και φτώχεια.

Γενικά ο Ε.Ο.Π. στάθηκε δέπλο στον Έλληνα της υπαίθρου αλλά και άλλων περιοχών τόσο στις δύσκολες μεταπολεμικές εποχές όσο και στη συνέχεια, όπου με κατάλληλη προσαρμογή στις εκάστοτε κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της Χώρας, έγινε ένας ευέλικτος φορέας παροχής πρόνοιας, αλλά και παροχής κοινωνικής και επιμορφωτικής στήριξης, συμβάλλοντας αποτελεσματικά στον τομέα κυρίως της πρόληψης και επομένως της ανάπτυξης.

Η δικτύωση του Ε.Ο.Π. σ' όλο το γεωγραφικό χώρο και η άριστη σχέση μ' όλους τους τοπικούς φορείς και την τοπική αυτοδιοίκηση συνετέλεσε στην επιτυχή παρέμβασή του.

Συγκεκριμένα τα κύρια αντικείμενα δραστηριότητας του Ε.Ο.Π είναι :

1. Προστασία παιδιών από πολυπροβληματικό περιβάλλον κυρίως μέσω 8 Ιδρυμάτων φιλοξενίας (Παιδοπόλεις) και εφαρμογής προγράμματος ανάδοχης φροντίδας. Στα παιδιά αυτά παρέχεται φιλοξενία (σε 24ωρη ή ημερήσια βάση, ευκαιρίας για εκπαίδευση και κατάρτιση και πολύπλευρη στήριξη στα οικογενειακά και ατομικά τους προβλήματα).

2. Στήριξη οικογένειας, κυρίως μέσω των Κέντρων Φροντίδας Οικογένειας (περίπου 300 σε όλη τη Χώρα). Οι δραστηριότητες των Κέντρων είναι ποικίλες προσαρμοζόμενες στις εκάστοτε τοπικές κοινωνικές ανάγκες (ατομική και ομαδική κοινωνική στήριξη, ενημέρωση-ευαισθητοποίηση κοινού, δραστηριότητες επιμόρφωσης και ελεύθερου χρόνου, υπηρεσίες φροντίδας παιδιών-νηπίων κλπ.)

Στο πλαίσιο στήριξης της οικογένειας εντάσσεται και το πρόγραμμα της Οικοτεχνίας ήτοι κατάρτιση και επαγγελματική απασχόληση αγροτισσών (60 Σχολές χειροποίητης Ταπητουργίας Κιλιμοποιίας και καθοδήγηση στο κέντημα, καθώς και σε άλλα χειροτεχνήματα).

-ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ : ΚΡΑΤΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΟ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΟ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

-Δ/ΝΣΗ : ΥΠΑΤΙΑΣ 6-Τ.Θ. 30218 ΑΘΗΝΑ Τ.Κ. : 10032

-ΤΗΛΕΦΩΝΟ : 3250524-9 FAX : 3233650

-ΑΡΜΟΔΙΟ ΠΡΟΣΩΠΟ : ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Κ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ

-ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΛΟΓ/ΣΜΟΥ :

-ΤΡΑΠΕΖΑ : ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΤΕ, ΥΠΟΚ/ΜΑ : ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

-ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ : 146/6171 34 - 62

-ΤΙΤΛΟΣ : ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

-ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ : Συνολικός αριθμός
εξυηηρετούμενων ΜΓΟ σε κύριες και συνοδευτικές ενέργειες
8.106. Από αυτούς 600 ΜΓΟ θα εκπαιδευτούν.

-ΠΟΣΟ ΑΙΤΟΥΜΕΝΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ : 360.500.000

-ΠΟΣΟ ΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΕΚΤ : 270.375.000

-ΠΗΓΕΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ : ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ &
ΕΘΝΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

1.2[1] ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ :

Ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας (Ε.Ο.Π.) από την ένταξη της χώρας μας στην τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα, συμβάλλει στη διαμόρφωση του ενιαίου κοινωνικού ορίζοντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμμετέχοντας ενεργά σε όλα τα προγράμματα που είναι σχετικά με το αντικείμενό του.

Στο διάστημα 1982-1994 ο Ε.Ο.Π. υλοποίησε και συμμετείχε στην υλοποίηση περίπου 200 προγραμμάτων σ'ολόκληρη σχεδόν τη χώρα.

Συγκεκριμένα συνεργάζεται κυρίως με το Ε.Κ.Τ. αλλά και με τα άλλα ταμεία όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο (ΓΕΩΣΑ).

Από το 1985 μέχρι το 1994 συμμετέχει στο Β και Γ Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φτώχειας. Στο Γ Πρόγραμμα ως εταίρος μαζί με άλλους φορείς.

Επίσης μέσα από τα ειδικά προγράμματα (STAR, ΕΤΠΑ Θεσσαλίας κλπ.), στη διετία 1991-1992 υλοποίησε προγράμματα που του επέτρεψαν την δημιουργία αφ'ένός μεν υποδομής πληροφορικής και αφ'ετέρου Τράπεζας Πληροφοριών κοινωνικοπρονοιακού χαρακτήρα πανελλαδικά.

Ακόμη ο Ε.Ο.Π. συμμετείχε στα ειδικά Κοινοτικά Προγράμματα και πρωτοβουλίες (EUROFORM, HORIZON, NOW), με τη συνεργασία διακρατικών και κρατικών εταίρων.

Επίσης ο Ε.Ο.Π. συνεργάστηκε με τις Περιφέρειες και εφήρμοσε προγράμματα με χρηματοδότηση μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Π.Ε.Π.)

Τέλος, ο Ε.Ο.Π. στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες 1995 συμμετέχει με 18 προγράμματα για γυναίκες και παιδιά, καθώς επίσης στα προγράμματα LEONARDO και TELEMATIQUE.

1.1 [2] ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΕΩΝ : 2

-ΕΠΩΝΥΜΙΑ/ΤΙΤΛΟΣ : ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ (ΙΝΕ)

-ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ : ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ-
ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗ-ΠΡΩΘΗΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ συμμετέχει στο παρόν ολοκληρωμένο πρόγραμμα με τις ακόλουθες συνοδευτικές ενέργειες :

- Ανάπτυξη ειδικής εκπαιδευτικής μεθοδολογίας
- Ευαισθητοποίηση στελεχών
- Διάδοση και προβολή του προγράμματος
- Αξιολόγηση

-ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ : ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

-Δ/ΝΣΗ : ΕΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 71Α ΑΘΗΝΑ Τ.Κ. : 106 61

-ΤΗΛΕΦΩΝΟ : 8634511 FAX: 8814398

-ΑΡΜΟΔΙΟ ΠΡΟΣΩΠΟ : ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΓΑΜΒΡΟΣ

-ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΛΟΓ/ΣΜΟΥ :

-ΤΡΑΠΕΖΑ : ΑΤΤΙΚΗΣ ΥΠΟΚ/ΜΑ: (086) ΠΑΤΗΣΙΩΝ 46

-ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ : 37268403

-ΤΙΤΛΟΣ ΛΟΓ/ΣΜΟΥ : ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ

-ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ :

Α. 30 άτομα στελέχη του προγράμματος Ευαισθητοποίηση-
Εκπαίδευση

Β. Ανάπτυξη-Εφαρμογή Ειδικής Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας
για ΜΓΟ

-ΠΟΣΟ ΑΙΤΟΥΜΕΝΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ : 30.000.000

-ΠΟΣΟ ΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΕΚΤ : 22.000.000

-ΠΗΓΕΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ : ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ

1.2. [2] ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ:

Κατά τη διάρκεια του Α Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης, το Ινστιτούτο Εργασίας ανέπτυξε δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης, αξιοποιώντας τα λειτουργικά προγράμματα του ΕΚΤ και τις Κοινωνικές Πρωτοβουλίες.

EUROFORM

1. Εκπαίδευση στελεχών κατάρτισης
 - Developers (σχεδιασμός-management προγραμμάτων)
 - Εκπαιδευτές
2. Κατάρτιση γιατρών και τεχνικών ασφάλειας (Συνεργασία ΣΕΒ-ΕΛΙΝΥΑΕ)
3. Ενέργεια "ΔΗΜΗΤΡΑ"
Κατάρτιση στελεχών για δημιουργία Κέντρου Κατάρτισης και ενεργητικών διακοπών.

NOW

1. Κατάρτιση γυναικών στον τουριστικό τομέα.
2. Κατάρτιση στελεχών και δημιουργία κέντρων εξωσχολικής απασχόλησης παιδιών στις πόλεις Αθήνα, Ελευσίνα, Χαλκίδα, Κατερίνη, Κομοτηνή, σε συνεργασία με τα αντίστοιχα Εργαστικά Κέντρα.

PETRA

Πρόγραμμα ανταλλαγής νέων ανέργων με φορείς της Ιταλίας.

FGRC

1. Ανάπτυξη εκπαιδευτικού πακέτου συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης και παραγωγή οπτικο-ακουστικού εκπαιδευτικού υλικού, ανάπτυξη βάσης δεδομένων στον κλάδο τρόφιμα-ποτά.
2. Έρευνα στον κλάδο μεταποιημένων υγθυρών.
3. NEPTUNE: σε συνεργασία με την UGT Ισπανίας, μελέτη πάνω σε συλλογικές διαπραγματεύσεις σε θέματα συνεχούς Επαγγελματικής Κατάρτισης.
4. Επαγγελματική κατάρτιση και συλλογικές συμβάσεις. Ομάδα μελέτης στελεχών από Ελλάδα-Γαλλία-Πορτογαλία.
5. Συνεργασία με τον Διεπιχειρησιακό Σύνδεσμο σε σειρά προγραμμάτων με κεντρικό άξονα τις βιομηχανικές μεταλλάξεις.
6. Εκπαίδευση στελεχών για διαπραγμάτευση Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας στον τομέα της Κατάρτισης. Συνεργασία με TUC και Πανεπιστήμιο Manchester.

HORIZON

Προγράμματα Κατάρτισης παλινοστούτων Ποντίων, σε συνεργασία με το ΙΝ.Ε. Ανατολ. Μακεδονίας Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, στις πόλεις: Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη, Καβάλα, Δράμα, Σέρρες, Κοζάνη, Γρεβενά, Καστοριά, Βέροια, Κατερίνη.

AFFET

Διακρατικά προγράμματα κατάρτισης και ανταλλαγών στελεχών στους τομείς αερομεταφορών, χρηματοπιστωτικό, τηλεπικοινωνιών, ναυπηγοεπισκευαστικής, τουρισμού, κλπ. και ανταλλαγές εργαζομένων σε πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Πειραματικά προγράμματα Υπουργείου Εργασίας/ΕΚΤ

- Καινοτομικά
- Διακρατικά
- Βελτίωσης Δομών Κατάρτισης
- Ενδοεπιχειρησιακά
- Νέων ανέργων
- Γυναικών

Τα εκπαιδευτικά πακέτα που αναπτύχθηκαν αφορούν ενδεικτικά στην :

- ανάπτυξη σύγχρονων μεθόδων κατάρτισης ενηλίκων
- αξιολόγηση προγραμμάτων κατάρτισης
- μεθοδολογία έρευνας αγοράς εργασίας
- στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη προγραμμάτων
- στο τουριστικό management
- πληροφορική
- ανάλυση - προγραμματισμό - χειρισμό Η/Υ
- παροχή κοινωνικών υπηρεσιών

1.1[3] ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΕΩΝ : 3

-ΕΠΩΝΥΜΙΑ/ΤΙΤΛΟΣ : ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ "ΥΓΙΕΙΣ ΠΟΛΕΙΣ",

-ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ :

Το Εθνικό Δίκτυο Υγιείς Πόλεις στο παρόν ολοκληρωμένο πρόγραμμα θα δραστηριοποιηθεί:

A. Σε κύριες ενέργειες

- Ανάπτυξη μηχανισμών πληροφόρησης και τεκμηρίωσης.

B. Σε συνοδευτικές ενέργειες

- Έρευνα-μελέτη πεδίου εφαρμογής

- Διάδοση-διάχυση-προβολή του προγράμματος

Το Εθνικό Δίκτυο "Υγιείς Πόλεις" έχει ως αντικείμενα δραστηριότητας την προώθηση θεμάτων υγείας, υγιεινής και ασφάλειας στους χώρους εργασίας, βελτίωσης του περιβάλλοντος με σκοπό την παρότρυνση για ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών και των ενδιαφερομένων κοινωνικών φορέων στην εντοπισμό των προβλημάτων και την εξεύρεση λύσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων.

-ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ : ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΗΜΩΝ

-Δ/ΝΣΗ : Γραμματεία-Δήμος Πατρέων Τ.Κ. : 26225
Αγ. Γεωργίου 104

-ΤΗΛΕΦΩΝΟ : (061) 623291-623681 FAX : (061) 623292

-ΑΡΜΟΔΙΟ ΠΡΟΣΩΠΟ : Καθ. Αρης Σιτσούρας-Γενικός Συντονιστής

-ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΛΟΓ/ΣΜΟΥ :

-ΤΡΑΠΕΖΑ : ΚΡΗΤΗΣ

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΠΑΤΡΩΝ

-ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ : 70543842

-ΤΙΤΛΟΣ ΛΟΓ/ΣΜΟΥ : ΟΨΕΩΣ

-ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ :

Συνολικός αριθμός εξυπηρετούμενων ΜΓΟ σε κύριες και συνοδευτικές ενέργειες θ.106.

Από αυτούς 600 ΜΓΟ θα εκπαιδευτούν

-ΠΟΣΟ ΑΙΤΟΥΜΕΝΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ : 14.000.000

-ΠΟΣΟ ΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΕΚΤ : 10.500.000

-ΠΗΓΕΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ : -ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ &
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
-ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ

1.2[3] ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Το Εθνικό Δίκτυο "Υγιείς Πόλεις" από το 1987 συνεργάζεται με το Διεθνές Δίκτυο "Υγιείς Πόλεις" της Παγκοσμίου Οργανώσεως Υγείας και εφαρμόζει προγράμματα με την συνεργασία διακρατικών εταίρων μελών του Διεθνούς Δικτύου "Υγιείς Πόλεις".

1.3. ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ
Ε. Ο. Π.

Όνομ/νο: Αλέξανδρος Οικονόμου Ιδιότητα: Εξειδικευμένο στέ-
λεχος σε Κοινωνικά Προγρ/τα

Δ/νση: Υπατίας 6, Πόλη: Αθήνα, Τ.Κ. 10033

Τηλ.: 3250524 εσωτ. 109, FAX: 3233650

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Όνομ/νο: Β. Παπαδόγαμβρος Ιδιότητα: Διευθύνων Σύμβου-
λος

Δ/νση : Εμ. Μπενάκη 71Α Πόλη: Αθήνα Τ.Κ. : 10581

Τηλ. : 9915119 FAX: 9914399

ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΥΤΟ ΥΓΕΙΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Όνομ/νο: Αρης Σιασούρας Ιδιότητα: Καθηγ. Πανεπιστημίου

Δ/νση: Αγ. Γεωργίου 104 Πόλη: Πάτρα Τ.Κ. : 26225

Τηλ. : 061.623291 FAX: 623292

1.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

1. Οι συμβαλλόμενοι φορείς αναλαμβάνουν την ευθύνη υλοποίησης του προγράμματος όπως προβλέπει η εταιρική σχέση (Σύμφωνο Συνεργασίας επισυνάπτεται).

Ειδικότερα οι συμβαλλόμενοι αναλαμβάνουν τις ακόλουθες κώριες και συνοδευτικές συμπληρωματικές ενέργειες οι οποίες περιγράφονται διεξοδικά στο κεφάλαιο 3-ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ, της παρούσας Αίτησης:

Ε.Ο.Π.

-Δημιουργία Προγράμματος Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Τεχνικών Ανεύρεσης Εργασίας.

-Πολυαξονικό σύστημα προκατάρτισης-Εξειδικευμένης κατάρτισης

Ε.Ο.Π. & Δίκτυο Υγειών Πόλεων

-Ανάπτυξη Μηχανισμών Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης-Συμβουλευτική και Τεχνική υποστήριξη για την τοποθέτηση στην Αγορά Εργασίας.

-Ερευνα-Μελέτη πεδίου και εφαρμογή

Ε.Ο.Π. & Συνεργαζόμενοι Φορείς

-Ανάπτυξη πολλαπλών συστημάτων προστασίας

ΙΝΕ

-Ανάπτυξη-εφαρμογή Ειδικής Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας.

-Ευαισθητοποίηση - στελεχών-εκπαιδευτών

- Ε.Ο.Π., ΙΝΕ/ΓΣΕΕ και Δίκτυο Υγειών Πόλεων

-Διάδοση-προβολή του προγράμματος και ευαισθητοποίηση του κοινού.

-Διοργάνωση Ημερίδας

- Ε.Ο.Π.-ΙΝΕ/ΓΣΕΕ Αξιολόγηση

2. Οι συμβαλλόμενοι φορείς συγκροτούν την Εθνική Συντονιστική Επιτροπή (Ε.Σ.Ε.), η οποία απαρτίζεται από έναν εκπρόσωπο των συμβαλλομένων ως τακτικό μέλος της Ε.Σ.Ε.

3. Η Ε.Σ.Ε. συνεδριάζει τακτικά μία φορά το μήνα ή και συχνότερα όταν κρίνεται αναγκαίο.
4. Η Ε.Σ.Ε. συγκροτεί την ομάδα σχεδιασμού που έχει την επιστημονική ευθύνη για την εκτέλεση του προγράμματος.
5. Οι συμβαλλόμενοι φορείς ορίζουν ως εκπρόσωπό τους και υπεύθυνο φορέα υλοποίησης και οικονομικής διαχείρισης του προγράμματος τον Ε.Ο.Π. ο οποίος :
 - α) Έχει την ευθύνη έναντι του Υπουργείου Εργασίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για τη διαχείριση, την ενημέρωση και τους ελέγχους των ενεργειών.
 - β) Έχει την Προεδρία της Ε.Σ.Ε. με τον εκπρόσωπο που αυτός ορίζει ως τακτικό μέλος της Ε.Σ.Ε. και γίνεται αποδεκτός από τους άλλους συμβαλλόμενους φορείς.
 - γ) Διαβιβάζει προς το Υπουργείο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα δελτία απολογισμού και οποιοδήποτε έγγραφο αφορά τη λειτουργία του προγράμματος και εκπροσωπεί τους άλλους συμβαλλόμενους φορείς στη διακρατική συνεργασία.
 - δ) Έχει την ευθύνη της γενικής τεχνικής διαχείρισης του προγράμματος.
 - ε) Εγκρίνει μετά από πρόταση της Ε.Σ.Ε. τις προσλήψεις του αναγκαίου επιστημονικού, διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού για το πρόγραμμα.
 - στ) Προβλέπει, γενικά, σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για τη καλύτερη λειτουργία του προγράμματος.
 - ζ) Έχει την υποχρέωση να ενημερώνει τους άλλους συμβαλλόμενους φορείς και να διαχέει προς αυτούς όλη την αναγκαία πληροφόρηση για την καλή λειτουργία του προγράμματος.
6. Η Ε.Σ.Ε. συνεργάζεται άμεσα και τακτικά με τις Τοπικές Συντονιστικές Επιτροπές (Τ.Σ.Ε.) που λειτουργούν στις περιοχές υλοποίησης του προγράμματος.
7. Οι Τ.Σ.Ε. απαρτίζονται τόσο από τους κατά τόπους εκπροσώπους των Φορέων-Εθνικών Εταίρων του προγράμματος, όσο και από εκπροσώπους συνεργαζόμενων τοπικών φορέων, και αναλαμβάνουν συνεργατικά την υλοποίηση κύριων και συνοδευτικών/ συμπληρωματικών ενεργειών στις περιοχές τους.
8. Οι Τ.Σ.Ε. παρακολουθούν και καταγράφουν τις τοπικές ιδιαιτερότητες (αγορά εργασίας, παράδοση κλπ.) ενημερώνουν την Ε.Σ.Ε. και εισηγούνται για την διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής.
9. Οι Τ.Σ.Ε. λειτουργούν ευέλικτα, συντονίζονται με την Ε.Σ.Ε. και υλοποιούν τις αποφάσεις της.
10. Οι Τ.Σ.Ε. έχουν την ευθύνη σύνδεσης του προγράμματος με άλλα προγράμματα που υλοποιούνται στις περιοχές του, π.χ. προγράμματα Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής κατάρτισης κλπ.

2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το προτεινόμενο πρόγραμμα φιλοδοξεί να αποτελέσει μια καινοτόμο προσέγγιση. Μια προσέγγιση που να αποτελέσει ένα συνδεδεμένο κύκλο σε ολόκληρο το σύστημα της κοινωνικής πολιτικής που υλοποιείται από τον Ε.Ο.Π. τόσο μέσα από τις υπάρχουσες δομές του (Πανελλαδικά) και των άλλων φορέων κοινωνικής πολιτικής, όσο και των κοινοτικών προγραμμάτων που πρόκειται να υλοποιηθούν (NOW, LEONARDO, TELEMATIQUE κλπ.).

Θα αποτελέσει ένα πρόγραμμα ανεξάρτητο με δικούς του στόχους και συνοχή, που όμως παύρνει υπόψη του τους "εξωγενείς" παράγοντες σε περιφερειακό επίπεδο. Ταυτόχρονα ενσωματώνει τη θετική εμπειρία 10 χρόνων που έχει συσσωρευτεί μέσα από τα προγράμματα της Ε.Ε. όπως Φτώχεια 2, 3 κλπ. Περιλαμβάνει θέσμη πολυδιάστατων και αλληλοσυμπληρούμενων ενεργειών διοικητική και επιστημονική στελέχωση, εταιρική σχέση των φορέων και με την συμμετοχή των ίδιων των χρηστών, με τελικό στόχο την άρση των αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών που οδηγούν στον Κοινωνικό Αποκλεισμό.

2.1. ΟΜΑΔΑ-ΣΤΟΧΟΣ, ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΧΡΗΣΤΩΝ :

Αρχηγού Μονογονεϊκών Οικογενειών, υδώς γυναίκες.

Η ομάδα-στόχος που προτείνεται για τη παρέμβαση είναι μια κατηγορία που υφίσταται την επύδραση πολλών παραγόντων που οδηγούν στον Κοινωνικό Αποκλεισμό, γιατί συνυπάρχουν, περισσότεροι από έναν, απαγορευτικού παράγοντες για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας Δεδομένων του Ε.Ο.Π., καθώς και τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από διάφορους κοινωνικούς φορείς (δήμος, Νομαρχίες) προκύπτει ότι και ο αριθμός είναι μεγαλύτερος από τις σχετικές εκτιμήσεις και ότι κάθε χρόνο έχουμε αριθμητική αύξηση της ομάδας στόχου. Ταυτόχρονα έχουμε επιδείνωση της κοινωνικοοικονομικής τους κατάστασης, λόγω των δύσκολων οικονομικών συνθηκών της αγοράς εργασίας.

Αυτό που βιώνουν (τα μέλη της ομάδας στόχος) είναι η "περιφρακτικότητα" ζωτικών χώρων-εργασίας, εκπαίδευσης, κοινωνικής αλληλεγγύης κλπ.-γι' αυτούς και τα παιδιά τους. (βλ. Πίνακας 1).

Για το μέγεθος του προβλήματος, επισυνάπτεται σχετικός πίνακας ανά περιφέρεια μιας πρώτης καταγραφής.

ΑΡΙΘΜΟΣ : Συνολικός αριθμός εξυπηρετούμενων ΜΓΟ σε κύριες και συνοδευτικές ενέργειες 8.108. Από αυτούς 600 ΜΓΟ θα εκπαιδευτούν.

ΗΛΙΚΙΑ : 18 - 40

ΦΥΛΟ : ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

ΧΡΗΣΤΩΝ : Κατά πλειοψηφία έχουν συμπληρώσει τη βασική εκπαίδευση και μόνον ορισμένες διαθέτουν επαγγελματικά προσόντα και εμπειρία.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΧΡΗΣΤΩΝ:

1. Μακροχρόνια Ανεργία
2. Ανύπαρκτη-ελλιπής εξειδίκευση
3. Χαμηλό κοινωνικοοικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο.
4. Κοινωνικός στιγματισμός

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΤΟΙΣΙΜΟΥ ΟΜΑΔΑΣ-ΣΤΟΧΟΣ (ΜΓΟ)
ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. ΔΥΤΙΚΗ	2. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	3. ΚΡΗΤΗ	4. ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	5. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
Πέραμα Δραπετσώνα Περιστέρι Ν. Ιωνία Καρέας Ταυρός Αγ. Σώστης	Πάτρα 315	Ηράκλειο Λιαίοι 300 41	Δράμα Ξάνθη Κομοτηνή Καβάλα Διδυμότειχο Αλεξανδρ/πολη 328 264 50 322 361 350	Σέρρες Θεσσαλονίκη Βέροια Χαλκιδική Κιλκίς Πέλλα 800 260 450 13 130 362
Σύνολο : 640	Σύνολο : 315	Σύνολο : 341	Σύνολο : 1.675	Σύνολο : 2.015

6. ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	7. ΗΠΕΙΡΟΣ	8. ΘΕΣΣΑΛΙΑ
Γρεβενά Κοζάνη Καστοριά Φλώρινα 122 111 107 365	Ηγουμενίτσα Αρτα Γρεβενά Ιωάννινα 800 170 255 115	Λάρισα Τρίκαλα Βόλος 65 400 610
Σύνολο : 705	Σύνολο : 1.340	Σύνολο : 1.075

ΓΕΝΙΚΟ
ΣΥΝΟΛΟ
ΑΡΙΘΜΟΥ
ΜΟΝΟΤΟΝΕΙΚΩΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ : 8.106

✓ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΧΡΗΣΤΩΝ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ & ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ :

Οι χρήστες στο σύνολό τους είναι εκτός αγοράς εργασίας με τάση αυτοαπομόνωσης για να αποφύγουν τον κοινωνικό στιγματισμό. Επιπλέον λόγω πολλαπλών οικογενειακών υποχρεώσεων αδυνατούν να αποκτήσουν επαγγελματικές δεξιότητες που απαιτούνται για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Ειδικότερα μπορούμε να εισηγηθούμε ότι :

- ✓ 1. Οι ΜΓΟ πλήττονται από μακροχρόνια ανεργία σ' ένα ποσοστό 70%.
- ✓ 2. Σ' ένα μεγάλο ποσοστό, εμπλέκονται σε άτυπες μορφές εργασίας (ευκαιριακές, part-time κλπ.), χωρίς να απολαμβάνουν εργασιακά δικαιώματα (Υγειονομική περίθαλψη, ένσημα κλπ.).
Κατ' αυτόν τον τρόπο, η άτυπη εργασία αποτελεί χώρο κοινωνικό-οικονομικής απόκλισης και μειονεξίας.
- ✓ 3. Φτώχεια. Η πλειοψηφία των ΜΓΟ ζουν στα όρια της φτώχειας και πολλές φορές κάτω απ' αυτά.
- ✓ 4. Προβλήματα στέγασης, στο πέρασμά τους από το ένα οικογενειακό STATUS στο άλλο.
- ✓ 5. Ελλείψη επαρκούς επαγγελματικής κατάρτισης και πρόσβασης στην αγορά εργασίας.
- ✓ 6. Έντονα ψυχοκοινωνικά προβλήματα.
- ✓ 7. Ελλείψη πληροφόρησης για το σύστημα κοινωνικής μέριμνας και συμβουλευτικής σε σχέση με την αγορά εργασίας.
Η απουσία δε επεξεργασμένης και ολοκληρωμένης εθνικής πολιτικής από τους αρμόδιους φορείς οδήγεί ακόμη περαιτέρω στον κοινωνικό τους αποκλεισμό.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΕΡΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ :

Το επίπεδο εξειδίκευσης και εμπειρίας μετά το πέρας του προγράμματος αναμένεται υψηλό, επειδή το ολοκληρωμένο πρόγραμμα με τις κύριες και τις συνοδευτικές ενέργειες του που είναι σχεδιασμένες να συμπληρώνουν και να στηρίζουν τις κύριες (όπως επαγγελματικός προσανατολισμός, Κέντρα Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, συστήματα πολλαπλής προστασίας κλπ.), θα δώσουν την δυνατότητα στους χρήστες να εκμεταλλευτούν όλους τους επαγγελματικούς και κοινωνικούς πόρους που θα τους παρασχεθούν.

2.2. ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ : (βλ. Πύνακας ΙΙ)

Το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί σε 8 περιφέρειες της χώρας και συγκεκριμένα σε 32 περιοχές.

Σημειώνεται ότι στο Νομό Γρεβενών θα διεξαχθεί μόνον η έρευνα-μελέτη πεδίου εφαρμογής, επειδή εξ' αιτίας των πρόσφατων σεισμών στην περιοχή και των ολέθρειων συνεπειών τους δεν είναι δυνατόν εντός του 1995 να αναπτυχθούν και οι άλλες κύριες και συνοδευτικές ενέργειες.

Επίσης στην Αττική θα λειτουργήσουν : Το Εθνικό Κέντρο Μονογονεϊκότητας Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, 5 τοπικά Κέντρα Μονογονεϊκότητας Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης και 5 Τμήματα Κατάρτισης ΜΓΟ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ

ΟΙ 32 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΓΟ

1. ΑΤΤΙΚΗ	ΑΘΗΝΑ ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑ Ν. ΙΩΝΙΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ
2. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΠΑΤΡΑ
3. ΚΡΗΤΗ	ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΛΑΣΙΘΙ
4. ΑΝΑΤΟΛ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	ΚΑΒΑΛΑ ΔΡΑΜΑ ΚΟΜΟΤΗΝΗ ΞΑΝΘΗ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
5. ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΣΕΡΡΕΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑ ΚΙΛΚΙΣ ΕΔΕΣΣΑ ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ
6. ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΚΟΖΑΝΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑ ΓΡΕΒΕΝΑ ΦΛΩΡΙΝΑ
7. ΗΠΕΙΡΟΣ	ΑΡΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ
8. ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΤΡΙΚΑΛΑ ΒΟΛΟΣ ΛΑΡΙΣΑ

1. ΑΤΤΙΚΗ: Αθήνα, Αργυρούπολη, Ηλιοπούλη, Περιστερί, Δραπετσώνα, Ν. Ιωνία.
2. ΑΧΑΪΑ: Πάτρα
3. ΚΡΗΤΗ: Ηράκλειο, Πασύθυ
4. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ: Αλεξανδρούπολη, Δουρμότειχο, Δράμα, Καβάλα, Κομοτηνή, Ξάνθη
5. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: Βέροια, Εδέσσα, Θεσσαλονίκη, Κιλκίς, Πολύγυρος, Σέρρες
6. ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: Γρεβενά, Καστοριά, Κοζάνη, Φλώρινα
7. ΗΠΕΙΡΟΣ: Άρτα, Ηγουμενίτσα, Ιωάννινα, Πρέβεζα
8. ΘΕΣΣΑΛΙΑ: Βόλος, Λάρισα, Τρίκαλα

Η επιλογή των περιούχων έγινε με βάση την ήδη λειτουργία Μονάδων-Υπηρεσιών του Ε.Ο.Π σ' αυτές, προκειμένου να εξασφαλιστούν βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του προγράμματος.

2.3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ :

Ως πολυδιάστατο φαινόμενο ο Κοινωνικός Αποκλεισμός, συνδέεται άρρηκτα και αλληλοεπιδρά, όχι μόνο στην αγορά εργασίας αλλά και σε πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο, με επιπτώσεις κοινωνικής περιθωριοποίησης και αδυναμία πρόσβασης στις κατάλληλες δομές (επαγ/κές, κοινωνικές).

Σχετικές έρευνες έχουν δείξει ότι, αυτό που απολαμβάνουν τα ευεργετήματα-κοινωνικά-οικονομικά-είναι τα άτομα μεσαίου οικονομικού επιπέδου. Για τον λόγο αυτό η συνολική στρατηγική του παρόντος προγράμματος θα πρέπει να περιλαμβάνει :

- α) Παρέμβαση σε πολυδιάστατο επίπεδο
- β) Αλληλοσυμπληρούμενες δράσεις
- γ) Ενέργειες κοινωνικής παρέμβασης προσανατολισμένες προς την βοήθεια της επαγγελματικής αποκατάστασης
- δ) Πολιτική ολοκληρωμένης και σφαιρικής παρέμβασης.

Ετσι το πρόγραμμα προβλέπει την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, προκειμένου να ξεπεραστούν τα υποκειμενικά και αντικειμενικά προσκόματα-φραγμού, των ΜΓΟ, για την κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωσή τους στην ελληνική κοινωνία.

Το πρόγραμμα περιγράφεται ως ολοκληρωμένη παρέμβαση, θα αρχίσει να αναπτύσσεται μέσα στο 1995 και θα ολοκληρωθεί το 1996.

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού το πρόγραμμα θα κινηθεί σε 2 επίπεδα, ήτοι ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ.

Η έννοια του "εθνικού" σημαίνει ότι το πρόγραμμα είναι πανελλαδικής εμβέλειας, εφαρμόζοντας μια στρατηγική ανάπτυξης κοινωνικής πολιτικής με κεντρικούς στόχους και κοινούς άξονες δράσης. Ταυτόχρονα όμως επιτρέπει την εξειδίκευση σε επιμέρους ενέργειες (π.χ. επαγγ. κατάρτιση) ανά ιδιαιτερότητα περιφέρειας.

A. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΘΝΙΚΟ

- α) Ανάδειξη των προβλημάτων των ΜΓΟ
- β) Χάραξη εθνικής κοινωνικής πολιτικής και στρατηγικής αντιμετώπισης. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω διερεύνησης και εντοπισμού των πραγματικών αναγκών, καθώς και των στοιχείων εκείνων που κινητοποιούν το άτομο και διευκολύνουν την πρόσβαση στους χώρους της πληροφόρησης και εργασίας.

Προβλέπεται δε η δημιουργία "Εθνικού Κέντρου Μονογονεϊκότητας Πληροφόρησης και Τακμηρώσης" με στόχους:

1. Προώθηση της έρευνας και εντοπισμός δημογραφικών στοιχείων ΜΓΟ.
2. Δημιουργία εθνικής βάσης δεδομένων.
3. Σύνδεση με ενέργειες που αναπτύσσουν οι Περιφέρειες της χώρας.
4. Ανάπτυξη μηχανισμών πληροφόρησης για εργασιακά και άλλα θέματα.
5. Σύνδεση με άλλα προγράμματα και δίκτυα που στηρίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση (π.χ. Leonardo, NOW, Iris κλπ.).

6. Ευαισθητοποίηση φορέων και στελεχών.
7. Καταπολέμηση των διακρίσεων.
8. Προώθηση της κοινωνικής συνοχής και σύγκλησης προς την ισοτιμία των δύο φύλων.
9. Προώθηση κοινωνικο-νομοθετικών ρυθμίσεων.
10. Προώθηση ενεργειών επαγγελματικού προσανατολισμού, προκατάρτισης, επαγγελματικής κατάρτισης/επανακατάρτισης και συμβουλευτικής για την αγορά εργασίας.

β. ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ

- α) Προώθηση της εθνικής κοινωνικής πολιτικής σε περιφερειακές δομές και εξειδίκευση αυτής.
- β) Ενώ ταυτόχρονα μέσα από το πρόγραμμα (ανάπτυξη δικτύου), θα προωθούνται προς τον α. άξονα, οι ιδιαιτερότητες και οι ανάγκες των ΜΓΟ, όπως αυτές διαμορφώνονται τοπικά, με τελικό σκοπό την χάραξη Εθνικής Κοινωνικής Πολιτικής για την ομάδα στόχο.

Αντιστοίχως προβλέπεται η δημιουργία "τοπικών Κέντρων Μονογονεϊκότητας Πληροφόρησης και Τακμηρύωσης" με στόχους:

- ✓ 1. Εντοπισμός αναγκών-κενών-αδυναμιών, όσον αφορά τις δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης επαγγελματικών προσόντων.
- ✓ 2. Εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού, προκατάρτισης, επανακατάρτισης, τεχνικών ανεύρεσης εργασίας, ανάπτυξης αυτοαπασχόλησης.
3. Ανάπτυξη μηχανισμών πληροφόρησης και στήριξης ένταξης και επανένταξης στην αγορά εργασίας.
4. Σύνδεση με το Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης και Τακμηρύωσης
5. Σύνδεση με άλλα τοπικά και ευρωπαϊκά δίκτυα.
- ✓ 6. Καταπολέμηση των κοινωνικών προκαταλήψεων και στερεοτύπων.
- ✓ 7. Ανάπτυξη των κοινωνικών σχέσεων και δεξιοτήτων και άρση της αυτοαπομόνωσης.
- ✓ 8. Ανάπτυξη-βελτίωση των υπηρεσιών για τις μονογονεϊκές οικογένειες.
9. Άρση των εμποδίων ένταξης και επανένταξης στην αγορά εργασίας.
- ✓ 10. Ανάπτυξη πρόσθετων επαγγελμ. προσόντων και σύνδεσή με Ο.Α.Ε.Δ. για επιδότηση.
- ✓ 11. Βελτίωση της ποιότητας ζωής, μέσω δημιουργίας συλλογικών οργάνων έκφρασης.

Επίσης το πρόγραμμα περιλαμβάνει ενέργειες που αναπτύσσονται παράλληλα και στα 2 επίπεδα.

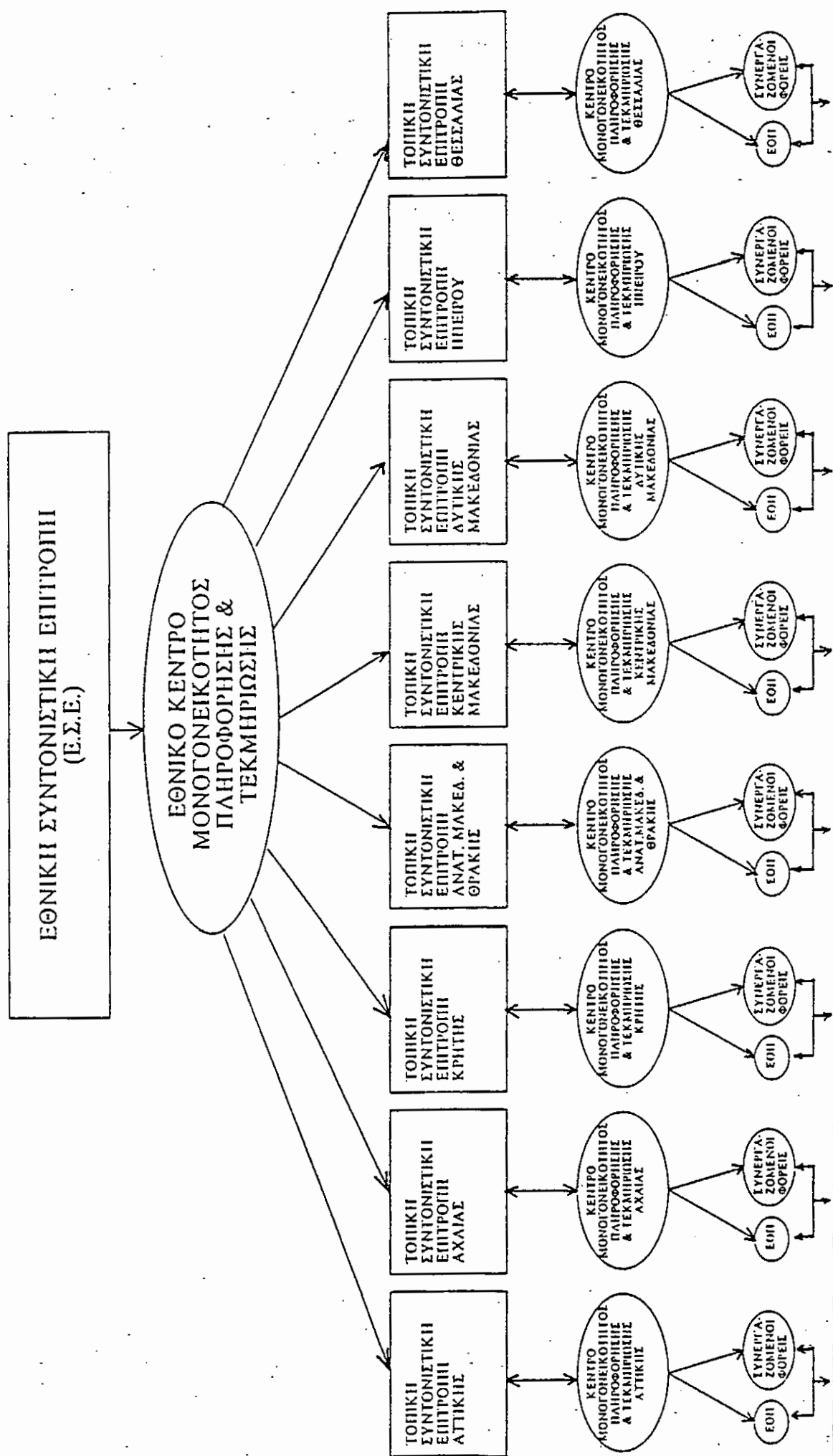
- ✓ Α. Την ανάπτυξη ανά περιφέρεια "πολλαπλών συστημάτων προστασίας" που περιλαμβάνει:
 - ✓ 1. Προγράμματα ημερήσιας απασχόλησης παιδιών με ευέλικτο ωράριο ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες.
 - ✓ 2. Συμβουλευτικές υπηρεσίες για την ψυχοκοινωνική στήριξη της μονογονεϊκής οικογένειας (πολυδιάστατη παρέμβαση).
 - ✓ 3. Ξενώνες προσωρινής φιλοξενίας της μονογονεϊκής οικογένειας σε κρίση (π.χ. σε χώρους των Παιδοπόλεων του Ε.Ο.Π.).

✓ 4. Ανάπτυξη προληπτικών και στηρικτικών προγραμμάτων (π.χ. πολιτιστικά, ψυχαγωγικά κλπ.), για μονογονεϊκές οικογένειες και τα εξαρτώμενα από το μόνο-γενέα άτομα, όπως παιδιά, ηλικιωμένα άτομα, άτομα με ειδικές ανάγκες.

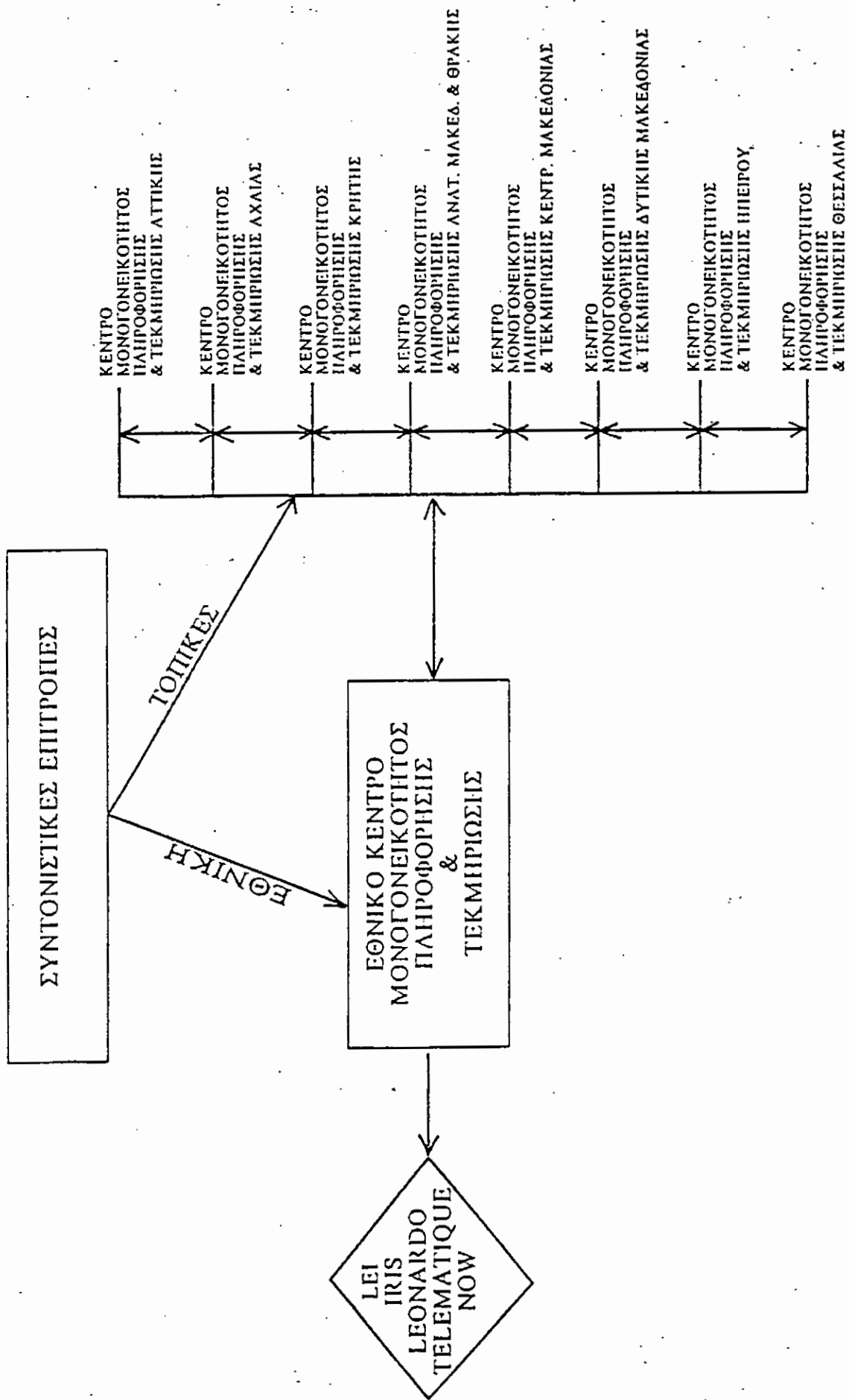
✓ 5. Την ανάπτυξη του επαγγελματικού προσανατολισμού και της επαγγελματικής κατάρτισης. Δηλαδή ανάπτυξη εκπαιδευτικών πακέτων και παιδαγωγικών εργαλείων-μεθόδων σε εθνικό επίπεδο που θα προωθούνται στην Περιφέρεια όπου και θα εξειδικεύονται στην εφαρμογή τους.

Γ. Το όλο πρόγραμμα ΜΓΟ, θα αναπτυχθεί σε δίκτυο που σημαίνει ότι όλες οι Περιφέρειες θα είναι συνδεδεμένες με το Εθνικό Κέντρο ΜΓΟ Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, καθώς και μεταξύ τους, για την προώθηση του προγράμματος, την ανταλλαγή των πληροφοριών και ανάπτυξη νέων στρατηγικών.

Τα ακόλουθα διαγράμματα δείχνουν σχηματικά στην υδραυτιότητα του ολοκληρωμένου προγράμματος και τον τρόπο εφαρμογής τους παράλληλα σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Για λόγους "οικονομίας" ωστόσο τα διαγράμματα δεν παρουσιάζουν και τα 31 Κέντρα Μονογονεϊκότητας Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης και τις 27 Τοπικές Συντονιστικές Επιτροπές.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΙΑΣ
 ΠΟΛΥΑΘΕΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΗΣΗΣ - ΕΞΕΛΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
 ΔΙΚΤΥΑ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΥΠΟΨΗΛΩΝ

ΛΕΙΟΥΡΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΚΑΤΗΧΟΛΕΣΙΗ ΤΟΥ ΛΗΟΚΛΕΙΚΗΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΙΑΣ (Ρ ΚΗ ΕΙΟΥΕ 1993)
 *ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3: ΕΝΤΑΞΗ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΟΜΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΟΝΑΘΗΝ ΠΟΥ ΥΦΙΣΤΑΝΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΙΑΣ
 ΜΕΤΡΟ 2.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΜΟΝΟΓΟΝΕΙΚΟΤΗΤΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ & ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

ΔΙΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ & ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ - ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ & ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

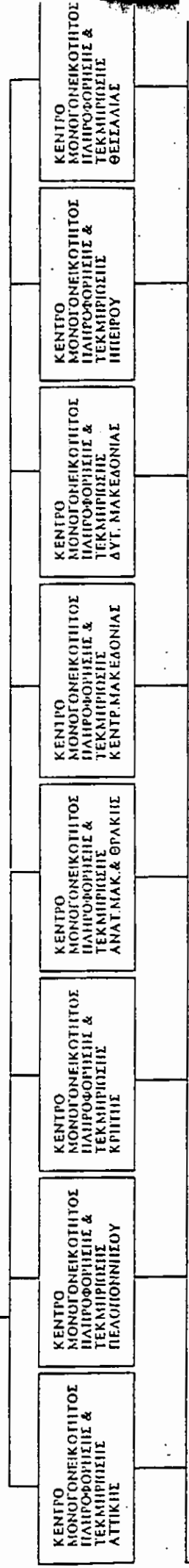
ΕΡΕΥΝΑ - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΔΙΟΥ & ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΗΜΕΡΙΑΣ

ΛΕΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΟΝΟΓΟΝΕΙΚΟΤΗΤΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ & ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

1. Εντοπισμός αναγκών-κενών-αδυναμιών, όσον αφορά τις δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης και υλοποίησης επαγγελματικών προσόντων
2. Εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού, προκάρτισης, επανακατάρτισης, τεχνικών ανεύρεσης εργασίας, ανάπτυξης αυτοαπασχόλησης
3. Ανάπτυξη μηχανισμών πληροφόρησης και στήριξης ένταξης και επανένταξης στην αγορά εργασίας
4. Σύνδεση με το εθνικό κέντρο τεκμηρίωσης
5. Σύνδεση με άλλα τοπικά και ευρωπαϊκά δίκτυα
6. Κατακόλιση των κοινωνικών προκαταλήψεων και στερεοτύπων
7. Ανάπτυξη των κοινωνικών σχέσεων και δεξιοτήτων και άρση της αυτοαπομόνωσης
8. Ανάπτυξη - βελτίωση των υπηρεσιών για τις μονογονεϊκές οικογένειες
9. Άρση των εμποδίων ένταξης και επανένταξης στην αγορά εργασίας
10. Ανάπτυξη πρόσθετων επαγγελμ. προσόντων και σύνδεση με Ο.Α.Ε.Δ. για επιδότηση
11. Βελτίωση της ποιότητας ζωής, μέσω δημιουργίας συλλογικών οργάνων έκφρασης

Περιγραφή έρευνας-Μελέτης πεδίου και εφαρμογής μονογονεϊκών οικογενειών

Η κοινωνική έρευνα των αναγκών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες με έναν γονέα μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους.

Από την στιγμή που έχουν εντοπισθεί ποιες είναι αυτές οι οικογένειες (συνολικός αριθμός, ονόματα, τα οποία επισυνάπτονται) είναι σχετικά εύκολο να προσεγγισθούν μέσω συνεντεύξεων "βόθους"- "in depth family case-studies".

Για το σκοπό αυτό θα χρειαστεί ένα αναλυτικό ερωτηματολόγιο σχεδιασμένο σε ενότητες που να καλύπτουν περιοχές όπως οικογένεια-εργασία, οικογένεια-σχολείο, οικογένεια και παιδιά στην εφηβεία, οικογένεια-ρόλοι, δικαιώματα, υποχρεώσεις, οικογένεια και περιθωριοποίηση κλπ.

Η έρευνα θα στοχεύει στην κατανόηση των χαρακτηριστικών που έχουν και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μονογονεϊκές οικογένειες. Τους παράγοντες που επιβαρύνουν ή ευνοούν την ποιότητα ζωής τους και τέλος στα κεντρικά κάποιων πολιτικών και μέτρων που θα στηρίξουν τα μέλη αυτών των οικογενειών.

Τα αποτελέσματα θα γίνει προσπάθεια να γνωστοποιηθούν ευρύτερα μέσω των Μ.Μ.Ε. και της προτεινόμενης ημερίδας, ώστε να έχουμε τις απαραίτητες θεσμικές αλλαγές.

Τέλος, να σημειωθεί ότι η έρευνα θα ανέπτυξαι σε περιφερειακό επίπεδο για να αναδειχθούν οι τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες, ενώ η επεξεργασία και η ανάλυση των στοιχείων, καθώς και η εξαγωγή των συμπερασμάτων θα διεξαχθεί σε κεντρικό επίπεδο.

Πολυαξονικό Σύστημα Επανελεμιατικής Προκατάρτισης-Εξειδικευμένης Κατάρτισης

Το πολυαξονικό σύστημα κατάρτισης περιλαμβάνει δράσεις ολόκληρο το χρονικό διάστημα που αφορά το ολοκληρωμένο πρόγραμμα (1.9.95-31.12.96).

Στο χρονικό διάστημα για το οποίο υποβάλλεται η αίτηση (1.9.95-31.12.96) θα πραγματοποιηθούν ενέργειες επαγγελματικού προσανατολισμού, προκατάρτισης και συμβουλευτικής για την αγορά εργασίας και κατά περιοχή ενέργειες ανάπτυξης βασικών επαγγελματικών δεξιοτήτων ανάλογα με το επίπεδο αναγκών και ιδιαιτεροτήτων των χρηστών.

Σκοπός-στόχοι της ενέργειας προκατάρτισης-κατάρτισης

Πρόθεση του σεμιναρίου είναι να προσεγγίσει θέματα που άπτονται στην παροχή συμπληρωματικής γνώσης προς την ομάδα στόχο (ΜΓΟ).

Σκοπός της ενέργειας είναι τα άτομα της ομάδας στόχο, να γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικά στον εργασιακό χώρο, διεκδικώντας, σε μια ισοτιμη βάση πλέον, μια θέση στην αγορά εργασίας.

Η ανάγκη αυτή προκύπτει από τον λόγο ότι η οργάνωση της οικονομίας και κατ'επέκταση της κοινωνίας μας βρίσκεται σε μια φάση επαναπροσδιορισμού της. Η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία, έχει ήδη επιφέρει ταχύτατες μεταβολές στις φάσεις παραγωγής και στις συνθήκες

της εργασίας. Οι αλλαγές αυτές επιφέρουν και ταχύτετες μεταβολές στο εργασιακό κοινωνικό και πολιτιστικό θεσμικό πλαίσιο. Αυτά που ίσχυαν χθες δεν ισχύουν σήμερα και τα σημερινά ιδίως δεν θα ισχύουν αύριο.

Μια "δυνα βίου κατάρτιση" κρίνεται πλέον άκρως αναγκαία για την συνεχή προσαρμογή του ατόμου στην μεταβαλλόμενη κοινωνία μας και την αποφυγή του αποκλεισμού.

Το πολυαξονικό σύστημα προκατάρτισης-κατάρτισης αποτελεί ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα και είναι έτσι διαμορφωμένο ώστε να προσαρμόζεται κάθε φορά σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε ατόμου αλλά και της ομάδας-στόχου ανά Περιφέρεια.

Περιεχόμενο αναδειχθέν προκατάρτισης-κατάρτισης

1. Αλφαριθμητικός-συμπλήρωση βασικής εκπαίδευσης, (εξάλειψη λειτουργικού αναλφαριθμητισμού).
2. Στοιχεία για το θεσμικό κοινωνικό πλαίσιο (κοινωνικές παροχές, αξιοποίηση πόρων, κοινωνία και τεχνολογία: H/Y-Multi-media).
3. Στοιχεία για πολιτιστικό πλαίσιο (Τέχνες, Μουσεία κλπ.)
4. Στοιχεία για το Νομοθετικό πλαίσιο (Δικαιώματα-Υποχρεώσεις, Συνταγματικό Δίκαιο, Οικογενειακό Δίκαιο, Εργασιακό Δίκαιο, Συμβάσεις για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, του Παίδος κλπ.)
5. Αγωγή Υγείας
6. Τεχνικές ανεύρεσης εργασίας
7. Μορφές αυτοοργάνωσης-αυτοαπασχόλησης (Management, Marketing, Χρηματοοικονομικά).

Συνέργεια με άλλα προγράμματα

Επειδή η βασική φιλοσοφία του "Πολυαξονικού Συστήματος" είναι η δημιουργία εξατομικευμένου πλάνου κατάρτισης και η συμπλήρωση βασικών γνώσεων, θα συνδέεται άρρηκτα με άλλα λειτουργικά προγράμματα με στόχο:

1. Αποφυγή επαναληπτικών προγραμμάτων κατάρτισης
2. Εκμετάλλευση πόρων για συμπλήρωση τεχνογνωσίας
3. Παροχή συμπληρωματικών γνώσεων στα άτομα της ομάδας στόχου ΜΓΟ που έχουν παρακολουθήσει, ή θα παρακολουθήσουν στο μέλλον προγράμματα κατάρτισης.
4. Συνέργεια μ' άλλα λειτουργικά προγράμματα όπως των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών (ο Ε.Ο.Π. σαν Εθνικός Φορέας έχει ήδη υποβάλει προτάσεις για τις περισσότερες Περιφέρειες), καθώς επίσης και στα προγράμματα Συνεχιζόμενης Κατάρτισης.
5. Συνέργεια με προγράμματα ανάπτυξης εκπαιδευτικών πακέτων κατάρτισης όπως το Leonardo διακρατικής συνεργασίας (υποβολή 4 προγραμμάτων).

Στο χρονικό διάστημα 1.1.95 - 31.12.96, με βάση τα πρώτα διαρευνητικά στοιχεία από περιοχές εφαρμογής του προγράμματος, που αφορούν τόσο τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και ανάγκες των χρηστών, όσο και την σημερινή κατάσταση της τοπικής αγοράς εργασίας διατυπώθηκαν προτάσεις για ενέργειες εξειδικευμένης κατάρτισης στους ακόλουθους τομείς :

Περιοχή Αττικής :

Σχεδιαστές ενδυμάτων.

Περιοχή Αχαΐας :

Τουριστικό ένδυμα, επιμόρφωση στον κλάδο τροφίμων-ποτών, εκπαίδευση ως βοηθός Μητέρων (baby-sitters), Νοσηλεία ατόμων με ειδικές ανάγκες, Μηχανογραφημένη Λογιστική.

Περιοχή Ανατολ. Μακεδονίας-Θράκης :

εκπαίδευση στους Η/Υ, Τυποποίηση αγροτικών προϊόντων Κοπτική-Ραπτική, κατάρτιση για την δημιουργία συνεταιρισμού καθαριότητας.

Περιοχή Κεντρικής Μακεδονίας :

Πληροφορική, παραδοσιακό κέντημα, αγγειοπλαστική, κεραμική, μπατόκ, κηροπλαστική, επεξεργασία δέρματος, μεταλλικά εκμαγεία, υποδοχή και εξυπηρέτηση τουρισμού, κοινωνικός βοηθός.

Περιοχή Δυτικής Μακεδονίας :

Ανθοκομία - καλλιέργεια καλωπιστικών φυτών -ξανθουλών, Αγροτουρισμούς, Οργάνωση-διαχείριση Αγροτουριστικών Συνεταιρισμών, Επιχείρηση Τροφοδοσίας και Ανάληψης Δεξιόσεων.

Περιοχή Ηπείρου :

Ταπητουργία και κεντήματα χειρός, Λευκοξύτινο Κέντημα.

Περιοχή Θεσσαλίας :

Βιομηχανικό πατρόν, ειδικότητα κοπτοράπτη, Γαζωτική, Ξαχεροπλαστική, Αρτοποιία, Κοινωνικός βοηθός.

2.4. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ :

Σκοπός του προγράμματος είναι μέσω των κυρίων και συνοδευτικών ενεργειών να αναπτύξει ανατρεπτικές πολιτικές των συνθηκών αποκλεισμού των ΜΓΟ και όχι απλώς "επουλωτικές" των αποτελεσμάτων τους.

Στόχος του προγράμματος είναι να κινηθεί ταυτόχρονα σε εθνικό και περιφερειακό-τοπικό επίπεδο, ώστε μέσα από την διαπλοκή τους και την πολυδιάστατη προσέγγιση τα προβλήματα των ΜΓΟ να αναδειχθούν και να οδηγηθούμε στην αντιμετώπισή τους με συγκεκριμένες πολιτικές.

Ειδικότερα το προτεινόμενο μέτρο αποσκοπεί στην δημιουργία και εδραίωση των κατάλληλων όρων (οικονομικών δράσεων και υπηρεσιών) για:

- . Άρση των αρνητικών συνεπειών της μονογονεϊκότητας, ειδικότερα σε αναφορά με την τοποθέτηση στην αγορά εργασίας.
- . Αύξηση στην συμμετοχή των μόνων-γονέων στην αγορά εργασίας.
- . Βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.
- . Βελτίωση της ποιότητας της απασχόλησης και διεύρυνση των τομέων απασχόλησης των μόνων - γονέων.
- . Μείωση των εμποδίων ένταξης και επανένταξης των μόνων - γονέων στην αγορά εργασίας (Μέσω της αναρμόνισης της οικονομικής και εργασιακής ζωής, η οποία θα είναι τέτοια που θα αφήνει περιθώρια για ατομικές επιλογές στον μονο-γονέα).
- . Αποδοχή της μονογονεϊκής οικογένειας ως εναλλακτικής και αποδεκτής μορφής διαβίωσης με παράλληλη ενδύχωση της αυτογνωσίας, αυτοπεποίθησης και ικανότητας επίλυσης προβλημάτων των αρχηγών ΜΓΟ
- . Καταπολέμηση των στερεοτύπων, αλλαγή στάσεων στο συγγενικό περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία σε συνδυασμό με την παράλληλη ενδύχωση της ταυτότητας των μόνων - γονέων και της αυτοεκτίμησής τους.

Αναλυτικότερα οι στόχοι ανά ενέργεια είναι :

1. Για την έρευνα-μελέτη πεδίου και εφαρμογής:
 - α) Η διάγνωση σε βάθος των ουσιαστικών προβλημάτων των ΜΓΟ
 - β) Η ανάδειξη με επιστημονικό τρόπο και συσχέτιση των προβλημάτων των ΜΓΟ τόσο μεταξύ τους, όσο και με τα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας.
2. Για την προκατάρτιση :
 - α) Η αναβάθμιση των δεξιοτήτων μέσω συμπλήρωσης βασικών θεωρητικών γνώσεων.
 - β) Η ανάπτυξη ικανότητας επίλυσης εργασιακών προβλημάτων και η προσαρμογή σε μεταβαλλόμενες συνθήκες.
 - γ) Η ανάπτυξη ικανότητας λήψης σωστών αποφάσεων.

3. Για τα Κέντρα Μονογονεϊκότητας Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης που κινούνται σε 2 επίπεδα εθνικό και περιφερειακό.
 - α) Η ανάδειξη των προβλημάτων των ΜΓΟ από τοπικό επίπεδο σε εθνικό.
 - β) Η προώθηση εθνικής κοινωνικής πολιτικής για τις ΜΓΟ.
 - γ) Η παροχή τεχνογνωσίας-βοήθειας από το Κέντρο, προς την Περιφέρεια.
 - δ) Η ανάπτυξη διαλόγου ανάμεσα στο Κέντρο και την Περιφέρεια και αντιστρόφως.

4. Για την ανάπτυξη των "Πολλαπλών Συστημάτων Προστασίας":
 - α) Η διάδοση μορφών προστασίας για τα μέλη των ΜΓΟ.
 - β) Η διευκόλυνση για την έξοδο των ΜΓΟ προς την αγορά εργασίας.
 - γ) Η βελτίωση και αξιοποίηση των υαρχουσών ζομών.

5. Για την αξιολόγηση και τις ενέργειες διέχυσης του προτεινόμενου προγράμματος.

Οι βάσεις για μια ορθολογική επιστημονική προσέγγιση της ομάδας-στόχος, για μια ολοκληρωμένη παρέμβαση.

ΔΟΜΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

3.1 ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΥΠΟΒΑΛΛΕΤΑΙ Η ΑΙΤΗΣΗ από 01.09.95 έως 31.12.95

3.1.1. ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΣΗ, ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

ΕΙΔΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ	ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ ΛΗΞΗ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ (ΜΗΝΕΣ)	ΚΟΣΤΟΣ/ΕΝΕΡΓΕΙΑ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤ/ΛΙΣΜΟΥ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	Ε.Ο.Π.	ΑΠΟ 1/10/95 ΜΕΧΡΙ 31/12/95	3 ΜΗΝΕΣ	10.000.000
ΠΟΛΥΑΞΟΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΣΗΣ - ΕΞΕΔΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΡΤΣΗΣ	Ε.Ο.Π.	ΑΠΟ 1/10/95 ΜΕΧΡΙ 30/11/95	2 ΜΗΝΕΣ	270.000.000
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΗΧ/ΣΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ & ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ - ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ & ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	Ε.Ο.Π. "ΥΓΙΕΙΣ ΠΟΛΕΙΣ"	ΑΠΟ 1/11/95 ΜΕΧΡΙ 31/12/95	2 ΜΗΝΕΣ	36.500.000 10.000.000
ΣΥΝΟΛΟ				326.500.000

3.1.2. ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

ΕΙΔΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ	ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ ΛΗΞΗ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ (ΜΗΝΕΣ)	ΚΟΣΤΟΣ/ΕΝΕΡΓΕΙΑ
ΕΡΕΥΝΑ-ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΔΙΟΥ & ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	Ε.Ο.Π. "ΥΓΙΕΙΣ ΠΟΛΕΙΣ"	ΑΠΟ 1/10/95 ΜΕΧΡΙ 31/12/95	3 ΜΗΝΕΣ	7.000.000 3.000.000
ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΙΔΙΚ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ	ΙΝΕ	ΑΠΟ 1/9/95 ΜΕΧΡΙ 30/9/95	1 ΜΗΝΑΣ	20.000.000
ΕΥΑΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΕΛΕΧΩΝ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ	ΙΝΕ	ΑΠΟ 1/10/95 ΜΕΧΡΙ 15/12/95	2 1/2 ΜΗΝΕΣ	10.000.000
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΟΛΛΑΠΛΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ *	Ε.Ο.Π., & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/10/95 ΜΕΧΡΙ 31/12/95	3 ΜΗΝΕΣ	30.000.000
ΜΕΡΙΔΑ - ΔΙΔΟΣΗ ΡΟΒΟΛΗ ΡΟΓ/ΤΟΣ	Ε.Ο.Π. ΙΝΕ "Υγιείς Πόλεις"	15/12/95	1 ΗΜΕΡΑ	1.000.000 1.000.000 1.000.000
ΕΠΙΟΛΟΓΗΣΗ	Ε.Ο.Π. ΙΝΕ			6.000.000 6.000.000
ΣΥΝΟΛΟ				85.000.000

Ημερ/στας Φροντίδας Παιδιών, Συμβουλ. Υπηρεσίες, Κέντρα Φιλοξενίας ΜΓΟ.

3Α.1.3 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΕ ΜΗΝΕΣ : 4 μήνες

3. Β. ΔΟΜΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ :

3.1. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ από 01.01.96 έως 31.12.96

3.1.1. ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Α/Α	ΕΙΔΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ	ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ ΛΗΞΗ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ (ΜΗΝΕΣ)	ΚΟΣΤΟΣ/ΕΝΕΡΓΕΙΑ
1.	ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΟΥ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΕΤΑΙ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Ε.Ο.Π. & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/1/96 ΜΕΧΡΙ 31/5/96	5 ΜΗΝΕΣ	400.000.000
2.	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ	Ε.Ο.Π. & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/1/96 ΜΕΧΡΙ 31/12/96	12 ΜΗΝΕΣ	50.000.000
3.	ΚΕΝΤΡΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	Ε.Ο.Π. & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/1/96 ΜΕΧΡΙ 31/12/96	12 ΜΗΝΕΣ	40.000.000
4.	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	Ε.Ο.Π. & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/1/96 ΜΕΧΡΙ 31/12/96	12 ΜΗΝΕΣ	10.000.000
ΣΥΝΟΛΟ					500.000.000

3.1.2. ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Α/Α	ΕΙΔΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ	ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ ΛΗΞΗ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ (ΜΗΝΕΣ)	ΚΟΣΤΟΣ/ΕΝΕΡΓΕΙΑ
1.	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ	Ε.Ο.Π. & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/1/96 ΜΕΧΡΙ 30/4/96	4 ΜΗΝΕΣ	5.000.000
2.	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΕΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ	Ε.Ο.Π. & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/1/96 ΜΕΧΡΙ 30/5/96	5 ΜΗΝΕΣ	123.000.000
3.	ΔΙΚΤΥΑ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΗΣ	Ε.Ο.Π. & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/1/96 ΜΕΧΡΙ 31/12/96	12 ΜΗΝΕΣ	5.000.000
4.	ΔΙΑΔΟΣΗ - ΔΙΑΧΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜ/ΤΟΣ	Ε.Ο.Π. & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/1/96 ΜΕΧΡΙ 31/12/96	12 ΜΗΝΕΣ	5.000.000
5.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Ε.Ο.Π. & ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΟ 1/1/96 ΜΕΧΡΙ 31/12/96	12 ΜΗΝΕΣ	12.000.000
ΣΥΝΟΛΟ					150.000.000

3.1.3. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΕ ΜΗΝΕΣ : 12 μήνες

3.3. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

- ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ:
- ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: 26
- ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ: Ανάπτυξη βασικών επαγγελματικών δεξιοτήτων και συμπλήρωση
- ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΕ ΩΡΕΣ: 6.000
- ΩΡΙΑΙΟ ΚΟΣΤΟΣ/ΑΤΟΜΟ: 2.250
- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ/ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ/ΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ	ΘΕΩΡΙΑ	ΠΡΑΞΗ	ΚΟΣΤΟΣ
ΑΤΤΙΚΗΣ	100	150	50	45.000.000
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	-	-	-	-
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	-	-	-	-
ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	120	"	"	54.000.000
ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	60	"	"	27.000.000
ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	120	"	"	54.000.000
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	60	"	"	27.000.000
ΗΠΕΙΡΟΥ	80	"	"	36.000.000
ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ	20	"	"	9.000.000
ΚΡΗΤΗΣ	40	"	"	18.000.000
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	-	-	-	-
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	-	-	-	-
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	-	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ				270.000.000

Τρόπος παρουσίασης

Η παρουσίαση θα γίνει σε μορφή θεματικών ενότητων (σεμιναρίων). Αυτό σημαίνει ότι είναι υποχρεωτική η ολοκλήρωση κάθε σεμιναρίου για να αρχίσει το επόμενο.

Η παρουσίαση των εκπαιδευτικών ενότητων θα πραγματοποιηθεί με τους εξής τρόπους :

- α) Θεωρητικές εισηγήσεις.
- β) Εργαστήρια εμπειρικής προσομοίωσης
- γ) Εφαρμογή αναλλακτικών εκπαιδευτικών μεθόδων μέσω Multi-media και σύνδεση με άλλα προγράμματα εκπαίδευσης-κατάρτισης π.χ. LEONARDO.

Μέθοδοι εκπαίδευσης που θα χρησιμοποιηθούν

Η μέθοδος εκπαίδευσης βασίζεται στην συμμετοχική εκπαίδευση που όπως προαναφέρεται συνδυάζει αναλλαγές θεωρίας και πρακτικής προσομοίωσης. Στα πλαίσια της συμμετοχικής εκπαίδευσης, οι από μέρους μέθοδοι που χρησιμοποιούνται είναι:

- Διαλογική συζήτηση
- Καταγυσμός ιδεών
- Ομαδικές εργασίες

Τρόπος αξιολόγησης νοσητών εξετάσεων

Μετά την ολοκλήρωση κάθε ενότητας οι καταρτιζόμενοι με την εποπτεία και ευθύνη των εκπαιδευτών θα παραδίδουν ολιγοσέλιδη εργασία με αντικείμενο συναφές με την ύλη της διδασκομένης ενότητας.

Περιεχόμενο προγράμματος προκατάστασης-κατάρτισης

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Ω Ρ Ε Σ

ΘΕΩΡΙΑ ΠΡΑΞΗ

1. Αλφαριθμητισμός-συμπλήρωση βασικής, εκπαίδευσης (εξάλειψη λειτουργικού αναλφαριθμητισμού).	20		
2. Στοιχεία για το θεσμικό κοινωνικό πλαίσιο	20		
-κοινωνικές παροχές	5		
-αξιοποίηση πόρων	5		
-κοινωνία και τεχνολογία Η/Υ Multi-media	10		
3. Στοιχεία για πολιτιστικό πλαίσιο	10		
-επίδραση της οικονομίας	4		
-επιχειρήσεις και τέχνη	4		
-πολυπολιτισμική κοινωνία	2		
4. Στοιχεία για το Νομοθετικό πλαίσιο	20		
-Δικαιώματα	3		
-Υποχρεώσεις	3		
-Οικογενειακό δίκαιο	2		
-Εργασιακό δίκαιο	2		
-Συμβάσεις	5		
-Επιχειρήσεις (ατομικές-συλλογικές)	5		
5. Υγεία και επιχειρήσεις	5		
6. Τεχνικές ανεύρεσης εργασίας	10	10	

7. Μορφές αυτοοργάνωσης-αυτοεπασχόλησης	20	
-Management	5	
-Marketing	5	
-Χρηματοοικονομικά προϊόντα	4	15
-Οργάνωση επιχειρήσεων	2	
-Ατομικές	2	
-Συλλογικές	2	
8. Λογιστικά οικονομικά στοιχεία	20	
-Οικογενειακά	5	20
-Ατομικών επιχειρήσεων	5	
-Συλλογικών επιχειρήσεων	5	
-Τομολογιακή Πολιτική	5	
9. Διερεύνηση-έρευνα αγοράς	15	5
Αξιοποίηση πόρων		
10. Δημόσιες σχέσεις	10	
Ατομική ζωή και εργασιακό πλαίσιο		
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	100	50

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΗΜΕΡΕΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
1	2.10 έως 5.10	4	ΘΕΩΡΙΑ
2	6.10 έως 11.10	4	"
3	12.10 έως 17.10	4	"
4	18.10 έως 25.10	5	"
5	26.10 έως 1.11	3	"
6	2.11 έως 6.11	3	"
7	7.11 έως 13.11	5	"
8	14.11 έως 20.11	5	ΘΕΩΡΙΑ-ΠΡΑΞΗ
9	21.11 έως 23.11	3	ΠΡΑΞΗ
10	24.11 έως 29.11	4	"

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΗΜΕΡΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΗΜΕΡΩΝ
1	1 - 4 ημέρες	(4)
2	5 - 9 "	(4)
3	10 -14 "	(4)
4	15 -20 "	(5)
5	21 -23 "	(3)
6	24 -26 "	(3)
7	27 -31 "	(5)
8	32 -37 "	(5)
9	38 -40 "	(3)
10	41 -40 "	(4)
Σ Υ Ν Ο Ω Ο		40 ημέρες

3.4.1. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΕΣ-ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Βαθύτερες αλλαγές έχουν προκύψει στις οικογενειακές δομές τις τελευταίες δεκαετίες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από παράταση του μέσου όρου ζωής, αύξηση της αναλογίας διαζυγίων, διάδοση του μοντέλου οικογένειας με ένα γονέα, και άλλων μορφών κοινής ζωής όπως η συμβίωση, εξέλιξη του ρόλου της γυναίκας κλπ.

Μια μορφή οικογενειακής δομής που παρουσιάζεται όλο και συχνότερα είναι οι μονογονεϊκές οικογένειες.

Οι μονογονεϊκές οικογένειες σχηματίζονται από το θάνατο ενός εκ των συζύγων, το διαζύγιο, την διάσταση, την εγκατάλειψη, ή την απόφαση των συζύγων να ζουν χωριστά.

Αυτές οι οικογένειες διαφέρουν σημαντικά ως προς τις οικονομικές τους συνθήκες, αλλά συνήθως έχουν πολύ περιορισμένους πόρους σε σχέση με τις οικογένειες των δύο γονέων.

Επικεφαλής των μονογονεϊκών οικογενειών συνήθως είναι η γυναίκα. Πράγματι ένα στα τρία νοικοκυριά στον κόσμο έχει γυναίκα, ως μοναδικό τροφοδότη της οικογένειας με αποτέλεσμα να τείνουν να είναι οικονομικά ευάλωτες λαμβάνοντας χαμηλότερες αποδοχές. Η κοινωνική τους ένταξη, η ανεξαρτητοποίησή τους γίνεται πραγματικότητα μέσα από την ένταξη τους στην παραγωγική διαδικασία, η οποία επιτυγχάνεται με τον σωστό επαγγελματικό προσανατολισμό και την κατάλληλη επαγγελματική κατάρτιση, με την ανάπτυξη μηχανισμών πληροφόρησης, ενίσχυσης της απασχόλησης, με ιδιαίτερη έμφαση στις μόνες γυναίκες-μητέρες που βρυσκόνται σε πιο δυσμενή θέση στην αγορά εργασίας.

Ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας, ως κύριος φορέας Συνοδευτικών Υπηρεσιών, ήδη από το 1985 αναπτύσσει ειδικές δράσεις για την οικογένεια (π.χ. προγράμ/τα Ημερήσιας Φροντίδας παιδιών προσχολικής-σχολικής ηλικίας) και ειδικότερα για την ομάδα στόχο.

Ως φορέας άσκησης κοινωνικής πολιτικής και υποστήριξης της οικογένειας (κάθε τύπου), αντιλαμβάνεται ότι τα συνοδευτικά μέτρα, παίζουν ουσιαστικό ρόλο στην ευεκόλυση της κοινωνικής ενσωμάτωσης.

Τα προτεινόμενα συνοδευτικά μέτρα - πολλαπλά συστήματα απασχόλησης - συνδεόμενα άρρηκτα με τα υπόλοιπα που προτείνονται βοηθούν στην αποφυγή δημιουργίας κλειστών ομάδων (γκέτο), με τις γνωστές αρνητικές τους συνέπειες.

Τα προτεινόμενα συνοδευτικά μέτρα αποτελούν ένα καινοτομικό τρόπο προσέγγισης των ανάγκων και προβλημάτων των ΜΓΟ, ενώ παράλληλα αναδεικνύουν σε Περιφερειακό και Εθνικό Επίπεδο τις ιδιαιτερότητες της ομάδας-στόχος. Επιπλέον η συμμετοχή των ίδιων των χρηστών στις συνοδευτικές ενέργειες, δίνει νέα διάσταση στην πραγματική κατανόηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Τα συνοδευτικά μέτρα είναι έτσι σχεδιασμένα, ώστε:

- 1) Η παρέμβαση να γίνεται σε πολλαπλό επίπεδο
- 2) Η στήριξη του προγράμματος ανά Περιφέρεια υλοποίησης, να περιλαμβάνει το μέγιστο των τοπικών φορέων που στέκονται αρωγού σ' αυτό. (32 Δήμοι και Φορείς).
- 3) Η επιστημονική ορθολογική διάρθρωση των συνοδευτικών μέτρων καθ' όλη την φάση υλοποίησης του προγράμματος να εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητά του.

- 4) Η διαστρωμάτωση των συνοδευτικών ενεργειών από τοπικό Περιφερειακό επίπεδο έως το Εθνικό, να εξασφαλίζουν την δημιουργία και συνέχιση αυτών και μετά το 1996.
- 5) Οι βάσεις συνεργασίας που τίθενται ανάμεσα στους φορείς για ένα κοινό πρόβλημα, εξασφαλίζουν την ολοκληρωμένη παρέμβαση. Σκοπός των συνοδευτικών/συμπληρωματικών ενεργειών είναι στο εθνικό επίπεδο να γίνονται κοινές δράσεις (ανά περιοχή) ώστε να αναδύκναυεται μια εθνική κοινωνική πολιτική, ενώ ταυτόχρονα κάθε Περιφέρεια ανάλογα με τις ανάγκες και ιδιαίτερότητες της ομάδας-στόχος να μπορεί να ανταποκριθεί σ' αυτές.

Αναλυτικότερα σε Περιφερειακό επίπεδο, οι συνοδευτικές/συμπληρωματικές ενέργειες, θα στηρίζονται από την τοπική Συντονιστική Επιτροπή. Οι Τ.Σ.Ε. θα είναι σε επικοινωνία μεταξύ τους (On line, Electronic Mail) καθώς επίσης και με την Εθνική Συντονιστική Επιτροπή με στόχο την τεχνική βοήθεια και προώθηση των προβλημάτων των ΜΓΟ.

Οι συνοδευτικές/συμπληρωματικές ενέργειες που προτείνονται είναι:

- 1) Έρευνα-μελέτη πεδίου εφαρμογής για τις ΜΓΟ με κεντρικό σχεδιασμό και υλοποίηση ανά περιοχή.
- 2) Ανάπτυξη ειδικής εκπαιδευτικής μεθοδολογίας και παιδαγωγικών εργαλείων για την ανοικτή εξ' αποστάσεως πληροφόρηση και μάθηση.
Αυτό κρίνεται απαραίτητο επειδή τα προβλήματα των ΜΓΟ είναι ιδιαίτερα, και απαιτείται η ανάπτυξη ειδικής εκπαιδευτικής-παιδαγωγικής προσέγγισης σε θέματα :
 - α) Πληροφόρησης
 - β) Επαγγελματικού προσανατολισμού
 - γ) Ανοικτής εξ' αποστάσεως μάθησης
 - δ) Ανάπτυξης Multi-media
 - ε) Έκδοσης εκπαιδευτικού-έντυπου υλικού
 Το όλο υλικό θα χρησιμοποιηθεί και θα βοηθήσει ιδιαίτερα ως καινοτόμος ενέργεια το πρόγραμμα και κατά την β' φάση υλοποίησης του 1996.
- 3) Ευαισθητοποίηση Στελεχών- Εκπαιδευτών
Όπως έχουμε προαναφέρει, η ευαισθητοποίηση των στελεχών, π θα απασχοληθούν στις ενέργειες επαγγελματικού προσανατολισμού, των Κέντρων Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, κρίνεται αναγκαία για να μπορέσουν να κατανοήσουν τις ειδικές συνθήκες ζωής των ΜΓΟ και περιλαμβάνει:
 - Ανάλυση προσόντων θέσης εργασίας και σχεδιασμού εκπαιδευτικού προγράμματος.
 - Τεχνικές ανάπτυξης οργάνωσης και υλοποίησης προγραμμάτων κατάρτισης.
 - Τεχνικές επικοινωνίας με τους εκπαιδευόμενους γνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες της εκπαίδευσης - κατάρτισης ενηλίκων.
 - Τεχνικές δημιουργίας κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες πρακτικές αρχές κατάρτισης ενηλίκων (σκέψα, επικοινωνία, ερεθίσματα, πρόκληση ενδιαφέροντος, δημιουργία κινήτρων κ.α.).
 - Ευαισθητοποίηση για τη στάση - συμπεριφορά, τα προβλήματα και τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων.

- Σωστή εφαρμογή των σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων κατάρτισης ενηλίκων
- Εξάσκηση στην ανάπτυξη απλών και εύχρηστων τεχνικών διδασκαλίας
(Παραδείγματα, προβλήματα, ερωτήματα κ.α.)
- Ξεκουράωση για την χρήση με ευχέρεια όλων των μέσων και εκπαιδευτικών εργαλείων video, camera, φωτογραφίες κ.ά).
- Ευαισθητοποίηση για την επιλογή και τη χρήση της κατάλληλης παιδαγωγικής μεθόδου ανάλογα με το στόχο και τα μέσα εκμάθησης.
- Εξάσκηση στην κατανομή ορθολογικά και αποτελεσματικά του ωρολόγιου προγράμματος και της εκπαιδευτικής ύλης.
- Ευαισθητοποίηση στις ιδιαιτερότητες των κοινωνικά μειονεκτούντων ατόμων με αίσθημα κοινωνικής ευαισθησίας ώστε να τους βοηθούν να ενταχθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Τεχνικές αξιολόγησης για τους εκπαιδευόμενους, τον εαυτό τους και το πρόγραμμα κατάρτισης.
- Τεχνικές συνεργασίας σε ομάδα με τους άλλους συντελεστές του προγράμματος.

4) Δημιουργία προγράμματος επαγγελματικού προσανατολισμού. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει, ανάπτυξη ειδικού λογισμικού πακέτου και ανάπτυξη του μέσω Ηλεκτρονικού δικτύου σ' όλα τα Κέντρα Πληροφόρησης. Έχει προβλεφθεί το πρόγραμμα αυτό να ενισχυθεί και από το ειδικό πρόγραμμα LEONARDO.

- ✓ 5) Ανάπτυξη "πολλαπλών συστημάτων προστασίας" όπου μεταξύ των άλλων προβλέπονται :
- Προγράμματα παιδικής προστασίας παιδιών προσχολικής - σχολικής ηλικίας
 - Κέντρα φιλοξενίας ΜΓΟ
 - Ανάπτυξη προγραμμάτων στήριξης για άνδρες αρχηγούς Μονογονεϊκών Οικογενειών.
- 6) Διοργάνωση Ημερίδας
7) Διάδοση-προβολή του προγράμματος και των ενεργειών του
8) Αξιολόγηση

3.4.2. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

(1) Συντονισμός-Αξιολόγηση

Σε εθνικό επίπεδο ο συντονισμός του προγράμματος θα ακολουθεί την διαδικασία που περιγράφεται στο 1.4.

Εκτός των διοικητικών-διαχειριστικών ενεργειών της Ε.Σ.Ε., παράλληλα οι δραστηριότητές της θα απευθύνονται και σε θέματα όπως :

- α) Καταπόλεμηση των διακρίσεων
- β) Προώθηση της κοινωνικής συνοχής
- γ) Προώθηση κοινωνικο-νομοθετικών ρυθμίσεων
- δ) Ευαισθητοποίηση φορέων
- ε) Προβολή των αναγκών-προβλημάτων των ΜΓΟ σε εθνικό επίπεδο
- στ) Ανάπτυξη πολιτικών και καινοτόμων δράσεων που θα αντιμετωπίζουν τις ανάγκες των ΜΓΟ.

Σε περιφερειακό-τοπικό επίπεδο θα συγκροτηθούν Συντονιστικές Επιτροπές (Σ.Ε.) αποτελούμενες από εκπροσώπους συνεργαζόμενων φορέων και εκπροσώπων των ΜΓΟ.

Οι Σ.Ε. θα έχουν την ευθύνη παρακολούθησης, προβολής και υλοποίησης των ενεργειών για το χώρο αρμοδιότητάς τους.

Επιπλέον προωθούν και εφαρμόζουν σε τοπικό επίπεδο τις ενέργειες της Ε.Σ.Ε.

Ομάδα Σχεδιασμού (Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο)

Θα αποτελείται από μια ολιγομελή ομάδα 4-5 ατόμων για τα οποία δεν υπάρχει περιορισμός όσον αφορά τους φορείς που θα προέχρονται. Η επιλογή τους θα γίνει με βάση την επιστημονική τους κατάρτιση και την εμπειρία τους σε θέματα εφαρμογής κοινωνικών προγραμμάτων. Κρίνεται σκόπιμο τα άτομα αυτά να έχουν και κάποια άλλη αρμοδιότητα στην εφαρμογή του προγράμματος.

Ο ρόλος της Ομάδας Σχεδιασμού θα είναι καθαρά συμβουλευτικός και θα σχετίζεται με την επεξεργασία των προτάσεων προς υποβολή για έγκριση στη Συντονιστική Επιτροπή, καθώς επίσης και με την παρουσίαση της πορείας του προγράμματος.

Επιστημονικός Υπεύθυνος:

Η διαχείριση του προγράμματος θα γίνεται από εξειδικευμένο άτομο το οποίο θα παρακολουθεί την εξέλιξη και τα οικονομικά στοιχεία, θα ενημερώνει την Ομάδα Σχεδιασμού (της οποίας θα είναι και μέλος), καθώς επίσης και την Συντονιστική Επιτροπή. Θα έχει την εξουσιοδότηση της Συντονιστικής Επιτροπής την έγκριση όλων των απαραίτητων δαπανών καθώς και την ευθύνη εφαρμογής της πολιτικής και των αποφάσεών της. Επίσης θα έχει την ευθύνη τήρησης των απαραίτητων στοιχείων, διαδικασιών που απαιτεί η σχετική νομοθεσία και των κανόνων που θα διέπουν το συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Υπεύθυνοι συγκεκριμένων Δράσεων :

Αναλαμβάνουν την ευθύνη υλοποίησης μιας συγκεκριμένης δράσης του προγράμματος και παρακολούθησης της καθημερινής της λειτουργίας.

Για τη διαδικασία αξιολόγησης του Προγράμματος, ο όρος "αξιολόγηση" ερμηνεύεται ως: "κάθε συστηματική προσπάθεια διδασχής από τις παρεμβάσεις που επιχειρούνται με αντικειμενικό σκοπό τη βελτίωση αυτών των παρεμβάσεων στο μέλλον". Κατά συνέπεια οι αξιολογητικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν την κριτική εξέταση τόσο των στόχων, όσο και της εφαρμογής και της επίπτωσης των παρεμβάσεων.

Αυτός ο ορισμός της αξιολόγησης δίνει έμφαση στην ανάλυση της εμπειρίας από την εφαρμογή των διαφόρων ενεργειών, καθώς και στην εξαγωγή συμπερασμάτων. Αντιμετωπίζει δηλαδή την αξιολόγηση ως διαδικασία κατ'εξοχήν μαθησιακή.

Ωστόσο παράλληλα με αυτή την εκδοχή του όρου, η προτεινόμενη αξιολόγηση, δέχεται ότι η αξιολογητική προσπάθεια αποτελεί επίσης μέρος της διαδικασίας ελέγχου της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων. Ένας δεύτερος στόχος της αξιολόγησης είναι να διερευνήσει κατά πόσο οι πολιτικές που αναπτύσσονται για την ενσωμάτωση των λιγότερο ευνοημένων, καθώς και ο συγκεκριμένος τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται οι πολιτικές αυτές, είναι αποτελεσματικές—δηλαδή επιτυγχάνουν τους στόχους τους—και επίσης κατά πόσο οι πόροι που δαπανώνται, δαπανώνται αποτελεσματικά. Με δεδομένα τους στόχους των παρεμβάσεων (δηλαδή με δεδομένη τη στρατηγική του Προγράμματος), η πρόκληση για την αξιολόγηση είναι να αναγνωρίσει τη διαδικασία με την οποία θα επιτευχθούν οι στόχοι κατά το βέλτιστο κοινωνικά τρόπο. Δηλαδή, να επιτύχει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο κοινωνικών κερδών για ένα δεδομένο κόστος, ή να επιτύχει ένα δεδομένο επίπεδο κοινωνικών κερδών με το ελάχιστο δυνατό κόστος.

Οι ανωτέρω εννοιολογικές προσεγγίσεις της αξιολόγησης είναι βεβαίως γενικές και για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμο να εξειδικευτούν περισσότερο. Η προτεινόμενη διαδικασία αξιολόγησης του Προγράμματος βρίσκει χρήσιμο το διαχωρισμό ανάμεσα στην αξιολόγηση της διαδικασίας και στην αξιολόγηση της επίπτωσης.

Ως αξιολόγηση της διαδικασίας νοείται η εξέταση της αποτελεσματικότητας με την οποία εφαρμόζεται μια συγκεκριμένη ενέργεια.

Ως αξιολόγηση της επίπτωσης νοείται η αναγνώριση του τελικού, καθαρού, αποτελέσματος μιας ενέργειας πάνω στη ζωή των λιγότερο ευνοημένων, σε σχέση με το τι θα είχε συμβεί αν δεν είχε υπάρξει αυτή η ενέργεια.

Τόσο η διαδικασία, όσο και η επίπτωση μιας ενέργειας μπορούν να αξιολογηθούν με τη βοήθεια εναλλακτικών μεθόδων (οι ανωτέρω ορισμοί δεν παραπέμπουν άμεσα σε κάποια συγκεκριμένη μεθοδολογία). Στη συνέχεια περιγράφονται σύντομα οι προδιαγραφές ενός μεθοδολογικού πλαισίου αξιολόγησης.

Αναφορικά με την αξιολόγηση στην διαδικασία, η προτεινόμενη διαδικασία αξιολόγησης του προγράμματος υιοθετεί έναν αριθμό δεικτών εφαρμογής (performance indicators), από τον συνυπολογισμό των οποίων προκύπτει μια εικόνα για την αποτελεσματικότητα μιας ενέργειας.

<u>Μέτρο</u>	<u>Σκοπός</u>
1. Αποτελεσματικότητα προϊόν/επιστροφές	Η άμεση σύγκριση κόστους προς προϊόν (π.χ. κόστος/χρήση)
2. Αποτελεσματικότητα προϊόν/στόχος	Συγκρίνει το τελικό προϊόν προς το προσχεδιασμένο προϊόν (π.χ. αριθμός ατόμων που εξυπηρετήθηκαν/αριθμός ατόμων που επρόκειτο να εξυπηρετηθούν).
3. Οικονομία τελικό κόστος/προϋπολογισθέν κόστος	Εκτιμά ενδεχόμενες σπατάλες (απομονώνοντας και αναλύοντας διαφορές στο κόστος).
4. Συμμετοχή προϊόν/συνολικές ανάγκες	Αναγνωρίζει τα επιτεύγματα σε σχέση με το μέγεθος του προβλήματος (π.χ. αριθμός χρηστών με ένα συγκεκριμένο πρόβλημα/συνολικός αριθμός ατόμων με αυτό το πρόβλημα).
5. Επιλεξιμότητα	Εκτιμά το βαθμό επιλεξιμότητας της παρέμβασης.

Παράλληλα με αυτούς τους δείκτες, χρησιμοποιούνται και ποιοτικοί δείκτες, κυριότεροι από τους οποίους είναι οι εξής:

1. Διαθεσιμότητα	Επίπεδο και ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών.
2. Γνωστοποίηση	Εκτιμά το βαθμό γνωστοποίησης κάθε ενέργειας στον πληθυσμό-στόχο.
3. Αποτέλεσμα "πολλαπλασιαστή"	Εκτιμά το κατά πόσο η κάθε ενέργεια έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην κινητοποίηση φορέων εκτός προγράμματος.
4. Επάρκεια	Εκτιμά τις παροχές σε σχέση με τις ανάγκες.
5. Αποδοχή	Εκτιμά τις παρεχόμενες υπηρεσίες σε σχέση με τις προτιμήσεις των χρηστών (αριθμός παραπόνων).

Αναφορικά με το μεθοδολογικό πλαίσιο για την αξιολόγηση της επίπτωσης, η προτεινόμενη αξιολογητική διαδικασία δεν θεωρεί τις μεθόδους κόστους-ωφέλειας ως τις προσφορώ-

ταρες μεθόδους για το έργο αυτό. Όπως είναι γνωστό, οι μέθοδοι αυτού εκτιμούν το κόστος και τα ωφέλη σε χρηματικούς όρους. Ωστόσο οι δράσεις υπέρ των λιγότερο ευνοημένων όπως και γενικότερα τα κοινωνικά προγράμματα παρουσιάζουν συχνά έμμεσα κέρδη, τα οποία είναι δύσκολο να εκφραστούν σε χρηματικούς όρους. Για την αξιολόγηση της επίπτωσης λιγότερα προβλήματα εμφανίζει η παραδοσιακή κοινωνιολογική προσέγγιση της ανάλυσης της εμπειρίας όλων όσων εμπλέκονται σε μια συγκεκριμένη παρέμβαση από τη συμμετοχή τους στην παρέμβαση αυτή. Η καταγραφή της εμπειρίας επιχειρείται με τη μέθοδο της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων.

Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η μέθοδος αυτή, δηλαδή η ανάλυση της εμπειρίας των ατόμων, είναι καθαρά υποκειμενική και επομένως είναι δυνατόν να οδηγήσει είτε σε υπέρ είτε σε υποεκτίμηση της πραγματικής επίπτωσης μιας ενέργειας. Για το λόγο αυτό, στις περιπτώσεις εκείνες που οι αντικειμενικές συνθήκες το επιτρέπουν, θεωρούμε ότι οι πληροφορίες που συλλέγονται θα πρέπει να συμπληρώνονται και από ανύστατες πληροφορίες από άτομα που δυνητικά θα μπορούσαν να είναι αποδεκτές της συγκεκριμένης ενέργειας. Η καθιέρωση μιας ομάδας-ελέγχου (control group), από άτομα που στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά τους μοιάζουν με τους χρήστες μιας δράσης και η σύγκριση της εμπειρίας των δύο ομάδων (χρηστών και δυνητικών χρηστών) μπορεί να αποκαλύψει ρεαλιστικότερα την πραγματική, τελική και καθαρή επίπτωση μιας ενέργειας.

(2) Συμμετοχή των ΜΓΟ στο πλαίσιο του προγράμματος

Η Ομάδα-στόχος αποτελείται βασικά από γυναίκες οι οποίες αντιμετωπίζουν ένα πλέγμα προβλημάτων που σταδιακά τις οδηγεί στην απομόνωση και στο περιθώριο της κοινωνικο-οικονομικής ζωής.

Κεντρικός στόχος του προγράμματος είναι οι γυναίκες αυτές να επανενταχθούν στις κοινωνικές και παραγωγικές διαδικασίες να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και να αισθανθούν αυτό-δύναμα άτομα.

Κατά συνέπεια σε κάθε διαδικασία υλοποίησης του προγράμματος, σε κάθε προτεινόμενη ενέργεια και δράση η εμπλοκή και η συμμετοχή των μελών της συγκεκριμένης ομάδας-στόχος είναι απαραίτητη και θα γίνει κάθε προσπάθεια να ενθαρρυνθεί.

Πιθανοί Τομείς συμμετοχής τους είναι ως μέλη στις τοπικές Συντονιστικές Επιτροπές, στην Εθνική Συντονιστική Επιτροπή, στην ερευνητική διαδικασία, στην διαδικασία αξιολόγησης, στο Εθνικό Κέντρο Μονογονεϊκότητας και Τακμηρίωσης και στα αντίστοιχα Τοπικά Κέντρα, στις προτεινόμενες ενέργειες κλπ.

Τέλος μέσω του προγράμματος θα γίνουν ορατά τα κοινά προβλήματα που οι ΜΓΟ μοιράζονται έτσι ώστε να ενισχυθούν τάσεις αυτοοργάνωσης τους σ' όλη τη Χώρα.

(3) Καινοτόμο Στοιχείο

Το προτεινόμενο πρόγραμμα, αποτελεί ένα καινοτόμο ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρέμβασης σε πολλαπλά επίπεδα, τόσο συνεργασίας, όσο και δράσης, μέσα από τους ακόλουθους άξονες:

Α. ΑΞΟΝΑΣ
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ

1. Ανάλυση δεδομένων από Data-Bank Ε.Ο.Π. (Πανελλαδικής Εμβέλειας).
2. Καταγραφή ομάδας στόχου ΜΓΟ από διάφορες ανεξάρτητες πηγές Νομαρχίες, Δήμους, ΟΑΕΔ.
3. Αξιοποίηση δικτύων για θέματα υγείας και φορέων άσκησης κοινωνικής πολιτικής (βλ. πίνακα).

Β. ΑΞΟΝΑΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ -ΣΥΝΕΡΓΙΩΝ

1. 3 Εθνικού φορέας
2. 38 Δήμοι
3. Σε τοπικό επίπεδο: Νομαρχία, ΕΛΚΕΠΑ, ΟΑΕΔ, Επιμελητήρια
4. Συνέργεια με προγράμματα των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών-Συνεχιζόμενης κατάρτισης-Leonardo

Γ. ΑΞΟΝΑΣ
ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ/ΔΙΚΤΥΩΝ ΝΕΩΝ ΔΟΜΩΝ

1. Ανάδειξη και προώθηση σε τοπικό και εθνικό επίπεδο των αναγκών και προβλημάτων των ΜΓΟ
2. Δημιουργία συλλογικών μορφών οργάνωσης των ΜΓΟ (Σύλλογοι κλπ.).
3. Δημιουργία Εθνικού Κέντρου Μονογονεϊκότητας Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, καθώς και αντίστοιχων Τοπικών Κέντρων
4. Ανάπτυξη "Συστημάτων Πολλαπλής Προστασίας" με Συμβουλευτικές Υπηρεσίες, Κέντρα Φιλοξενίας ΜΓΟ, προγράμματα προστασίας παιδιών.

Δ. ΑΞΟΝΑΣ
ΚΥΡΙΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

1. "Πολυαξονικό σύστημα επαγγελματικής προκατάρτισης-κατάρτισης".
2. Ανάπτυξη εκπαιδευτικών εργαλείων και μεθοδολογιών παιδαγωγικής παρέμβασης.
3. Άνοικτη εξ αποστάσεως μάθηση μέσω electronic-Mail και Multi-media.

Ε. ΑΞΟΝΑΣ
ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. Ανάπτυξη εθνικής συντονιστικής επιτροπής για τις ΜΓΟ.
2. Ανάπτυξη περιφερειακής-τοπικής συντονιστικής επιτροπής για τις ΜΓΟ.
3. Δημιουργία ομάδας τεχνικής βοήθειας και στήριξης του προγράμματος ΜΓΟ.
4. Αξιολόγηση σε περιφερειακό-τοπικό επίπεδο, καθώς και εθνικό όπως αυτή περιγράφεται στην αίτηση.

ΣΤ. ΑΞΟΝΑΣ
ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. Το πρόγραμμα των ΜΓΟ θα συνδεθεί με αντίστοιχα Ευρωπαϊκά δίκτυα που αντικείμενό τους είναι οι ΜΓΟ και που συμμετέχει ο Ε.Ο.Π., καθώς και με δίκτυα για θέματα οικογενειακής και υγείας μέσω των άλλων φορέων και των προγραμμάτων των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών.
2. Σε επίπεδο εκπαιδευτικής μεθοδολογίας, το πρόγραμμα ΜΓΟ θα ενισχυθεί από το πρόγραμμα LEONARDO.

(4) Διακρατική Συνεργασία

Σκοπός της διακρατικής δράσης είναι η διασύνδεση με ομάδες χρηστών και φορείς στο εξωτερικό, που έχουν αντίστοιχους στόχους και αντικείμενο, προκειμένου να αναπτυχθεί συνεργασία με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών, ιδεών, τεχνολογίας κλπ. για την προώθηση συντονισμένων από κοινού ενεργειών.

Ήδη έχουν γίνει οι πρώτες επιτυχημένες επαφές για την εξασφάλιση διακρατικής συνεργασίας.

A. Με τον Διευθυντή του Κρατικού Ινστιτούτου Προσχολικής Αγωγής και Οικογενειακής Έρευνας στο Μόναχο, Καθηγητή κ. Β. Φθενάκη.

Συγκεκριμένα η συνεργασία αφορά τους ακόλουθους τομείς:

1. Σχεδιασμός έρευνας για την κατάσταση των ΜΓΟ στην Ελλάδα με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ παιδιών και μόνων-γονέων μητέρων που έχουν την φροντίδα τους και των υπόλοιπων μελών της οικογένειας δηλ. πατέρων και των παππούδων, τόσο από την πλευρά του πατέρα, όσο και από την πλευρά της μητέρας.

Το Ινστιτούτο έχει ήδη πραγματοποιήσει έρευνες, τόσο για γυναίκες αρχηγούς ΜΓΟ, όσο και για άνδρες.

2. Το Ινστιτούτο Προσχολικής Αγωγής και Οικογενειακής Έρευνας στο Μόναχο σε συνεργασία και με το Πανεπιστήμιο του Καζιερς (Καθηγήτρια κα Sanden), πρόκειται να υλοποιήσουν ένα καινοτομικό πρόγραμμα για ΜΓΟ, με στόχο την εκπαίδευσή τους για να ανταπεξέρχονται στις νέες υποχρεώσεις τους.

Αυτό το πρόγραμμα που θα εφαρμοστεί και θα αξιολογηθεί στη Γερμανία και θα προσφέρει αποτελεσματική βοήθεια στις ΜΓΟ, μπορεί παράλληλα να εφαρμοστεί και να αξιολογηθεί και στην Ελλάδα.

3. Η μεταφορά-προσαρμογή και αξιολόγηση ενός καινοτομικού προγράμματος στις ελληνικές συνθήκες.

Το Ινστιτούτο έχει αναπτύξει ένα πρόγραμμα ομαδικής παρέμβασης για παιδιά ηλικίας 7 έως 12 ετών που προέρχονται από ΜΓΟ, την εφαρμογή του οποίου έχει αξιολογήσει. Στόχος αυτού του προγράμματος είναι να διευκολύνει και να ελαφρύνει την προσαρμογή των παιδιών στο στάδιο μετά τον χωρισμό των γονιών τους.

Πρόκειται για το πρώτο επεξεργασμένο και αξιολογημένο εγχειρίδιο στην Ευρώπη, το οποίο εφαρμόζεται σε 12 συναντήσεις, που γίνονται μία φορά την εβδομάδα. Το δε συνοδευτικό πρόγραμμα για τους γονείς περιλαμβάνει συνολικά 4 συναντήσεις και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος ομαδικής παρέμβασης.

B. Με την Ομοσπονδιακή Ένωση μόνων μητέρων και πατέρων της Γερμανίας που ιδρύθηκε το 1967 και από τότε μέχρι σήμερα έχει αναπτύξει πολύπλευρο και σημαντικό έργο. Η πολύχρονη εμπειρία τους θα βοηθήσει στην πραγμάτωση των στόχων του ολοκληρωμένου προγράμματος.

4. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

4.1. ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Θεματικό πεδίο 23

Ειδικότητα : Ανάπτυξη βασικών επαγγελματικών δεξιοτήτων και
συμπλήρωση βασικής εκπαίδευσης.

Κόστος Εκπαιδευομένου/Ωρα : 2.250

Διδακτικό Προσωπικό : 2.500.000

Δαπάνες Εκπαιδευομένων : 4.500.000

Αναλώσιμα : 1.000.000

Ποικιλές Δαπάνες-Εμμεσες Δαπάνες : 3.000.000

Αναλυτικές Δαπάνες ανά κατηγορία

A. Διδακτικό Προσωπικό

A1. Αμοιβές Εκπαιδευτικών

Αρ. Ωρών 200 Κόστος/ώρα 8.000

Σύνολο 1.600.000

A2. Δαπάνες Ταξιδιού-Διαμονής

Διατροφής Διδακτικού Προσωπικού

200.000

A3. Δαπάνες για Κατάρτιση που παρέχεται
από Αλλοδαπά Φυσικά Πρόσωπα ή Φορείς

A4. Δαπάνες Κατάρτισης του
Διδακτικού Προσωπικού

300.000

B. Δαπάνες Εκπαιδευομένων

B1. Μισθός Εκπαιδευομένων

Αρ. Ατόμων 20

Αρ. Ωρών 200

Κόστος/ώρα 700

Σύνολο 2.800.000

B2. Εκπαιδευτικό Επίδομα

Αρ. Ατόμων

Αρ. Ωρών

Κόστος/ώρα

Σύνολο

B3. Δαπάνες Ασφάλισης Εκπαιδευομένων

200.000

B4. Δαπάνες Μετακίνησης Εκπαιδευομένων

B5. Δαπάνες Διατροφής

Διαμονής Εκπαιδευομένων

500.000

Γ.	Αναλώσιμα	
	Εύδη Αναλωσίμων	400.000
	Εκπαιδευτικό υλικό	300.000
	Φωτοτυπίες-Γραφική ύλη	200.000
	Δημοσιότητα	
Δ.	Ποικίλες Δαπάνες-Εμμέσες Δαπάνες	
	Εύδη Δαπανών:	
	Διοικητικό προσωπικό (επιμερισμός)	2.000.000
	Πευτουργικά έξοδα (ΔΕΗ, ΟΤΕ, Ενοίκια) και Απρόβλεπτα	500.000

	Σύνολο	<u>3.000.000</u>

4.2. ΓΙΑ ΑΛΛΕΣ ΕΚΤΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ & ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

1. Δημιουργία προγράμματος επανγγελματικού προσανατολισμού
 Το κόστος περιλαμβάνει
 α) Την ανάπτυξη του λογισμικού πακέτου προσαρμογής για ΜΓΟ
 β) Την εκπαίδευση χειρισμού
 γ) Την διάδοση μέσω ηλεκτρονικού δικτύου
 Συνολικό κόστος 10.000.000 δρχ.

2. Κέντρα Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης
 (Εθνικό-Περιφερειακό Επίπεδο)

Κόστος προγράμματος	
Απαιτούμενο προσωπικό	
-Επιστημονικό προσωπικό	
1 Επαγγ. Σύμβουλος	Ανάλογα με τις τοπικές συν- θήκες, ορίζεται 1 ειδικότητα με πλήρη απασχόληση και ου- άλλες 2 με μερική απασχόληση
1 Ψυχολόγος	
1 Κοινων. Παιτυργός	
-Τεχνικό-Βοηθητικό προσωπικό	
1 Γραμ.	Με μερική απασχόληση
1 Καθαρίστρια	" " "

ΘΝΑΔΥΣΗ

1 άτομο πλήρους απασχόλησης X 200.000 X 3 μήνες =	500.000
4 άτομα X 50.000 (μέσος όρος) X 3 μήνες	600.000
Πειτυργικές δαπάνες και έξοδα εντοκείωσης συντήρησης μηχανημάτων	= 300.000

	1.500.000

31 Κέντρα Πληροφόρησης X 1.500.000	= 44.000.000

Σ υ ν ο λ ο	46.500.000
	=====

3. Έρευνα-μελέτη πεδίου και εφαρμογή

Στάδιο προετοιμασίας έρευνας-μελέτης πεδίου και εφαρμογής ΜΓΟ	
α) Εντοπισμός συνολικού πληθυσμού ΜΓΟ σε κάθε περιοχή (δημογραφικά στοιχεία οπως αριθμός, ονόματα, δ/νσεις κατοικίας κλπ)	
επαρχία 100.000 δρχ. X 7 περιοχές	δρχ. 700.000.
Αθήνα	" 300.000

	" 1.000.000
β) Σχεδιασμός έρευνας (ερωτηματολόγιο, επιλογή μικρού "δείγματος" ανά περιοχή, επιλογή-εκπαίδευση συνεντευκτών, συγκέν- τρωση στοιχείων, έλεγχος, επεξεργασία, τελική έκθεση) από Επιστημονική Ομάδα σε κεντρικό επίπεδο	" 700.000
γ) Ανάθεση ευθύνης συντονισμού-εποπτείας της ερευνητικής διαδικασίας σε αρμόδια ομάδα και ορισμός τοπικών υπευθύνων 300.000 δρχ. X 8 περιοχές	" 2.400.000

	" 4.100.000

	Σε μεταφορά

ΣΤΑΔΙΟ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ

α)	5 συνεντεύξεις ανά περιοχή (πλήρη Αττικής)		
	5 συν. X7 περιοχές = 35 συνεντεύξεις		
	35 " X2 ώρες = 70 ώρες		
	70 ώρες X20.000 δρχ. ανά ώρα	"	1.400.000
β)	Μαγνητόφωνα, κασσέτες κλπ. υλικά		
	60.000 δρχ. X7 περιοχές	"	420.000
γ)	20 συνεντεύξεις στην Αθήνα		
	20 συν. X2 ώρες = 40 ώρες		
	40 ώρες X20.000 δρχ.	"	800.000
δ)	Μαγνητόφωνα κασσέτες κλπ. υλικά	"	200.000
ε)	Φωτοαντίγραφα ερωτηματολογίων (55)		
	έλεγχος, διορθώσεις, γραμματειακή υποστήριξη, τηλέφωνα, φαξ κλπ.		
	60.000 δρχ. X8 περιοχές	"	480.000
στ)	Εκπαίδευση συνεντευκτών (1 συνεντευκτής ανά περιοχή (7) και 3 για Αθήνα, συνολικά 10)		
	- Μετακίνηση 1 εκπαιδευτή σε 7 περιοχές		
	150.000 δρχ. X7 περιοχές	"	1.050.000
	- Εκπαίδευση 3 συνεντευκτών Αθήνας	"	50.000

ΣΤΑΔΙΟ ΕΞΑΓΩΓΗΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

α)	Ποιοτική επεξεργασία και ανάλυση ερωτηματολογίου, 2 ερευνητές, 55 ερωτηματολόγια	"	500.000
β)	Τελική έκθεση συμπερασμάτων-προτάσεων σε μορφή έκδοσης (αντίγραφα)	"	1.000.000

	Σ ύ ν ο λ ο	"	10.000.000
			=====

4. Ανάπτυξη ειδικής εκπαιδευτικής μεθοδολογίας

Το συνολικό κόστος του προγράμματος, μαζί με το παραχθέν υλικό που θα χρησιμοποιήσει και για τα άλλα προγράμματα ΜΠΟ άλλων φορέων ανέρχεται στο συνολικό κόστος των 20.000.000 δρχ. που αναλύεται σε:

α)	Ειδικό λογισμικό έντυπο και εκπαιδευτικό υλικό	δρχ.	5.000.000
β)	Ειδικό λογισμικό έντυπο και εκπαιδευτικό υλικό επαγγελματικού προσανατολισμού	"	5.000.000
γ)	Ειδικό λογισμικό έντυπο και εκπαιδευτικό υλικό για ανοικτή εξ'αποστάσεως μέθοδο		
	Ειδικό λογισμικό έντυπο και εκπαιδευτικό υλικό για Multi-media	"	5.000.000
δ)	Εξοδα έκδοσης του παραχθέν υλικού και εκμάθηση διαχείρισης αυτού	"	5.000.000

	Σ ύ ν ο λ ο	"	20.000.000
			=====

όπως:
 - Ξεδιασμός-Διορθωτικές παρεμβάσεις
 - Παρακολούθηση-Παραγωγή προτύπων
 - Άτομα που θα απασχοληθούν 8 σύνολο

5. Ευαισθητοποίηση στελεχών

Η διάρκεια του προγράμματος θα είναι 100 ώρες, μοιρασμένες ανά μήνα
 Το κόστος του προγράμματος θα διαμορφωθεί
 100 ώρες Χ 3.600 Χ 30 άτομα " 9.000.000
 Παιδαγωγικά υλικά-έντυπα " 1.000.000

Σύνολο " 10.000.000
 =====

6. Πολλαπλά συστήματα προστασίας

Το κόστος που αναλογεί στα "πολλαπλά συστήματα στήριξης" ανέρχεται στο ποσόν των 30.000.000 δρχ.
 Επειδή το πρόγραμμα θα υλοποιηθεί μέσα στις υπάρχουσες δομές του Ε.Ο.Π., αυτό επιμερίζεται σε 1.000.000 δρχ. (μισθοί και λειτουργικά έξοδα) ανά πόλη-εφαρμογής.

7. Διάχυση-Διάδοση του προγράμματος

Συνολικό κόστος προγράμματος 3.000.000 δρχ. που επιμερίζεται στον κάθε σταύρο του προγράμματος, τόσο για την τοπική διάχυση-διάδοση του προγράμματος, όσο και την ανάπτυξη ημερίδας.

Στο κόστος αυτό περιλαμβάνονται

Έξοδα δημοσίευσης-παραγωγή υλικού-αμοιβές προσωπικού και ενοίκια αίθουσας συνεδριάσεων.

8. Αξιολόγηση

α) 1 αξιολογητής για τις 8 περιοχές (εσωτ. αξιολόγηση)

-μετακινήσεις-συναντήσεις κλπ. 200.000 δρχ. Χ 7 περιοχές = δρχ. 1.000.000

-εκθέσεις-συμπεράσματα 100.000 δρχ. Χ 8 περιοχές = " 800.000

-διάφορα έξοδα (υλικά, φωτοτυπίες, τηλέφωνα, γραφική ύλη κλπ.) " 500.000

β) 2 αξιολογητές για τις 8 περιοχές (εξωτ. αξιολογητές)

-μετακινήσεις-συναντήσεις κλπ. 200.000 δρχ. Χ 7 περιοχές Χ 2 " 28.000.000

-εκθέσεις-συμπεράσματα 200.000 δρχ. Χ 8 περιοχές " 1.600.000

-διάφορα έξοδα (υλικά, φωτοτυπίες, τηλέφωνα, γραφική ύλη κλπ.) " 700.000

γ) Μισθοί 3 αξιολογητών

3 αξιολ. Χ 4 μήνες Χ 350.000 " 4.200.000

Σύνολο " 13.000.000
 =====

П А Р А Р Т Н М А

ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΤΑΙΡΩΝ

**ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝ. ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ**

Στα πλαίσια της προκήρυξης εκδήλωσης ενδιαφέροντος του Υπουργείου Εργασίας σχετικά με το επιχειρησιακό πρόγραμμα "Καταπολέμηση του αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας" (Β.Κ.Π.Σ. έτους 1995) οι όροι του οποίου και οι προϋποθέσεις που αφορούν την διαδικασία υλοποίησης αναφέρονται στα οριζόμενα από την με αριθμό 108473/13.5.95 Απόφαση του Υπουργείου Εργασίας, οι παρακάτω συμβαλλόμενοι φορείς δια των εκπροσώπων τους συμφωνούν και συναποδέχονται να συνεργαστούν με σκοπό την από κοινού κατάθεση πρότασης:

1. Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας (Ε.Ο.Π.)
Εκπρόσωπος:
2. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ (ΙΝΕ)
Εκπρόσωπος:
3. Εθνικό Δίκτυο "Υγιείς Πόλεις"
Εκπρόσωπος:

Στα πλαίσια αυτής της σύμπραξης και με βάση την αναλυτική περιγραφή της πρότασης στην αίτηση συνδρομής, οι φορείς δέχονται να προχωρήσουν σε ουσιαστική και αποτελεσματική συνεργασία για τον συντονισμό και την κοινή πραγμάτωση των εργασιών του προγράμματος. Η συνεργασία αυτή βασίζεται στις αρχές της ισοτιμίας, της αυτοδύναμης δράσης των φορέων και αποτελεί την πρακτική έκφραση και υλοποίηση του προγράμματος.

Σκοπός του προγράμματος είναι, μέσω των κύριων και συνοδευτικών ενεργειών, να αναπτύξει ανατρεπτικές πολιτικές των συνθηκών αποκλεισμού των Αρχηγών Μονογονεϊκών Οικογενειών (ΜΓΟ) και όχι απλώς "επουλωτικές" των αποτελεσμάτων τους.

Επίσης σκοπός του προγράμματος είναι, να κινηθεί ταυτόχρονα σε εθνικό και περιφερειακό-τοπικό επίπεδο, ώστε μέσα από την διαπλοκή τους και την πολυδιάστατη προσέγγιση, τα προβλήματα των ΜΓΟ να αναδειχθούν και με βάση τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν, να οδηγηθούμε στην αντιμετώπισή τους με συγκεκριμένες πολιτικές.

Περιεχόμενο συνεργασίας-συντονιστής

Το πρόγραμμα έχει ενιαίο χαρακτήρα έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και οι συμβαλλόμενοι ευθύνονται συλλογικά. Ως προς τις μεταξύ τους σχέσεις ο κάθε συμβαλλόμενος ευθύνεται για την εκτέλεση της ενέργειας που αυτός αναλαμβάνει και περιγράφοντάς στην Αίτηση Συνδρομής. Επιπλέον εκτός των συμβαλλομένων, σε περι-

A handwritten signature in black ink is written over a circular stamp. The signature is stylized and appears to be a name. The stamp is partially obscured by the signature.

φερειακό επίπεδο, για την ολοκλήρωση των ενεργειών, προβλέπεται να χρησιμοποιηθούν και άλλοι φορείς όπως αυτοί παρουσιάζονται μεσα από τις βεβαιώσεις συνεργασίας που επισυνάπτονται στην αίτηση Συνδρομής.

Για την αποτελεσματικότερη διοίκηση του προγράμματος τα συμβαλλόμενα μέρη ορίζουν Εθνική Συντονιστική Επιτροπή (Ε.Σ.Ε.), η οποία αποτελείται από τους εκπρόσωπους των συμβαλλομένων φορέων με πρόεδρο τον εκπρόσωπο του Ε.Ο.Π. Την επιστημονική ευθύνη δε για την εκτέλεση του προγράμματος έχει η ομάδα σχεδιασμού που συγκροτεί η Εθνική Συντονιστική Επιτροπή.

Διάθεσιμα

Η ισχύς του συμφώνου αυτού αρχίζει με την έγκριση του προγράμματος από το Υπουργείο Εργασίας και λήγει με το τέλος του προγράμματος 31.12.95.

Προϋπολογισμός ολοκληρωμένου προγράμματος

Ε.Ο.Π.	Συνολικός Προϋπολογισμός	Δρχ. ... 360.500.000
Ε.Ν.Ε. / ΓΣΕΕ	"	" 30.000.000
Εθνικό Δίκτυο "Υγιείς Πόλεις"	"	" 14.000.000
Σύνολο		411.500.000

Ε.Ο.Π.
 Ε. Βλασσόπουλος
 Γενικός Πρόεδρος του Ε.Ο.Π.
 Ε.Ν.Ε. / ΓΣΕΕ
 Γενικός Πρόεδρος του ΓΣΕΕ
 Εθνικό Δίκτυο "Υγιείς Πόλεις"
 Καδ. Αρης Δημητρίου
 Γενικός Συντονιστής Εθνικού Δικτύου

Ημερομηνία:

6795nin

Προς τον
Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας,
Δ/ση Ερευνών & Προγρ/σμου
υπόψη: κ. Οικονόμου &
κα. Ν.Ζώη

ΔΗΜΟΙ - ΜΕΛΗ (1994)

• ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
• ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

• ΑΓΡΙΝΙΟ

• ΑΘΗΝΑ

• ΑΝΩ ΛΙΟΣΙΑ

• ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ

• ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ

• ΒΟΛΟΣ

• ΓΛΥΦΑΔΑ

• ΕΛΕΥΣΙΝΑ

• ΣΩΤΡΑΦΟΥ

• ΕΡΑΠΕΤΡΑ

• ΙΩΑΝΝΙΝΑ

• ΚΑΛΛΙΘΕΑ

• ΚΕΡΑΤΣΙΝΙ

• ΚΗΦΙΣΙΑ

• ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ

• ΚΟΡΩΠΙ

• ΛΑΡΙΣΑ

• ΛΕΙΒΑΔΙΑ

• ΜΑΡΟΥΣΙ

• ΝΑΞΟΣ

• ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ

• ΝΕΑ ΧΑΛΚΗΔΟΝΑ

• ΝΙΚΑΙΑ

• ΠΑΤΡΑ

• ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ

• ΠΤΟΛΕΜΑΤΙΔΑ

• ΡΟΔΟΣ

• ΧΑΛΑΝΔΡΙ

• ΧΟΛΑΡΓΟΣ

Θέμα : Συμμετοχή του Εθνικού Δικτύου «Υγιείς Πόλεις» στο
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης του
Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας

Πάτρα, 7 Ιουλίου 1995

Εκ μέρους του Εθνικού Δικτύου «Υγιείς Πόλεις» - που έχει συσταθεί ως Κοινοπραξία Ελληνικών Δήμων, με σκοπό την στήριξη πρωτοβουλιών για την προαγωγή της υγείας των πολιτών και την βελτίωση της ποιότητας ζωής στην πόλη - θα ήθελα να τονίσω το ενδιαφέρον μας για συμμετοχή στην πρόταση που πρόκειται να υποβάλλει ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας, στα πλαίσια του *Επιχειρησιακού Προγράμματος Καταπολέμησης του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας*, με θέμα τους :

*«Αρχηγούς Μονογονεϊκών Οικογενειών, ιδίως γυναίκες»
(Υποπρόγραμμα 3 - Μέτρο 2)*

Βασικές αρχές του Εθνικού Δικτύου «Υγιείς Πόλεις» που δημιουργήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος *«Υγιείς Πόλεις» της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας*, είναι η προαγωγή της υγείας, η **ισότητα** και η συμμετοχή των πολιτών..

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το θέμα της πρότασης σας που εστιάζεται στην βελτίωση των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών μονογονεϊκών οικογενειών (ιδίως μητέρων), οι οποίες υφίστανται αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, βρίσκεται σε απόλυτη συμφωνία με τους στόχους και τους σκοπούς του Δικτύου μας.

Πιστεύουμε ότι η υλοποίηση της προτάσεώς σας, θα μας δώσει τη δυνατότητα να ενεργοποιηθούμε πολύ πιο ουσιαστικά σε όλες τις πόλεις-μέλη μας και να αξιοποιήσουμε παράλληλα τις συνεργασίες μας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προς όφελος μιάς τόσο ευαίσθητης ομάδας συμπολιτών μας.

Με εκτίμηση,

καθ. Άρης Σισσούρας
Γενικός Συντονιστής
Εθνικού Δικτύου «Υγιείς Πόλεις»

Το Πρόγραμμα «Υγιείς Πόλεις» είναι μια πρωτοβουλία της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας που απασχολεί στην προαγωγή της υγείας και τη βελτίωση του περιβάλλοντος στις πόλεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:
ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΒΟΛΑΣ
Δήμαρχος Πατρέων

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
καθ. ΑΡΗΣ ΣΙΣΣΟΥΡΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ:
ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ 104
26225 ΠΑΤΡΑ
ΤΗΛ: (061) 623.291
FAX: (061) 623.292

ΤΜΗΜΑ Γ

ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (ΣΥΥ)

Επωνυμία Φορέα Εθνικό Δίκτυο «Υγιείς Πόλεις»

Νομική Μορφή: Κοινοπραξία Δήμων (επισυνάπτεται καταστατικό της Κοινοπραξίας)

Προσφερόμενες ΣΥΥ από το Φορέα:

Οι προσφερόμενες υπηρεσίες του Εθνικού Δικτύου «Υγιείς Πόλεις», αναφέρονται αναλυτικά στο Άρθρο 1 του Καταστατικού με τίτλο «Σκοποί». Ειδικότερα, το Εθνικό Δίκτυο δίνει έμφαση:

- στην στήριξη δράσεων για την προαγωγή της υγείας και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, στις πόλεις μέλη του.
- στην παροχή πληροφοριών από και προς τις πόλεις μέλη.
- στην διευκόλυνση της συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειριών ανάμεσα στις πόλεις σε διεθνές και εθνικό επίπεδο.
- στην ενθάρρυνση της συνεργασίας ανάμεσα στην κυβέρνηση, τους αρμόδιους για την δημόσια υγεία και κοινωνική πρόνοια φορείς και τους πολίτες.
- στην παρότρυνση των πολιτών για ουσιαστική συμμετοχή στις υλοποιούμενες δράσεις του.

Ομάδες - Στόχοι

Το Εθνικό Δίκτυο αποσκοπεί στην προστασία και προαγωγή της υγείας όλων ανεξαιρέτως των πολιτών, έχοντας ως καταστατική αρχή την *ισότητα στην υγεία*. Για το σκοπό αυτό, ιδιαίτερη προσοχή δίδεται σε κοινωνικά και οικονομικά ευαίσθητες ομάδες πληθυσμού όπως ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, γυναίκες, παιδιά.

Στοιχεία Φορέα

ΑΦΜ 90239644 Β' Δ.Ο.Υ. Πατρών

Διεύθυνση: Γραμματεία Εθνικού Δικτύου «Υγιείς Πόλεις»
Δήμος Πατρέων
Αγ. Γεωργίου 104
26225 Πάτρα
Νομός Αχαΐας, - Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος

τηλ. (061) 62 32 91 & 62 36 81

Fax (061) 62 32 92

Στελέχωση Φορέα

Όνοματεπώνυμο Υπευθύνου: καθ. Άρης Σισσούρας

Ιδιότητα: Γενικός Συντονιστής Εθνικού Δικτύου

Αριθμός επιστημονικού προσωπικού (γραμματείας)* 3 άτομα
(εδώ αναφερόμαστε στο προσωπικό που απασχολείται στην έδρα της Γραμματείας στο Δήμο της Πάτρας. Το Δίκτυο διαθέτει παρά πολλούς άλλους ειδικευμένους επιστήμονες που είναι οι συντονιστές και συνεργάτες στους αντίστοιχους Δήμους του Εθνικού Δικτύου - Δίνεται μία μικρή επιλογή από βιογραφικά επιστημόνων συνεργατών, που είναι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής του Δικτύου)

Εργασιακή σχέση επιστημονικού προσωπικού
Σύμβαση ορισμένου χρόνου 1 άτομο
Σύμβαση έργου 2 άτομο

Εργασιακή σχέση διοικητικού προσωπικού
Σύμβαση ορισμένου χρόνου 1 άτομο

Ειδικευση και Εμπειρία Φορέα

Η ειδικευση και η εμπειρία - συμπεριλαμβανομένης και της εμπειρίας από την εφαρμογή κοινοτικών προγραμμάτων - του Γενικού Συντονιστή του Δικτύου κα. Άρη Σισσούρα, του επιστημονικού προσωπικού της Γραμματείας, καθώς και ορισμένων συνεργατών του Δικτύου στους δήμους μέλη, δίνεται στα επιμέρους επισυναπτόμενα βιογραφικά σημειώματα.

Μόνιμες Υποδομές

Γραφεία: Γραμματεία στον Δήμο Πατρέων

Εργαστήρια: Χρήση των υπαρχόντων εργαστηρίων των Δήμων μελών του Δικτύου

Παράρτημα: Το Εθνικό Δίκτυο διαθέτει γραφεία και εξειδικευμένο προσωπικό σε όλους τους Δήμους μέλη. Οι διευθύνσεις και τα όνομα των υπευθύνων δίνονται σε κατάλογο που επισυνάπτεται

Εξοπλισμός

α Βασικός - Υποχρεωτικός Εξοπλισμός (Γραμματείας Εθνικού Δικτύου):

- Η/Υ 2 μηχανήματα 486
- Φωτοαντιγραφικό 1 επαγγελματικό (heavy duty)
- Τηλέφωνα 2 γραμμές
- fax 1 γραμμή

β. Πρόσθετος εξοπλισμός κατάλληλος για την παροχή ΣΥΥ στα άτομα της/των ομάδας/δων - στόχου (αναφέρατε αναλυτικά):

- Γραφεία Προγράμματος «Υγιείς Πόλεις» στους Δήμους μέλη
- Αίθουσες συνδιασκέψεων (στην Γραμματεία του Δικτύου και στους αντίστοιχους Δήμους Μέλη)
- Άμεση συνεργασία με τα ΚΕΚ των Δήμων μελών,
- Άμεση συνεργασία με τα Δημοτικά Κέντρα Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών των Δήμων μελών.

ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ "ΥΓΙΕΙΣ ΠΟΛΕΙΣ"

Κατάλογος Υπευθύνων του Προγράμματος «Υγιείς Πόλεις»

1. Δήμος ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ
Ρούσσος Γιάννης
Δημοτικός Σύμβουλος

Σπανός Βελισσάριος
Δημ. Σύμβουλος

Ευσταθίου Πιπίνα
Υπάλληλος Δήμου
Λ. Δημοκρατίας & Ιωαν. Μερλα
135 61 Αγ. Ανάργυροι
Τηλ: 2633800, 2616359, 2634438
Fax : 2611683
2. Δήμος ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
Αργυρός Ιωαν.
Πρόεδρος Δημ. Συμβουλίου
Μεσογείων 463
15343 Αγ. Παρασκευή
Τηλ: 6540800
Fax : 6380183
3. Δήμος ΑΓΡΙΝΙΟΥ
Σερίφης Χρήστος
Αντιδήμαρχος
Χαρ. Τρικούπη 15
301 00 Αγρίνιο
Τηλ: 0641 - 21830, 24495, 29257
Fax : 0641 48498
4. Δήμος ΑΘΗΝΑΙΩΝ
Βελέντζα Ευαγ.
Αντιδήμαρχος
Λιοσίων 22 Αθήνα
Τηλ: 5244004

Παπαθανασοπούλου Διονυσία
Συντονίστρια Προγράμματος
«Υγιείς Πόλεις»
Κοινωνιολόγος-Κοιν. Λειτουργός
Σοφοκλέους 70 & Παιραιώς
105 53 Αθήνα
Τηλ: 5244178
Fax : 5244178
5. Δήμος ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ
Δημάδης Βασίλειος
Δημοτικός Σύμβουλος (Ιατρός)
Δημ. Ράλλη 37,
15 122 Μαρούσι
Τηλ : 8023911, 6209102, 6209098
Fax: 8022638
6. Δήμος ΑΝΩ ΛΙΟΣΙΩΝ
Ντάκουρης Βασίλειος
Αντιπρόεδρος Δημοτικής Επιχ.
Ανάπτυξης Δήμου Ανω Λιοσίων

Μανουράς Βαγ.
Υπεύθυνος Κοινωνικής Μέριμνας
Δημ. Επιχείρησης Ανάπτυξης
Πλατεία Ηρώων
133 41 Ανω Λιόσια
Τηλ: 2474845-49
Fax : 2471989
7. Δήμος ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ
Φόρτες Γεράσιμος
Δήμαρχος

Γαρμπή Κατερίνα
Δ/ντρια Δημοτικής Επιχείρησης
Κοινωνικής Ανάπτυξης
Πλατ. Ι Μεταξά
181 00 Αργοστόλι
Τηλ: 0671 25994
Fax : 0671 22572
8. Δήμος ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ
Λαγκαδινού Ράνια
Δημ. Σύμβουλος
Τηλ: 9921870

Καπίρη Ελευθερία
Στέλεχος Υγείας & Πρόνοιας
Κύπρου 68
164 10 Αργυρούπολη
Τηλ: 9924871
Fax : 9927024
9. Δήμος ΒΟΛΟΥ
Σταφυλάς Νικόλαος
Πρόεδρος Δ.Ο.Υ.Κ.Θ.

Γρηγορίου Γιάννης
Δ/ντής Δ.Ο.Υ.Κ.Θ.
Μικρασιατών/Μακρινίτσης
(Κτίριο Σπρερ)
383 33 Βόλος
Τηλ: 0421-29908
Fax : 0421-21272

10. Δήμος ΓΛΥΦΑΔΑΣ
Φιλιόπουλος Γερ.
Δημοτ. Σύμβουλος
Βασ. Γεωργίου & Σάκη Καράγιωργα
166 ΟΓ Γλυφάδα
Τηλ: 3627387, 8982182-6, 9615782
Fax: 8947719
11. Δήμος ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ
Μαραγκάκης Μύρων
Δημ. Σύμβουλος
Νικολαΐδου 47
192 ΟΟ Ελευσίνα,
Τηλ: 5546680, 5551243-4
Fax: 5549112, 5542190
- Φραγκουλάκη-Ρόκα Μπέττυ
Κοιν. Λειτουργός
Ελευθ. Βενιζέλου 27
Κεντρική Κοινων. Υπηρεσία
192 ΟΟ Ελευσίνα
Τηλ: 5541164, 5548398
Fax : 5542190
12. Δήμος ΖΩΓΡΑΦΟΥ
Καφατζάκη Σταματίνα
Πρόεδρος Δημ. Συμβουλίου
Ιωάννου Θεολόγου 22
157 71 Ζωγράφου
Τηλ: 7775950
Fax: 7795545
- Βούζα Αικατερίνη
Υπεύθυνη Αναπτυξιακού Τομέα
Δημοτικής Επιχείρησης Ζωγράφου
Τηλ: 7705568
Fax: 7751976
13. Δήμος ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ
Γ. Αλεξομανωλάκης
Δημοτικός Σύμβουλος
722 ΟΟ Ιεράπετρα
Τηλ: 0842-22562
Fax : 0842- 22246
14. Δήμος ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ
Σ. Σπυριδάκης
Δ/ντης Προγραμματισμού
Πλατεία Δημοκρατίας 5
452 21 Ιωάννινα
Τηλ: 0651-30501, 79921
Fax : 0651-75739, 30501
15. Δήμος ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ
Κατικαρίδης
Δημοτ. Σύμβουλος
Μεταμορφώσεως 7
55 132 Καλαμαριά
Τηλ: 031-451700, 451701
Fax: 031-451734
16. Δήμος ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ
Γαλανόπουλος Παναγιώτης
Αντιδήμαρχος
- Φωτόπουλος Δημήτριος
Εδικός Σύμβουλος
Μαντζαγριωτάκη 76
176 76 Καλλιθέα
Τηλ: 9586520
Fax : 9523888
17. Δήμος ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ
κα Μαρινοπούλου
Ελευθ. Βενιζέλου 200
187 56 Κερατσίνι
Τηλ: 4612712
Τηλ & Fax: 4610808
- Παπαδάτου Ζωή
Συντονίστρια
Τηλ: 4617887, 4618349
18. Δήμος ΚΗΦΙΣΣΙΑΣ
Γόντικας Νικόλαος
Αντιδήμαρχος
Δημαρχείο Κηφισίας
14562 Κηφισιά
Τηλ: 8082184
Fax: 8087090
- Νηστικάκης Φραγκίσκος
Αντ/δρος Δημ. Συμβουλίου
Θήρας 12 Κηφισιά
Τηλ: 8085209, 8010322
Fax: 8012549
- Κατσιέρη Πηνελόπη-Ελένη
Δημ. Υπάλληλος
Διονύσου & Μυρσίνης
14562 Κηφισιά
Τηλ: 8082184
Fax: 8087090
9. Δήμος ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ
Γαβριήλ Σπυριδων
Πρόεδρος Δημ. Συμβουλίου
Γρηγορίου Λαμπράκη 231
181 21 Κορυδαλλός
Τηλ: 4952306
Fax: 4952718
- Βαλαμόντε Αλεξάνδρα
Δημ. Υπάλληλος
Γρηγορίου Λαμπράκη 231
181 21 Κορυδαλλός
Τηλ: 4964033
Fax: 4950725

20. Δήμος ΚΟΡΩΠΙΟΥ
Σοφρώνη Ευαγ.
Προεδρος Δημ. Συμβουλίου
Αλ. Κουλοχέρη 7
194 00 Κορωπί
Τηλ: 6622678, 6622324
Fax: 6624963
21. Δήμος ΛΑΡΙΣΗΣ
Καρακάσης Ιωάννης
Αντιπρόεδρος του Δ.Σ.
Μισούλη 66
412 23 Λάρισα
Τηλ: 041-236878

κα Αϊβαλιώτου
Δ/ντρια Τεχνικών Υπηρεσιών
Τηλ: 041-222259
Fax: 250372
22. Δήμος ΛΕΒΑΔΕΩΝ
Καρακικές Σεραφείμ
Δημοτικός Σύμβουλος
Γεωργαντά 6
321 00 Λιβαδειά
Τηλ: 0261-25197, 28064
Fax : 0261-26945
23. Δήμος ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ
(ΑΤΤΙΚΗΣ)
Βλασσάς Παναγιώτης
Αντιδήμαρχος

Σουρμελής Μιχάλης
Υπάλληλος Κοινων. Υπηρ. Δήμου
Λεωφόρος Ηρακλείου 268
142 31 Νέα Ιωνία Αττικής
Τηλ : 2790115, 2790872
Fax: 2792500
24. Δήμος Ν. ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ
Αποστολάκης Γεώργιος
Δημ. Σύμβουλος
Δεκελείας 31
143 43 Αθήνα
Τηλ: 2511470, 2516405
Fax :2526580
25. Δήμος ΝΙΚΑΙΑΣ
Κανακάκης
Αντιδήμαρχος
Γρεβενών 5-7
184 50 Νίκαια
Τηλ: 4912203, 4915032
Fax: 4908175
26. Δήμος ΠΑΤΡΕΩΝ
καθ. Σισσούρας Αρης
Γενικός Συντονιστής του
Προγρ/τος «Υγείες Πόλεις»

Καλοκαιρινός Τάκης
Υπεύθυνος Γραμματείας Εθνικού
Δικτύου
Αγ. Γεωργίου 104
26 225 Πάτρα
Τηλ: 061- 623291, 623681
Fax: 061-623292
27. Δήμος ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ
Δημητρακόπουλος Θεόδωρος
Δήμαρχος
Πλατεία Δημοκρατίας
221 34 Περιστέρι
Τηλ: 5711351
Fax: 5758555
28. Δήμος ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΟΣ
Τσότσος Παύλος
Αντιδήμαρχος
25ης Μαρτίου 8
502 00 Πτολεμαΐδα
Τηλ: 0463-26088
Fax : 0463-24444

Μάτσου Δέσποινα
Υπάλληλος Δήμου
Τηλ: 0463-22097
Fax: 0463-24444
29. Δήμος ΡΟΔΟΥ
Κανελλάκης Μαρτίνος
Δημ. Σύμβουλος,
Πρόεδρος Δημ. Οργαν. Πρόνοιας
Αμερικής 42
851 00 Ρόδος
Τηλ: 0241-27646
Fax: 0241-27646

Κελεπέρα Νίκα
Υπεύθυνη Δ/κου Τμήμ. Δημοτικού
Οργανισμού Πρόνοιας
Τηλ: 0241 - 25790
Fax: 0241 - 25790
30. Δήμος ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ
Παττακός Κων/νος
Δήμαρχος
Ζαλοκώστα 4 , 152 33 Χαλάνδρι
Τηλ: 6811828, 6812009
Fax : 6843009

31. Δήμος ΧΟΛΑΡΓΟΥ
κα Τάσιου Αικατερίνη
Δημ. Σύμβουλος
Περικλέους 55
155 61 Χολαργός
Τηλ: 6512171, 6512321
Fax: 6513840

32. Δήμος ΜΕΛΙΣΣΙΩΝ
Τζινιέρης Γεώργιος
Πρόεδρος Επιτροπής Εργων &
Περιβάλλοντος Δήμου

Ζησιμοπούλου Ελβίρα
Γραμματέας Δήμου
Κυκλάδων 2
151 27 Μελίσσια
Τηλ: 6134093-5, 6137497
Fax: 8040438

Συμμετοχές Δήμων στο Εθνικό Δίκτυο Υγιείς Πόλεις

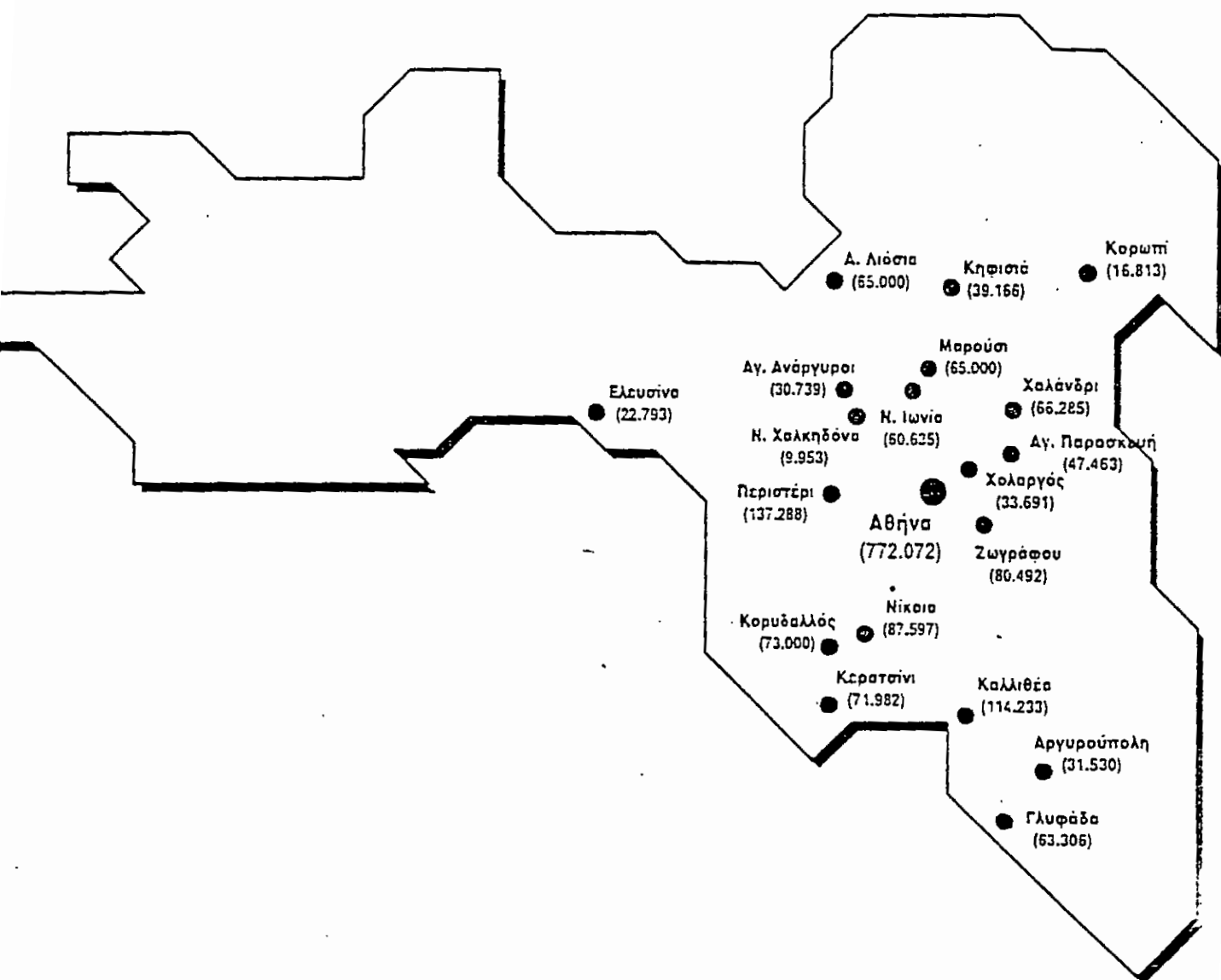
παρένθεση αναφέρεται ο πληθυσμός του καθε δήμου (1991)

Πόλεις εκτός Νομού Αττικής που συμμετέχουν στο Εθνικό Δίκτυο Υγιείς Πόλεις (Μάιος 1995)

ΥΓΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ 2000
ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΓΙΕΙΣ ΠΟΛΕΙΣ

*Συμμετοχές Δήμων
στο Εθνικό Δίκτυο Υγιείς Πόλεις*

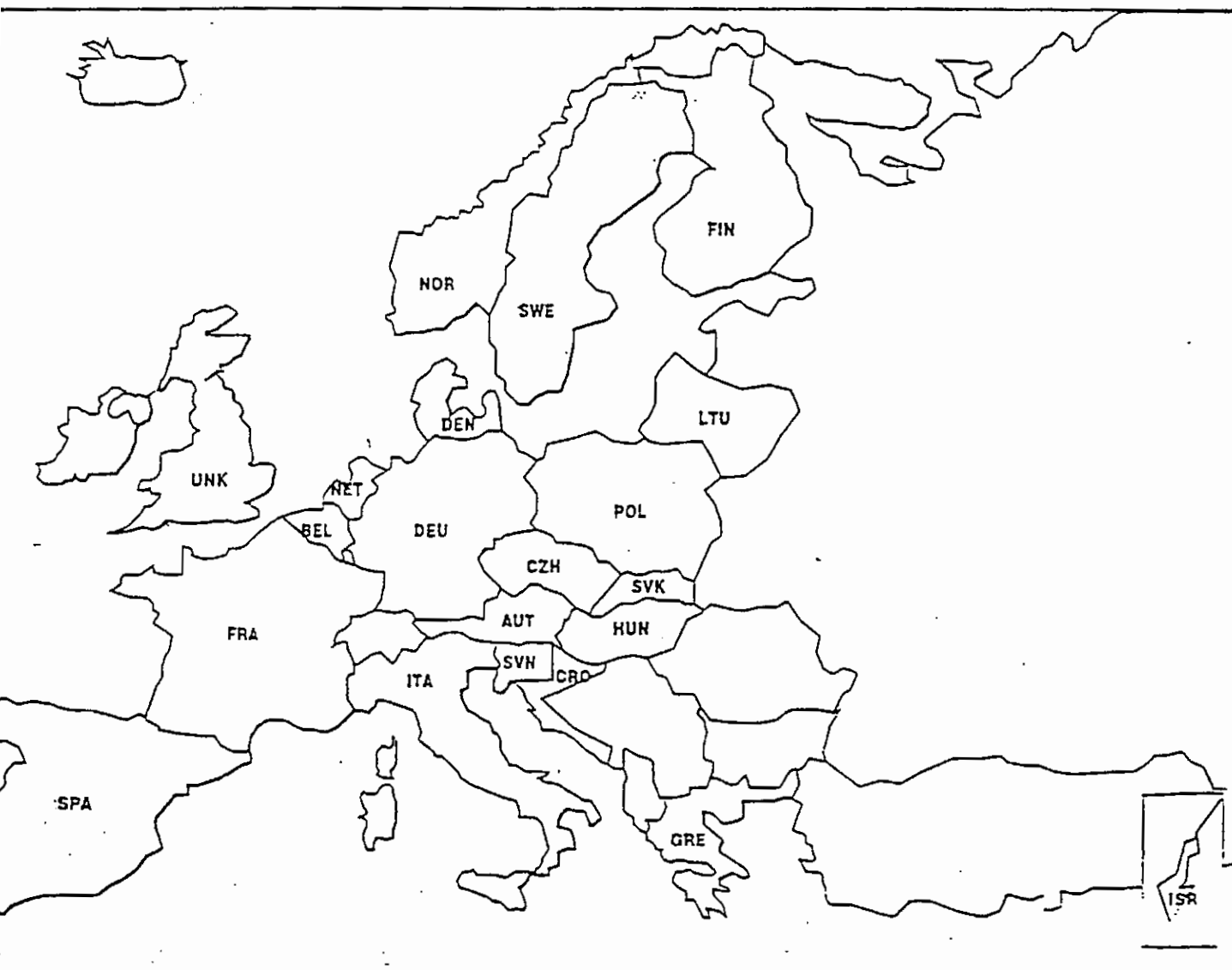

παρένθεση αναφέρεται ο πληθυσμός του κάθε δήμου (1991)

Δήμοι του Νομού Αττικής που συμμετέχουν στο Εθνικό Δίκτυο Υγιείς Πόλεις (Μάιος 1995)

Τα Εθνικά Δίκτυα Υγιείς Πόλεις στην Ευρώπη

Χώρες οι οποίες έχουν Εθνικά Δίκτυα Υγιείς Πόλεις (Μάιος 1995)

ΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΟΥ-ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Κ Α Τ Α Σ Τ Α Τ Ι Κ Ο

ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑ
"ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ"

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΠΩΝΥΜΙΑ-ΕΔΡΑ - ΣΚΟΠΟΙ

Άρθρο 1ο

Ιδρύεται στο Βόλο σύλλογος μη κερδοσκοπικός με την επωνυμία "ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ".

Άρθρο 2ο

Σκοπός του συλλόγου είναι:

- 1.- Η με κάθε πρόσφορο και νόμιμο μέσο υποστήριξη της μονογονεϊκής οικογένειας για να ανταποκριθεί στο ρόλο της για την φροντίδα και την ικανοποίηση των αναγκών όλων των μελών της και για την δημιουργία συνθηκών που θα εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες και προοπτικές.
- 2.- Η μεταξύ των μελών καλλιέργεια και ανάπτυξη πνεύματος αλληλεγγύης, αλληλοβοήθειας, ως και η φιλία και η συνεργασία με παρόμοιες οργανώσεις και συλλόγους.
- 3.- Συνειδητοποίηση του ρόλου και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας απέναντι στη θέση της γυναίκας σαν αρχηγός οικογένεια.
- 4.- Συμμετοχή στις διαδικασίες κατά την επεξεργασία ή διευθέτηση της νομοθεσίας παροχών, που αφορά την ομάδα μονογονεϊκών οικογενειών.
- 5.- Η κατάκτηση της κοινωνικής δικαιοσύνης με την κατάργηση της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο.

Άρθρο 3ο

Για την πραγματοποίηση των σκοπών του Συλλόγου χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα κάθε φορά μέσα, κατά την κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής συνέλευσης μελών, οργάνωση διαλέξεων και προβολή ταινιών, έκδοση εντύπων, σύνταξη εσωτερικού κανονισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΜΕΛΗ - ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ - ΥΠΟΚΡΕΩΣΕΙΣ-ΠΟΡΟΙ

Κ Α Τ Α Σ Τ Α Τ Ι Κ Ο

ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑ
"ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΪΩΝ"

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΠΩΝΥΜΙΑ-ΕΔΡΑ - ΣΚΟΠΟΙ

Άρθρο 1ο

Ιδρύεται στο Βόλο σύλλογος μη κερδοσκοπικός με την επωνυμία "ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΪΩΝ".

Άρθρο 2ο

Σκοπός του συλλόγου είναι:

- 1.- Η με κάθε πρόσφορο και νόμιμο μέσο υποστήριξη της μονογονεϊκής οικογένειας για να ανταποκριθεί στο ρόλο της για την φροντίδα και την ικανοποίηση των αναγκών όλων των μελών της και για την δημιουργία συνθηκών που θα εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες και προοπτικές.
- 2.- Η μεταξύ των μελών καλλιέργεια και ανάπτυξη πνεύματος αλληλεγγύης, αλληλοβοήθειας, ως και η φιλία και η συνεργασία με παρόμοιες οργανώσεις και συλλόγους.
- 3.- Συνειδητοποίηση του ρόλου και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας απέναντι στη θέση της γυναίκας σαν αρχηγός οικογένεια.
- 4.- Συμμετοχή στις διαδικασίες κατά την επεξεργασία ή διευθέτηση της νομοθεσίας παροχών, που αφορά την ομάδα μονογονεϊκών οικογενειών.
- 5.- Η κατάκτηση της κοινωνικής δικαιοσύνης με την κατάργηση της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο.

Άρθρο 3ο

Για την πραγματοποίηση των σκοπών του Συλλόγου χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα κάθε φορά μέσα, κατά την κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής συνέλευσης μελών, οργάνωση διαλέξεων και προβολή ταινιών, έκδοση εντύπων, σύνταξη εσωτερικού κανονισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΜΕΛΗ - ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ - ΥΠΟΚΡΕΩΣΕΙΣ-ΠΟΡΟΙ

Μέλη του συλλόγου γίνονται γυναίκες οι οποίες είναι αρχηγοί οικογένειας δηλ. διαζευγμένες, σε διάσταση, ανύπανδρες μητέρες, χήρες ή προσωρινοί αρχηγοί οικογένειας (σύζυγο σε φυλακή, ανάπηρος, στρατευμένος, ναυτικός κ.λ.π.), που είχαν και έχουν παιδιά υπό την προστασία τους καθώς και άνδρες διαζευγμένοι, σε διάσταση ή χήροι που έχουν την γονική μέριμνα και επιμέλεια των παιδιών τους.

Άρθρο 5ο

Τα μέλη του συλλόγου μονογονεϊκών οικογενειών έχουν υποχρέωση να καταβάλλουν το δικαίωμα εγγραφής 100 δρχ. και την ετήσια συνδρομή 350 δρχ. ποσά που θα αναπροσαρμόζονται με αποφάσεις της Γ. Συνέλευσης.

Άρθρο 6ο

Παύουν να είναι μέλη του συλλόγου.

α. Όσα μέλη το ζητήσουν με γραπτή αίτησή τους.

β. Όσα μέλη δεν πληρώνουν την συνδρομή τους επί δύο χρόνια μετά από σχετικό σημείωμα του ταμεία.

γ. Όσοι παραβαίνουν το καταστατικό.

δ. Όταν εκλείψουν οι λόγοι της μονογονεϊκής ιδιότητας.

Σε όλες τις περιπτώσεις εκτός των α, β, γ, δ, το Δ.Σ. έχει υποχρέωση να καλέσει εγγράφως το υπό διαγραφή μέλος, με σκοπό να εξετάσει την περίπτωση και να συντάξει εισηγητική έκθεση που θα παρουσιάσει στην Γενική Συνέλευση. Η απόφαση γίνεται τελεσίδικη από την Γεν. Συνέλευση & χρειάζεται την πλειοψηφία των 3/4 των παρόντων. Το υπό διαγραφή μέλος μπορεί να παραβρίσκεται στη Γεν. Συνέλευση και η ψηφοφορία για την διαγραφή να είναι μυστική.

Άρθρο 7ο

Πύροι του συλλόγου είναι.

α. - Το δικαίωμα εγγραφής και οι συνδρομές των μελών του.

β. - Έσοδα από διάφορες εκδηλώσεις.

γ. - Δωρεές, επιχορηγήσεις, κληροδοτήματα, κληρονομίες, εφ'όσον αυτές ωφελούν τον σύλλογο.

δ. - Έκτακτες εισφορές από τα μέλη του Συλλόγου που αποφασίζονται από την Γ.Σ. για συγκεκριμένη αιτία.

- ε.- Αποθεματικό κεφάλαιο που θα κατοχυρώνεται από τη Γ.Σ. εάν πόρος του συλλόγου.
στ.- Κάθε άλλο έσοδο που έρχεται νόμιμα στο σύλλογο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Άρθρο 8ο

Τα όργανα του συλλόγου είναι.

- 1) Η Γενική Συνέλευση των μελών του.
- 2) Το διοικητικό συμβούλιο είναι 5 μελές και εκλέγεται κάθε 2 χρόνια κατά την τακτική Γεν. Συνέλευση.
- 3) Η εξελεγκτική επιτροπή θα είναι 3μελής και θα εκλέγεται μαζί με το Δ.Σ.

Οι υποψήφιοι για το Δ.Σ. και την Ε.Ε. υποβάλλουν έγγραφα τις αιτήσεις υποψηφιότητάς των 2 μέρες πριν από την τακτική Γ.Σ. αφού προηγουμένως τακτοποιηθούν οικονομικά.

Άρθρο 9ο

Η Γενική Συνέλευση είναι το ανώτατο και το κυρίαρχο όργανο του συλλόγου και αποφασίζει για κάθε ζήτημα που δεν έχει ανατεθεί από το νόμο ή το καταστατικό σε άλλο όργανο του συλλόγου. Αποκλειστική αρμοφία η Γ.Σ. έχει.

Κρίνει τον απολογισμό του απερχόμενου Δ.Σ., αποφασίζει για την έγκριση του προϋπολογισμού και του ισολογισμού, για την απαλλαγή ή όχι του Δ.Σ. από κάθε ευθύνη. Αποφασίζει για την τροποποίηση του καταστατικού και για την διάλυση του συλλόγου.

Άρθρο 10ο

Η Γενική Συνέλευση συνέρχεται υποχρεωτικά μία φορά το πρώτο τρίμηνο κάθε χρόνο. Στη Γενική Συνέλευση εγκρίνεται ο απολογισμός και ο προϋπολογισμός του συλλόγου και διαβάζεται η έκθεση της Ελεγκτικής Επιτροπής.

Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται από το Δ.Σ. με προσωπικές προσκλήσεις. Η γνωστοποίηση πρέπει να γίνεται 15 μέρες πριν τουλάχιστον, και να καθορίζει τον τόπο, χρόνο και ώρα της συνέλευσης καθώς και συζητητέα θέματα με σαφήνεια.

Στις Γενικές Συνελεύσεις παίρνουν μέρος όλα τα ταμειακά εντάξει μέλη του Συλλόγου. Τα μέλη μπορούν να πληρώσουν τη συνδρομή τους και κατά την μέρα της Γενικής Συνέλευσης και πριν από την έναρξή της.

Άρθρο 11ο

Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία, όταν είναι παρόντα το $\frac{1}{2}$ των ταμειακά εντάξει μελών. Η απαρτία βεβαιώνεται στην αρχή της συνέλευσης, είναι δε έγκυρη η Γ.Σ. όσα μέλη κι αν αποχωρίσουν στη συνέχεια.

Σε περίπτωση που δεν υπάρξει απαρτία συγκαλείται νέα Γ.Σ. την επόμενη εβδομάδα την ίδια μέρα και ώρα και στον ίδιο τόπο με την παρουσία των παρόντων μελών.

Άρθρο 12ο

Με την έναρξη των εργασιών της η Γ.Σ. εκλέγει από τα μέλη της τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα.

Κάθε ψηφοφορία που αφορά εκλογές οποιουδήποτε οργάνου Διοικητικού ή Ελεγκτικού, για θέματα εμπιστοσύνης ή προσωπικά γεμικά, είναι έγκυρη μόνο αν παίρνεται με μυστική ψηφοφορία. Σε κάθε άλλη περίπτωση η ψηφοφορία γίνεται με ανάταση του χεριού ή με ονομαστική κλήση, ποτέ όμως δια βοής.

Οι αποφάσεις της Γ.Σ. παίρνονται με απλή πλειοψηφία των παρόντων μελών. Με την ίδια πλειοψηφία λαμβάνονται και οι αποφάσεις για οποιουδήποτε είδους εκλογές.

Απαιτείται η παρουσία του $\frac{1}{2}$ των ταμειακά εντάξει μελών και η πλειοψηφία των $\frac{3}{4}$ των παρόντων μελών στις περιπτώσεις τροποποίησης του καταστατικού και διάλυσης του συλλόγου.

Οι συζητήσεις και οι αποφάσεις των Γ.Σ. γράφονται συνοπτικά στο βιβλίο πρακτικών Γεν. Συνελεύσεων και υπογράφονται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα της Συνέλευσης.

Άρθρο 13ο

Εκτακτές Γενικές Συνελεύσεις συγκαλούνται για την αντιμετώπιση σοβαρών θεμάτων ή όταν τούτο επιβάλλεται από το συμφέρον του συλλόγου με απόφαση του Δ.Σ.

Τη σύγκληση της συνέλευσης μπορεί να ζητήσει με αίτησή της, η Ελεγκτική Επιτροπή ή το $\frac{1}{20}$ των μελών του σωματείου.

Στην αίτηση πρέπει απαραίτητα να αναφέρονται τα θέματα ημερήσιας διάταξης. Το Δ.Σ. είναι υποχρεωμένο μέσα σε 20 μέρες από την υποβολή της αίτησης να συγκαλέσει τη συνέλευση. Αν το Δ.Σ. αδρανήσει οι αιτούντες, με εξουσιοδότηση του δικαστηρίου, μπορούν να συγκαλέσουν απ' ευθείας τη συνέλευση, σύμφωνα με το άρθρο 96 ΑΚ. Με την ίδια διαδικασία, αν το Δ.Σ. αδρανήσει, μπορεί να συγκληθεί και η τακτική Γενική Συνέλευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΚΛΟΓΕΣ- ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ-ΔΙΒΕΑΓΩΓΗ ΕΚΛΟΓΩΝ-ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ

Άρθρο 14ο

Τόσο το Δ.Σ., όσο και η Ε.Ε. εκλέγονται από τη Γ.Σ με μυστική ψηφοφορία και με ενιαίο ψηφοδέλτιο. Οι ψηφοφόροι θα μπορούν να βάλουν από 1 μέχρι 5 σταυρούς για τους υποψήφιους για το Δ.Σ. και από 1 μέχρι 3 σταυρούς για τους υποψήφιους για την Ε.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ Δ.Σ. -ΠΡΟΕΔΡΟΥ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ-ΤΑΜΙΑ

Άρθρο 15ο

Το Δ.Σ. έχει στα χέρια του τη διοίκηση του συλλόγου κρίνει και αποφασίζει για κάθε ζήτημα που εισηγείται ο Πρόεδρος ή τα μέλη του. Συγκαλεί την τακτική και έκτακτη Γ.Σ., καταρτίζει την ημερήσια διάταξη της, συντάσσει τη Διοικητική και Ταμειακή λογοδοσία που θα υποβάλει στη Γ.Σ. για έγκριση, συντάσσει τον προϋπολογισμό του επόμενου χρόνου. Διαχειρίζεται τα οικονομικά του συλλόγου, παίρνει όλα τα κατάλληλα μέτρα για αντιμετώπιση και λύση διαφόρων ζητημάτων, εκτελεί τις αποφάσεις της Γ.Σ. εφαρμόζει το καταστατικό. Προγραμματίζει και συντονίζει τη δουλειά του συλλόγου, δημιουργεί επιτροπές για την προώθηση συγκεκριμένων εργασιών.

Το Δ.Σ. θα συνεδριάζει τακτικά μιά φορά το δέμηνο κι έκτακτα όποτε κρίνει ότι υπάρχει ανάγκη.

Άρθρο 16ο

Ο Πρόεδρος εκπροσωπεί το Δ.Σ. και το σύλλογο σε όλες γενικά τις αρχές και σε όλες τις σχέσεις.

Καλεί, διευθύνει, προεδρεύει στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. δίνει ο λόγο σ' αυτόν που θέλει να μιλήσει, θέτει τα ζητήματα σε ψηφοφορία, σταματά κάθε συνεδρίαση που είναι θορυβώδης. Εκτελεί τις αποφάσεις του Δ.Σ. και των Γ.Σ. υπογράφει μαζί με το Γ.Γραμματέα όλα γενικά τα έγγραφα, τα πρακτικά του Δ.Σ., μαζί με τον ταμία υπογράφει τα εντάλματα πληρωμών.

Τον Πρόεδρο απόντα ή κωλυόμενο αναπληρώνει ο α' αντιπρόεδρος. Με απόφαση του Δ.Σ. και με τη σύμφωνη γνώμη του Προέδρου μπορεί να αναλάβει ο αντιπρόεδρος ωρισμένα καθήκοντα, ιδιαίτερα στις επαφές με διαφόρους φορείς και στις εσωτερικές σχέσεις του συλλόγου.

Άρθρο 17ο

Ο Γενικός Γραμματέας κρατάει τα βιβλία, τα αρχεία και τη σφραγίδα, διευκολύνει την αλληλογραφία, ενημερώνει το βιβλίο μητρώο μελών. Συντάσσει κι υπογράφει μαζί με τον Πρόεδρο τα πρακτικά συνεδριάσεων του Δ.Σ. και γενικά όλα τα έγγραφα, καταρτίζει μαζί με τον Πρόεδρο την ημερήσια διάταξη όλων των συνεδριάσεων.

Άρθρο 18ο

Ο Ταμίας εισπράττει με διπλότυπες αποδείξεις τις εισφορές των μελών και όλα γενικά τα έσοδα του συλλόγου. Διενεργεί όλες τις πληρωμές με βάση εντάλματα που φέρουν την υπογραφή του Προέδρου και τη δική του. Ο Ταμίας είναι υπόλογος και έχει ποινική και αστική ευθύνη για κάθε απώλεια χρημάτων ή πληρωμή χωρίς ένταλμα. Καθαθέσει σε πιστωτικό λογαριασμό όλα τα χρήματα του συλλόγου, κρατώντας στα χέρια του ποσό μέχρι 10.000 δραχ. για τις τρέχουσες ανάγκες του συλλόγου.

Η ανάληψη χρημάτων από τις καταθέσεις γίνεται από τον ταμία μετά από ειδική εξουσιοδότηση του Δ.Σ. Ο ταμίας τηρεί βιβλίο ταμείου ενημερώνει το βιβλίο μητρώο μελών σχετικά με τις καταβαλλόμενες εισφορές των μελών και διατηρεί σε ιδιαίτερους φακέλλους όλα τα δικαιολογητικά πληρωμών. Στο τέλος δε του χρόνου τον απολογισμό της διαχείρισης με βάση του οποίου το Δ.Σ. συντάσσει τον ισολογισμό της προηγούμενης χρήσης.

Στις Γενικές Συνελεύσεις διαβάσει τον οικονομικό απολογισμό και τον προϋπολογισμό, που συνοδεύεται από έκθεση της ελεγκτικής επιτροπής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

ΤΗΡΗΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Άρθρο 19ο

Ο σύλλογος έχει υποχρέωση να τηρεί τα παρακάτω βιβλία.

- 1) Μητρώο μελών.
- 2) Το Βιβλίο πρακτικών συνεδριάσεων των Γ.Σ.
- 3) Το βιβλίο πρακτικών συνεδριάσεων του Δ.Σ.
- 4) Το βιβλίο ταμείου.

Σ Φ Ρ Α Γ Ι Δ Α

Άρθρο 20ο

Ο σύλλογος έχει σφραγίδα κυκλική. Στην περιφέρεια αναγράφεται η επωνυμία του συλλόγου και στο εσωτερικό το έτος ίδρυσης.

Άρθρο 21ο

Το παρόν καταστατικό αποτελούμενο από 21 άρθρα εγκρίθηκε σήμερα από τους ιδρυτές του στο Βόλο και υπογράφεται ως ακολούθως.

Βόλος 26 Φεβρουαρίου 1986

ΟΙ ΙΔΡΥΤΑΙ

Επώνυμο	Όνομα	Όνομα Πατρός
1) Μηνάογλου	Ειρήνη	Γεώργιος Γρίμης Μηνάογλου
2) Αρσένου	Βασιλική	Κων/νος Αρσένου Αρσένου
3) Πάσχου	Σουμέλα	Ανδρέας Ξου. Πασχού
4) Κατσαρού	Χρυσούλα	Ευάγγελος Χρυσ. Κατσαρού
5) Λαμπρογιώργου	Ζωγραφούλα	Απόστολος Ζ. Λαμπρογιώργου
6) Ζαραζάνη	Αργυρώ	Εμμανουήλ Ζαραζάνη
7) Διονυσοπούλου	Φανή	Παναγιώτης Διονυσοπούλου
8) Χρυσάνθη	Μάγδα	Νικόλαος Χρυσάνθη
9) Παπαδοπούλου	Βασιλική	Άρθος Παπαδοπούλου
10) Πολυχρονιάδου	Μαρία	Αντώνης Πολυχρονιάδου
11) Τσαϊτέι	Αλεξάνδρα	Βασιλικός Τσαϊτέι
12) Φλώρου	Ελένη	Ιωάννης Φλώρου

Βόλος 11-7-89

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

Μονογονεϊκών Οικογενειών

Στις αξιολογήσεις των προηγούμενων χρόνων σταίλαμε λεπτομερή
νάλυση για τους στόχους του προγράμματος και που, πώς εφαρμόζεται.
Συν στήκε και φέτος η εφαρμογή του στο Σ.Κ.Κ. Χιλιαδούς.

Μέθοδοι παρέμβασης:

Και αυτή τη χρονική περίοδο ακολουθήθηκε η η προηγούμε-
η βασική μέθοδος παρέμβασης. Δηλαδή την βασική ευθύνη του προγράμ-
ματος είχε η υπεύθυνη Κ.Α. σε συνεργασία βέβαια με το Δ.Σ. του Συλ-
λόγου και ο ρόλος του Κ.Α. στα Δ.Σ. ήταν ρόλος - βοηθού - συνεργάτη.

Στις περισσότερες συνεδριάσεις του Δ.Σ. του Συλλόγου συμ-
μετείχε και η Κ.Α. που μερικές φορές χρειάστηκε να παίξει ενεργώτε-
ρο ρόλο και του συντονιστή στις αρκετές δυσκολίες που παρουσιάστηκαν.

Οι συνεδριάσεις του Δ.Σ. ήταν τακτικές 1 φορά τον μήνα
και έκτατες ανάλογα με τα θέματα που προέκυπταν.

Σε συνεργασία με το Δ.Σ. υπήρξε ομάδα από μέλη του Συλ-
λόγου όπου συζητούνταν διάφορα θέματα, πολλές φορές με την παρουσία
άλλων ειδικών ανάλογα με το θέμα.

Οι συναντήσεις της ομάδας γίνονταν κάθε 15 ημέρες.

Ατομική συμβουλευτική και επισκέψεις στα σπίτια μελών
του συλλόγου έγιναν άμεσα μετά την ζήτηση από τα ίδια ενδιαφερόμενα
τομα.

Η ατομική συμβουλευτική και οικογενειακή αφορούσε κύρια
υγκεκριμένα προβλήματα που δεν μπορούσαν να συζητηθούν στην ομάδα.

Δραστηριότητες

- Ευχρητίσεις για διάφορα θέματα από ειδικούς
- Συνεντεύξεις από το τοπικό ραδιόφωνο για θέματα του Συλ-
λόγου.
- Συμμετοχή του Συλλόγου στον γιορτασμό της μέρας της Γυναί-
κας.

συμμετοχή μέλους του σε ραδιοφωνική εκπομπή και με την συμμετοχή και άλλων φορέων.

κασίδευση 9 ανδρών γυναικών στη Μελλισσοκομία (επιδοτούμενο από την Ε.Ο.Κ.) και δημιουργία ομάδας - κοινοπραξίας με την συμμετοχή απόφοιτων.

πραγματοποίηση ετήσιου χορού για τα μέλη και τους φίλους του Συλλόγου.

ε ευθύνη και πρωτοβουλία του Δ.Σ. του Συλλόγου κοπή πρωτοχρονιάτικας στο Σ.Κ.Κ.Χ.

συμμετοχή των μελών και των παιδιών τους σε δραστηριότητες του Σ.Κ. και συνεργασία στη διοργάνωσή τους.

πραγματοποίηση Γενικών Συνελεύσεων.

Εξιολόγηση:

Εταξύ των μελών του Δ.Σ. υπήρξαν αρκετές αντιθέσεις που βέβαια εράστηκαν άλλοτε εύκολα και άλλοτε δύσκολα.

πρόεδρος του Συλλόγου έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον Σύλλογο βλέποντας βέβαια τα προβλήματα των μελών από την δική του οπτική γωνιά, αφού ο ίδιος έβλεπε τον εαυτό του αρκετά διαφοροποιημένο δεν αντιμετώπιζε και οικονομικό πρόβλημα όπως τα υπόλοιπα μέλη. κόμα το μορφωτικό του επίπεδο δεν τον βοήθησε να προσεγγίσει τα η αλλά αντίθετα να υπάρξει διάσταση αυτός και εκείνες.

άτομο ιδιαίτερα τυπικό στις υποχρεώσεις του, ανταποκρινόταν πάντα ε συνεργασίες και υποχρεώσεις.

παρά τις όποιες δυσκολίες στη συνεργασία των μελών με τις πραγματικές μεγάλες προσπάθειες της Ζ.Λ. κατορθώθηκε να υπάρξει μία σημαντική συσπείρωση των μελών του Δ.Σ. ιδιαίτερα μετά την παραίτηση της ηματέα και την αντικατάστασή της από το επόμενο αναπληρωματικό ης.

ήγιναν και συνεχίζονται οι προσπάθειες προσέγγισης και άλλων ατόμων μονογονεϊκών με κάποιο μορφωτικό επίπεδο με βασικό στόχο την ηξη από αυτά τα άτομα του Συλλόγου και την ανάπτυξη και άνοιγμα στόχων του Συλλόγου και των μέσων διεκδικήσεων. Πιστεύεται ότι η διαδικασίες που ακολουθούνται είναι ιδιαίτερα σημαντικές και κα-

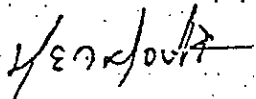
ιστικές στην επίλυση προβλημάτων και ακόμα στην μεγαλύτερη προσ-
η των μελών του Συλλόγου γιατί πραγματικά βασικό θέμα συζήτησης
Δ.Σ. υπήρξε η όσο το δυνατόν καθολική συμμετοχή των μελών του
γού.

υπήρξε θετική ανταπόκριση στήριξης του Συλλόγου στις προσεχείς
ές του Φθινοπώρου από την δικηγόρο κ. Ηλένη.

φορική με την μικρή έρευνα για προβλήματα στάσης και συμπεριφο-
ν κίνογονεϊκών σε συνεργασία με το ψυχιατρικό τμήμα του Νοσο-
ού που προτάθηκε και στην προηγούμενη αξιολόγηση δεν καταφέραμε
λιευχθεί επειδή δεν υπήρξε ελεύθερος χρόνος από τους ειδικούς
οσοκομείου. Παραμένει βέβαια στόχος.

οτείνεται η συνεργασία με το Δ.Σ. του Συλλόγου να συνεχιστεί
όχο την στήριξη τους στους στόχους τους και βέβαια την διεύ-
τους.

Η Κοιν. Λειτουργός

Παν. Παταλούδα

A. Δημογραφικά στοιχεία για τις Μ.Ο.
από τη Διεύθυνση Πρόνοιας
εγγεγραμμένα μέλη από 1-1-1990

392

Ηλικία		Μητέρας	Αριθμός παιδιών				Οικογενειακή Κατάσταση μητέρας			
>30	30>50	50>	1	2	3	4 και άνω	χήρες	Ανύπανδρες Μητ.	Διαζευγμένες	Σε διάσταση
88	280	24	141	153	50	25	97	41	60	194
Σύνολο επιδοτούμενων Μ.Ο. είναι 359 για 450 ανήλικα παιδιά										

B. Δημογραφικά στοιχεία των Μ.Ο.
από Ο.Α.Ε.Δ. Συν. Αριθμός επιδοτούμενων

197

Οικογενειακή Κατάσταση Μητέρας			
Χήρες	Ανύπανδρες Μητέρες	Διαζευγμένες	Σε Διάσταση
16	5	121	55

Γ. Δημογραφικά στοιχεία Μ.Ο. από
Κέντρο Συμπαράστασης Οικογένειας Ι.Μητρόπολης
Οικογενειακή Κατάσταση Μητέρας Συν. Αριθμ.

7

Ηλικία μητέρας	Αριθμ. παιδιών				χήρες	Ανύπανδρες	Διαζευγμένες	Σε διάσταση
35-52	1	2	3	4 και άνω				
	2	1	2	2	3	1	2	1

Δ. Δημογραφικά στοιχεία Μ.Ο.

από το Π.Ι.Κ.Π.Α.

Σύνολο μελών

επιδοτούμενων

14

Ηλικία μητέρας Αριθμ. παιδιών Οικογενειακή Κατάσταση μητέρας

>30	30>50	50>	1	2	3	4 και άνω	χήρες	Ανύπανδρες μητέρες	Διαζευγμένες	Σε διάσταση
2	9	3	6	6	1	1	2	7	1	4

Δημογραφικά στοιχεία Συλλόγου Μ.Ο.

Στο Σύλλογο Μ.Ο. είναι εγγεγραμμένα 201 άτομα

Γυναίκες 196

Ανδρες 5

Η έρευνα έγινε σε σύνολο 392 μονογονεϊκών οικογενειών - γυναικών που εγγράφηκαν στα μητρώα της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πρόνοιας από από 1-1-90 και μετά.

A/ Στις 392 μητέρες

Οι 88 είναι ηλικίας κάτω των 30
ποσοστό 22,44%

Οι 280 είναι ηλικίας μεταξύ 30
έως 50 χρόνων.
ποσοστό 71,41%

Οι 24 είναι ηλικίας άνω των 50
ποσοστό 6,12%

B/ Στις 392 μητέρες

Οι 164 έχουν 1 παιδί
ποσοστό 41,83%

Οι 153 έχουν 2 παιδιά
ποσοστό 39,02%

Οι 50 έχουν 3 παιδιά
ποσοστό 12,75%

Οι 25 έχουν 4 παιδιά και άνω
ποσοστό 6,37%

Γ/ Στις 392 μητέρες

Οι 97 είναι χήρες
ποσοστό 24,74%

Οι 41 είναι ανύπαντρες μητέρες
ποσοστό 10,45%

Οι 60 είναι διαζευγμένες
ποσοστό 15,30%

Οι 194 είναι σε διάσταση
ποσοστό 49,48%

Από το σύνολο των επιδοτούμενων μονογονεϊκών γυναικών που είναι εγγεγραμμένες στα μητρώα της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πρόνοιας βρέθηκαν ότι επιδοτούνται σήμερα από Δ.Π. 359 Μονογονεϊκές οικογένειες για 450 ανήλικα παιδιά.